

Valutasäkringsredovisning enligt IAS 32 och 39

-upprättande företags och analytikers
förväntade reaktioner

Handledare:
Sven-Arne Nilsson
Sven-Erik Persson

Författare:
Johan Andersson
Martina Eriksson
Ann-Sofie Gustafsson

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING.....	6
1.1	VAL AV ÄMNE.....	6
1.2	BAKGRUND	6
1.3	PROBLEMATISERING.....	7
1.4	SYFTE.....	8
1.5	AVGRÄNSNINGAR.....	8
1.6	MÅLGRUPP	9
1.7	DISPOSITION	9
2	METOD.....	10
2.1	ÖVERGRIPANDE ANGREPPSSÄTT.....	10
2.1.1	Synsätt	10
2.1.1.1	<i>Referensram.....</i>	<i>11</i>
2.1.1.2	<i>Perspektiv</i>	<i>12</i>
2.1.2	Deduktiv eller induktiv ansats	12
2.1.2.1	<i>Kvalitativ studie</i>	<i>13</i>
2.2	HANDGRIPLIGT ANGREPPSSÄTT	13
2.2.1	Sekundärdata.....	13
2.2.1.1	<i>Val av teorier och modeller</i>	<i>14</i>
2.2.1.2	<i>Insamling av sekundärdata.....</i>	<i>14</i>
2.2.2	Primärdata.....	14
2.2.2.1	<i>Val av enkätrespondenter.....</i>	<i>14</i>
2.2.2.2	<i>Insamling av primärdata.....</i>	<i>15</i>
2.3	KÄLLKRITIK.....	16
3	VALUTARISK OCH VALUTASÄKRINGSTEKNIKER.....	18
3.1	VALUTAEXPONERING	18
3.1.1	Transaktionsexponering.....	18
3.1.2	Omräkningsexponering.....	19
3.1.3	Verksamhetsexponering	19
3.2	SÄKRINGSTEKNIKER MOT VALUTARISKER	20

4	REDOVISNINGSTEKNIKER FÖR VALUTASÄKRINGAR ...	23
4.1	GRUNDLÄGGANDE SYNSÄTT FÖR VALUTASÄKRINGSREDOVISNING	23
4.1.1	Valutasäkringsredovisning enligt marknadsvärdemetoden	24
4.1.2	Valutasäkringsredovisning enligt anskaffningsvärdemetoden	25
4.2	VAL AV VALUTASÄKRINGSREDOVISNINGSMETOD	25
5	VALUTASÄKRINGSREDOVISNING ENLIGT IASBS STANDARD	28
5.1	REDOVISNING AV FINANSIELLA INSTRUMENT	28
5.1.1	När ett finansiellt instrument ska tas in i respektive avlägsnas ur balansräkningen samt initial värdering	29
5.1.2	Finansiella instruments påverkan på balans- och resultaträkningarna	30
5.2	REDOVISNING AV VALUTASÄKRINGAR	30
5.2.1	När säkringsinstrument ska tas in i eller avlägsnas ur balansräkningen samt initial värdering	31
5.2.1.1	<i>Bedömning av valutasäkringseffektivitet</i>	<i>32</i>
5.2.1.2	<i>Initial omräkning av valutasäkringsinstrument</i>	<i>33</i>
5.2.2	Valutasäkringarnas påverkan på balans- och resultaträkningarna	33
5.2.2.1	<i>Valutasäkringar som avser förändringar i redovisade tillgångar och skulders verkliga värden ("Fair Value Hedges")</i>	<i>33</i>
5.2.2.2	<i>Valutasäkringar som avser kassaflöden från förväntade transaktioner ("Cash Flow Hedges")</i>	<i>35</i>
5.2.3	Upplysningar	38
5.2.3.1	<i>Upplysningar om principer för kontroll av finansiella risker</i>	<i>39</i>
5.2.3.2	<i>Avtalsvillkor och redovisningsprinciper</i>	<i>40</i>
5.2.3.3	<i>Verkligt värde</i>	<i>40</i>
5.2.3.4	<i>Säkring av kassaflöden från förväntade transaktioner</i>	<i>41</i>
6	VALUTASÄKRINGSREDOVISNING ENLIGT SVENSKA NORMER	42
6.1	REDOVISNING AV FINANSIELLA INSTRUMENT	42
6.1.1	När ett finansiellt instrument ska tas in i respektive avlägsnas ur balansräkningen samt initial värdering	42
6.1.2	Finansiella instruments påverkan på balans- och resultaträkningarna	43
6.2	REDOVISNING AV VALUTASÄKRINGAR	44

6.2.1	När säkringsinstrument ska tas in respektive avlägsnas ur balansräkningen samt initial omräkning.....	44
6.2.1.1	<i>Bedömning av valutasäkringseffektivitet</i>	<i>45</i>
6.2.1.2	<i>Initial omräkning av valutasäkringsinstrument</i>	<i>45</i>
6.2.2	Valutasäkringsinstrumentens påverkan på balans- och resultaträkningarna	45
6.2.2.1	<i>Valutasäkringar som avser förändringar i redovisade fordringar och skulders verkliga värden...</i>	<i>46</i>
6.2.2.2	<i>Valutasäkringar som avser kassaflöden från förväntade transaktioner.....</i>	<i>49</i>
6.2.3	Uppllysningar.....	50
7	SKILLNADERNA MELLAN IASBS VALUTA-SÄKRINGSREDOVISNING OCH DEN SVENSKA.....	52
7.1	NÄR SÄKRINGSINSTRUMENT SKA TAS IN I RESPEKTIVE AVLÄGSNAS UR BALANSRÄKNINGEN SAMT INITIAL VÄRDERING.....	52
7.2	VALUTASÄKRINGARNAS PÅVERKAN PÅ BALANS- OCH RESULTATRÄKNINGARNA.....	53
7.2.1	Valutasäkringar som avser förändringar i redovisade tillgångar och skulders verkliga värden	53
7.2.2	Valutasäkringar som avser kassaflöden från förväntade transaktioner	55
7.3	UPPLYSNINGAR.....	56
7.4	DE VÄSENTLIGASTE SKILLNADERNA MELLAN IASBS REGLER OCH DE SVENSKA ENLIGT REVISORERNA	57
8	HUR ANALYTIKER KAN KOMMA ATT REAGERA TILL FÖLJD AV INFÖRANDET AV IAS 32 OCH 39	59
8.1	HUR ANALYTIKER KAN KOMMA ATT REAGERA PÅ DEN ÖKADE INFORMATIONEN I BALANS- OCH RESULTATRÄKNINGARNA	59
8.2	HUR ANALYTIKER KAN KOMMA ATT REAGERA PÅ DE ÖKADE UPPLYSNINGARNA	60
8.3	OMFATTNINGEN AV ANALYTIKERNAS KOMMANDE GRANSKNING	61
8.4	REVISORERNAS UPPFATTNING.....	61
9	HUR UPPRÄTTARE KAN KOMMA ATT REAGERA TILL FÖLJD AV INFÖRANDET AV IAS 32 OCH 39	63

9.1	STANDARDERNAS PÅVERKAN PÅ VALUTASÄKRINGS- HANTERINGEN	63
9.2	UPPFYLLANDE AV KRITERIERNA FÖR VALUTASÄKRINGSREDOVISNING	64
9.3	ANDRA IAKTTAGELSER	66
9.4	REVISORERNAS OCH ANALYTIKERNAS UPPFATTNINGAR.....	67
10	SLUTSATSER.....	68
10.1	SKILLNADERNA MELLAN IASBS VALUTASÄKRINGS-REDOVISNING OCH DEN SVENSKA.....	68
10.2	HUR ANALYTIKERNAS KAN KOMMA ATT REAGERA.....	69
10.3	HUR UPPRÄTTARE KAN KOMMA ATT REGERA.....	70
10.4	EGNA REFLEKTIONER	70
	KÄLLFÖRTECKNING.....	72
	BILAGOR.....	76
1	FÖLJEBREV REVISORER.....	76
2	FÖLJEBREV ANALYTIKER.....	78
3	FÖLJEBREV FÖRETAG.....	80
4	IASBS REGLER I FÖRHÅLLANDE TILL SVENSKA REGLER.....	82
5	ENKÄT TILL REVISORER.....	85
6	ENKÄT TILL ANALYTIKER.....	87
7	ENKÄT TILL UPPRÄTTARE.....	91
8	SAMMANSTÄLLNING AV ENKÄTSVAR.....	95
8.1	Deltagande revisorer.....	95
8.2	Enkät svar revisorer	96
8.3	Deltagande analytiker	99
8.4	Enkät svar analytiker	100
8.5	Deltagande upprättningsrepresentanter	110
8.6	Enkät svar upprättningsrepresentanter	110

1 Inledning

I detta kapitel behandlar vi bakgrunden till vårt ämnesområde. Detta leder oss via en problemdiskussion fram till vårt syfte. Vi avslutar kapitlet med att ange uppsatsens målgrupp och disposition.

1.1 Val av ämne

Under höstterminen 2001 läste vi magisterkursen i redovisning vid Lunds Universitet och blev introducerade till valutasäkringsredovisning enligt IAS 39. För oss var det första gången vi fick titta närmare på en av IASBs¹ standarder vilket var en lärorik erfarenhet. Att EU-kommissionen beslutat att alla börsnoterade företag inom EU ska redovisa enligt IAS 2005, gjorde valet att studera IAS ännu mer aktuellt för oss. Under ett samtal med en revisor under kursen fick vi berättat för oss att införandet av IASBs regler i Sverige skulle kunna innebära stora affärsmässiga förändringar i företagen och även påverka deras sätt att hantera sina valutarisker. Vi ville veta mer om detta samband och samtalet var uppsatsens startpunkt. Gruppen var tidigt överens om att det vore intressant att studera redovisning ur ett bredare perspektiv genom att undersöka hur redovisningen påverkar olika intressentgrupper.

1.2 Bakgrund

Ett viktigt syfte med finansiell rapportering är att ge information som är av betydelse för dem som fattar beslut i ekonomiska frågor. Syftet uppnås bäst genom att årsredovisningar och annan finansiell information utformas enligt enhetliga principer och innehåller relevanta upplysningar. Sådana krav gör sig särskilt gällande för kapitalmarknadsbolagen. Det är också viktigt att de finansiella rapporterna håller en kvalitativt hög nivå som även tillgodoser den internationella kapitalmarknadens behov.²

Den ekonomiska och finansiella krisen som började 1998 i vissa asiatiska länder och som spreds till andra regioner i världen visade behovet av mer pålitlig och transparent finansiell rapportering vilket skulle ge ett bättre beslutsunderlag för investerare, kreditgivare och myndigheter. Ett enhetligt system för finansiell rapportering anses vara nödvändig för att garantera en hög nivå av transparens och jämförbarhet i den finansiella rapporteringen vilket även är en viktig del i skapandet av en effektiv internationell kapitalmarknad. 1998 åtog sig

¹ I uppsatsen används genomgående IASB (efterföljare till IASC).

² Redovisningsrådets hemsida.

G7s finansministrar och centralbankschefer att sträva efter en anpassning till internationella principer, standarder och praxis inom den privata sektorn i respektive land. Många länder tillämpar redan idag IAS, antingen fullt ut eller med vissa anpassningar till det egna landet. Viktiga utvecklingar sker inom EU där parlamentet antagit kommissionens förslag att alla företag som har aktier eller obligationer noterade på börs inom EU ska tillämpa IAS vid upprättande av finansiella rapporter från och med 2005.³ För att IAS ska kunna tillämpas i Sverige krävs en ändring av ÅRL och lagändringen förväntas vara genomförd i god tid innan 2005.⁴

1.3 Problematisering

IAS ska tillämpas strikt och någon "light-version" kommer det inte finnas utrymme för och inte heller några nationella särlösningar.⁵ Från och med den 1 januari 2004 ska de nya rutinerna vara på plats för beräkningar av jämförelsesiffror inför den 1 januari 2005 då IAS 39 blir svensk verklighet.⁶ Rekommendationen RR 27, Finansiella instrument: Upplysningar och Klassificeringar, vilken är i överensstämmelse med IAS 32 träder ikraft i Sverige redan den 1 januari 2003.⁷ För att avgöra hur omfattande konverteringen från svenska regler till IASBs regler kommer att bli, är det en förutsättning att förstå de olika regelverken. Finns det redovisningsteorier som de olika förfarandena bygger på eller är de konstruktioner som byggts fram genom praxis? Hur olika är regelverken och hur betydande är skillnaderna?

Implementeringen av IAS 32 och 39 kan sannolikt vara det viktigaste redovisningsprojektet någonsin för svenska multinationella företag. Införandet av IAS 39 innebär en mycket omfattande förändring av det regelverk som styr redovisning av finansiella instrument i länder som Sverige, som i praktiken saknar ett detaljerat regelverk för redovisning av finansiella instrument. Detta i kombination med att exponeringar för valutarisk i Sverige är omfattande, gör det tänkbart att effekterna av införandet av IAS 32 och 39 blir stora.⁸ Hur stora kommer förändringarna egentligen att bli för företagen och vilka typer av förändringar kommer att vidtas? Kommer företagens sätt att hantera sina valutarisker att påverkas? Vad är företagens inställning till de nya standarderna? Kommer IAS-konverteringen att vara svår och resurskrävande?

Det gäller att de nya redovisningsrapporterna ska kunna förstås och tolkas, både internt och inte minst av kapitalmarknaden.⁹ Ökad insyn kan komma att öppna upp för nya

³ IASBs hemsida.

⁴ Bäckström, A, "Finansiell riskhantering och säkringsredovisning enligt IAS 39", Magasinet, Maj 2002.

⁵ "Nya IAS-regler får stora konsekvenser för börsbolagen".

⁶ Bäckström, A, "Finansiell riskhantering och säkringsredovisning enligt IAS 39", Magasinet, Maj 2002.

⁷ RR, Utkast till rekommendation, Finansiella instrument: Klassificeringar och upplysningar, s. 5.

⁸ Bäckström, A, "Finansiell riskhantering och säkringsredovisning enligt IAS 39", Magasinet, Maj 2002.

⁹ Arnell, G, "IAS snart här – underskatta inte konsekvenserna", Magasinet, Maj 2002.

frågeställningar hos analytiker och andra som värderar företag.¹⁰ Hur ställer sig analytikerna till de nya standarderna? Tillför de nya standarderna information som ger mervärde vid företagsbedömning? Vilken information önskar analytikerna vad gäller företagets valutahantering?

Ovanstående leder oss fram till uppsatsens syfte.

1.4 Syfte

Uppsatsens syfte är att:

- Redogöra för de stora skillnaderna mellan IASBs och svenska valutasäkringsredovisningsregler samt att redogöra för hur de två regelverken för valutasäkringsredovisning förhåller sig till valutasäkringsredovisningsteorin.
- Få förståelse för hur svenska analytiker kan komma att reagera till följd av att IAS 32 och 39 införs i Sverige avseende analytikernas företagsbedömningar av svenska börsnoterade företag.
- Få förståelse för hur svenska börsnoterade företag, i egenskap av upprättare av års- och kvartalsredovisningar, kan komma att reagera till följd av att IAS 32 och 39 införs i Sverige avseende dess valutasäkringshantering.

1.5 Avgränsningar

Med analytiker avser vi i uppsatsen personer som lägger ner betydande tid på företagsbedömning och som arbetar professionellt. Företagsbedömning är en analys av ett företags möjligheter att generera kassaflöden. Företagsbedömningen utgör en grund för beslut om att köpa, sälja eller behålla andelar i ett företag. Med valutasäkringshantering åsyftar vi företagets agerande för att minska eller eliminera valutakursrisker. I uppsatsen kommer vi att kalla de redovisningsupprättande svenska börsnoterade företag för ”upprättare”.

I denna uppsats har vi inte för avsikt att gå in på ämnet valutasäkringar av nettoinvesteringar i utländsk verksamhet (equity hedging). Vidare beskriver vi endast swappar ur ett finansieringsperspektiv och inte ur ett redovisningsperspektiv. Anledningen till att vi bortser från swappar är att de är relativt ovanliga och skiljer sig mycket från övriga

¹⁰ Arnell, G, ”IAS snart här – underskatta inte konsekvenserna”, Magasinet, Maj 2002.

derivatinstrument. Eventuella skatteeffekter som härrör från valutasäkringsverksamhet behandlas inte.

1.6 Målgrupp

Uppsatsen vänder sig till handledare, opponenter och övriga som läst externredovisning på magisternivå. Därmed avser vi inte att förklara grundläggande företagsekonomiska termer som används löpande i uppsatsen vilket läsarna inom målgruppen bör känna till.

1.7 Disposition

I uppsatsens nästa kapitel diskuterar vi den metod vi använt för att uppnå våra syften. Vi redogör både för det övergripande och handgripliga angreppssättet samt presenterar kritik som kan riktas mot vårt arbetssätt.

I kapitel tre redogör vi för grundläggande teori vad gäller företagens valutaexponering samt hur denna kan minskas eller elimineras genom valutasäkringar. I kapitel fyra tar vi ett redovisningsperspektiv och redogör för teorier kring hur redovisning av valutasäkringar kan ske. Vidare följer ett kapitel där vi redogör för hur valutasäkringar redovisas enligt IASBs regelverk och följs av ett kapitel där vi redogör för hur valutasäkringar redovisas enligt svenska normer.

I kapitel sju sammanställer vi de stora skillnaderna mellan de två regelverken samt hur dessa förhåller sig till valutasäkringsredovisningsteorin. I kapitel åtta och nio analyserar vi våra enkätsvar och redogör för hur analytiker och upprättare kan komma att reagera till följd av införandet av IAS 32 och 39. Läsaren kan ta del av enkäterna och en sammanställning av enkätsvaren i bilaga. Uppsatsen avslutas med ett kapitel där vi redogör för våra slutsatser.

2 Metod

I detta kapitel beskriver vi hur vi gått tillväga med arbetet. Kapitlet redogör för de metoder som använts för att uppnå uppsatsens syfte uppdelat på övergripligt och handgripligt angreppssätt. Det avslutas med kritik som kan riktas mot insamlandet av materialet som ligger till grund för våra slutsatser samt hur vi tagit fram dessa.

2.1 Övergripande angreppssätt

Med övergripande angreppssätt menas sätt att se på data och problem. Oavsett hur vi väljer att samla in data kommer vårt resultat att påverkas av vårt sätt att tänka. Det är när vi diskuterar frågor om hur vi på bästa sätt kan erhålla verklig kunskap, som vi diskuterar metod.¹¹ På övergripande nivå handlar diskussionen främst om hur vi ska gå tillväga för att kunna skaffa oss ny kunskap men i den diskussionen kommer vi snart ner till en mer konkret nivå.¹² Det handlar om att bemästra ett hantverk, att se verktygens starka och svaga sidor. Detta hantverk, metoden, ger oss möjlighet att systematiskt undersöka vår omvärld och genomsyrar således hela arbetsgången och vilka slutsatser vi kommer fram till.¹³ Vi redogör nedan för de synsätt och angreppssätt vi använt oss av under uppsatsarbetet.

2.1.1 Synsätt

Problemställningen och uppsatsens syfte anger ramarna för uppsatsarbetet. Vårt första delsyfte att jämföra IASBs regelverk med det svenska samt att se till hur svenska regler och IASBs regler för valutasäkringsredovisning överensstämmer med de valutasäkringsredovisningsteorier som finns. Tyngdpunkten ligger i att beskriva och redogöra för teorier och regelverk varför vi tillämpat systemsynsättet eftersom detta synsätt är en beskrivande undersökningsmetod.¹⁴ Vi tänker oss teorier och redovisningsnormer som system. Vi har därmed granskat teoriernas och regelverkens komponenter, för att kunna se till relationerna mellan komponenterna i systemen. Det finns olika sätt att redovisa valutasäkringar enligt teorierna. Varje sätt att redovisa utgör ett eget system som i sin tur är en del av ett större system, hela redovisningsförfarandet. Genom att jämföra det teoretiska

¹¹ Andersen, I, *Den uppenbara verkligheten - Val av samhällsvetenskaplig metod* (1998), s. 36.

¹² Eriksson, L.T; Wiedersheim-Paul, F, *Att utreda, forska och rapportera* (2001), s. 18 f.

¹³ Halvorsen, K, *Samhällsvetenskaplig metod* (1992), s. 98 f.

¹⁴ Arbnor, I; Bjerke, B, *Företagsekonomisk metodlära* (1994), s. 125 ff.

systemet med de två olika valutasäkringsredovisningsnormerna, IASBs och de svenska, kan vi lättare förstå de olika redovisningssystemen.

Även i det andra och tredje delsyftet använde vi oss av systemsynsättet. Vi ville se systemens relation till sin omvärld. Vi studerade systemen som öppna då vi ämnade se till hur en förändring av ett redovisningssystem påverkar det system det är en komponent av dvs. företagets interna ekonomisystem och företagets relation till dess externa intressenter. Syftet med systemsynsättet är att beskriva systemets egenskaper genom att se det som en del i ett större system eller genom att dela upp systemet i mindre komponenter.¹⁵

Det andra och tredje delsyftet handlar främst om att få förståelse för hur analytiker och upprättare kommer att reagera på införandet av IAS 32 och 39. Förståelseperspektivet i frågeställningarna pekade mot en uppsats baserad på aktörssynsättet.¹⁶ I aktörssynsättet ses verkligheten som socialt konstruerad. Kunskap är individberoende och ”verkligheten” är flertydig och föränderlig. Metodsynsättet grundar sig på att människan ses som en handlande, reflekterande och skapande individ som bygger upp en struktur som ger mening åt en upplevelse. Det är en dimension som ligger bakom människans intention.¹⁷ Eftersom såväl vi som uppsatsförfattare som våra intervjupersoner skapar vår egen verklighet är de sista delsyftena inte främst att förklara verkligheten objektivt utan snarare en föreställning av hur verkligheten kan se ut.

2.1.1.1 Referensram

Hur en person uppfattar sin miljö beror på dennes perspektiv och värderingar. Eftersom alla personer har influerats av olika faktorer under sin livstid kommer dessa att uppfatta verkligheten på olika sätt.¹⁸ Vår referensram har avspeglats i hur vi uppfattat och tolkat det vi undersökt varför våra samlade kunskaper, normer, fördomar och värderingar påverkat uppsatsens resultat.

Vår referensram avspeglas av vår uppväxttid, skolperiod samt universitetsperiod. Även tidigare arbetslivserfarenheter påverkade vårt sätt att genomföra undersökningen. Redovisning av valutasäkringar är däremot ett ämne som vi tidigare inte mött i verkligheten utan endast kommit i kontakt med på det teoretiska planet varför lärare och teoretiker i hög grad påverkat vår referensram.

¹⁵ Arbnor, I; Bjerke, B, *Företagsekonomisk metodlära* (1994), s. 125 ff.

¹⁶ Ibid, s. 174 ff.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Eriksson, L.T; Wiedersheim-Paul, F, *Att utreda, forska och rapportera* (2001), s. 16.

2.1.1.2 Perspektiv

Det perspektiv som väljs medför en fokusering på vissa delar av undersökningsområdet. Perspektiv ger en föreställning om vad som anses vara viktigt och är därför av väsentlig betydelse för vilka upptäckter man gör.¹⁹ Vi valde att använda oss av ett redovisningsperspektiv för att uppnå vårt första delsyfte. Vid uppfyllandet av vårt andra delsyfte hade vi ett användarperspektiv då vi såg till hur analytiker kan komma att reagera på den ökade informationen i redovisningen. Vid uppfyllandet av vårt tredje delsyfte använde vi oss av ett upprättarperspektiv för att förstå vad införandet av nya redovisningsnormer kan komma att medföra för de redovisningsupprättande företagen.

2.1.2 Deduktiv eller induktiv ansats

Uppsatsen arbetsgång har präglats av både induktiv och deduktiv ansats beroende på vilket delsyfte vi behandlat. Uppsatsarbetet innebar en växling mellan ansatserna, och informationssökningen har därmed utvecklats och förändrats inom området allt eftersom vi fått förståelse för ämnet. Även syfte och problemställning har justerats allteftersom vår kunskap har utvecklats.

Vi använde en strikt induktiv metod för att redogöra för de stora skillnaderna mellan IASBs och svenska valutasäkringsredovisningsregler. Induktion kallas även upptäckten väg och utgår från en enskild händelse för att sluta sig till en princip eller en generell lagbundenhet.²⁰ Vi utgick här alltså inte från en teori utan redogjorde endast för skillnaderna mellan befintliga normer.

För att redogöra för hur de två regelverken för valutasäkringsredovisning förhåller sig till valutasäkringsredovisningsteorin använde vi oss främst av den deduktiva metoden, vilken ofta översätts som bevisföringens väg; från det generella drar vi slutsatser om det enskilda. Vi utgick från redovisningsteorin för att få en tydlig bild av hur redovisningsnormerna förhåller sig till densamma.²¹

Även vid arbetet med vårt andra och tredje delsyfte använde vi oss främst av induktiv slutledning. När vi utförde vår empiriska studie bland analytiker och upprättare, utgick vi huvudsakligen från det vi kommit fram till vid uppnåendet av delsyfte ett, dvs. skillnaderna mellan regelverken. Utifrån våra svar har vi försökt dra slutsatser om hur analytiker och upprättare kan komma att reagera på ett införande av IAS 32 och 39.

¹⁹ Eriksson, L.T; Wiedersheim-Paul, F, *Att utreda, forska och rapportera* (2001), s. 54 ff.

²⁰ Andersen, I, *Den uppenbara verkligheten - Val av samhällsvetenskaplig metod* (1998), s. 29 f.

²¹ Ibid.

2.1.2.1 Kvalitativ studie

Metoden för att uppnå delsyfte ett har varit rent kvalitativ eftersom behandlad data omöjligtvis skulle kunna uttryckas i tal.²² Den kvalitativa studien lämpar sig bäst då studien kräver en redogörelse av normer vilket inte går att mäta kvantitativt.

För att uppfylla delsyfte två och tre valde vi också en kvalitativ studie vilket fann sig naturligt då vårt syfte här var att förstå hur analytiker och upprättare kan komma att reagera på ett införande av nya redovisningsnormer. Den kvantitativa metoden ger inte samma möjligheter till djup och detaljerad information. För att uppnå delsyfte två och tre kan det verka som att vi använt oss av en kvantitativ metod eftersom studiens utformning utgör enkäter där respondenterna till stor del kan svara med hjälp av tal. Vår ambition med studiens utformning har snarare varit att nyansera enkätrespondentens svar och att underlätta för densamma vilket vi fann nödvändigt då våra enkätrespondenter är mycket arbetstygda.

2.2 Handgripligt angreppssätt

Vi använde oss av både sekundär- och primärdata för att uppnå uppsatsens syften. För att uppnå delsyfte ett redogjorde vi för hur valutasäkringar ska redovisas enligt de befintliga normerna och jämförde därefter regelverken och redogjorde för de skillnader vi fann mellan dessa. Vidare jämförde vi regelverken med teorier på området valutasäkringsredovisning.

För att uppfylla delsyfte två och tre utformade vi tre enkäter riktade till tre intressentgrupper för att komma fram till hur analytiker och upprättare kan komma att påverkas av införandet av IAS 32 och 39. Enkäterna baserades på det vi kommit fram till i delsyfte ett.

2.2.1 Sekundärdata

Sekundärdata är information som tidigare samlats in av andra personer och består i de flesta fall av tryckt material.²³

²² Andersen, I, *Den uppenbara verkligheten - Val av samhällsvetenskaplig metod* (1998), s.31.

²³ Ibid, s. 150.

2.2.1.1 Val av teorier och modeller

Eftersom uppsatsen främst vänder sig till redovisningsstudenter har vi inlett uppsatsens med att redogöra för den finansiella aspekten av valutasäkringar. På detta sätt får läsare en bättre förståelse för de olika valutarisker som företag utsätts för och på vilka sätt företagen kan skydda sig mot dessa vilket underlättar för läsaren att sätta sig in i uppsatsens frågeställningar. Begreppen och teknikerna är hämtade från grundläggande finansieringsböcker. Vi ansåg att någon mer ingående beskrivning av detta delområde inte skulle ge något betydande mervärde för läsaren.

Vad gäller teori för valutasäkringsredovisning har vi främst använt oss av Jönsson-Lundmarks artikel där författaren redogör för olika valutasäkringsredovisningssätt inom den svenska redovisningsramen.²⁴ Artikeln är alltså starkt anpassad till den svenska marknaden varför vi varit tvungna att neutralisera författarens redogörelse för att göra den mer generell och därmed tillämpbar för andra redovisningsförfaranden än det svenska.

2.2.1.2 Insamling av sekundärdata

Vår sekundärdata består av företagsekonomisk litteratur, forskningsrapporter samt artiklar i redovisningstidskrifter. Dessa källor har vi funnit genom att söka i universitetsbibliotekens databaser Libris, LOLITA, Artikelsök och Affärsdata. Sökord vi använt oss av har bland annat varit: IAS 32, IAS 39, finansiella instrument, valutasäkringar, säkringsredovisning, valutakursfluktuationer. Vi har även sökt information på Internet där vi främst funnit information på IASBs och Redovisningsrådets hemsidor. Vidare har vi granskat källförteckningar i funnen sekundärdata och i andra uppsatser för att finna fler relevanta källor.

2.2.2 Primärdata

Primärdata är ny data som forskaren själv samlar in genom olika datainsamlingsmetoder och kan samlas in både från intervjuer och dokument.²⁵

2.2.2.1 Val av enkätrespondenter

Undersökningen baseras på svar från tre olika intressentgrupper, revisorer, analytiker och representanter från svenska börsnoterade redovisningsupprättande företag. Valet av de två senaste grupperna faller sig naturligt eftersom de direkt har anknytning till våra syften. Den

²⁴ Jönsson-Lundmark, B, "Hedge accounting – ett aktuellt område fullt av fallgropar", *Balans*, Nr 12, 1993.

²⁵ Andersen, I, *Den uppenbara verkligheten - Val av samhällsvetenskaplig metod* (1998), s. 150.

första gruppen, revisorerna, deltog i studien främst på grund av deras gedigna kunskap inom internationella standarder. Vi har frågat revisorer hur de tror att andra intressentgrupper, analytiker och upprättare, kan komma att reagera vid ett införande av IAS 32 och 39 i Sverige. Detta innebär att de givna svaren egentligen är en form av ”andrahandsinformation” vilket normalt inte rekommenderas ur metodsynpunkt. Vi ansåg dock det vara viktigt att ta vara på denna kunskap eftersom det är få personer i Sverige som verkligen satt sig in i vad IAS 32 och 39 innebär.

De personer som ingick i revisorsgruppen har vi funnit genom att kontakta de svenska revisionsföretag vi ansett troliga att besitta den eftersökta kunskapen. Det visade sig snabbt att endast de största revisionsbyråerna har den spetskompetens vi sökte.

Tillfrågande analytiker ingår i SFFs företagsbedömningsgrupp. Vidare har vi även tillfrågat analytiker vars namn vi fått genom en av våra handledare Sven-Erik Persson, vilken erhållit dessa kontakter under sin tid som ekonomidirektör på Cardo AB. Dessa kontakter har varit mycket värdefulla för oss eftersom de givit oss en relativt hög svarsfrekvens som vi troligen inte skulle uppnått utan en referensperson.

Våra intervjupersoner i gruppen upprättare har vi erhållit från vår andra handledare Sven-Arne Nilsson. De tillfrågade ingår i Näringslivets Redovisningsgrupp, en grupp som numera är frikopplad från Svenskt Näringsliv. Vi gjorde dock bedömningen att deras kunskaper på området borde vara tillämpliga för vårt ändamål trots att gruppen inte längre existerar. De tillfrågade är alla praktiker på svenska börsnoterade företag. Även i detta utskick refererade vi till vår handledare.

2.2.2.2 Insamling av primärdata

För att kunna bearbeta vårt problemområde ansåg vi på ett tidigt stadium det nödvändigt att insamla primärdata i form av intervjuer eller enkäter. De två sista delsyftena skulle omöjligt kunna uppnås genom att endast använda sekundärdata varför vi tillfrågade intressentgrupperna direkt.

Vi valde slutligen att göra studien via enkäter eftersom vi ansåg att intervjuer lätt kan mynna ut i diskussioner som inte leder till att svara på uppsatsens syften. Enkät förespråkades även på grund av antalet intervjupersoner. Sammanställning av studiematerialet är betydligt snabbare och lättare vid enkät än vid intervjuer. Dessutom minskar risken för egen tolkning av svaren och intervjuareffekt vid användning av enkät.

Vi specialanpassade enkäterna till varje intressentgrupp eftersom vi eftersökte något annorlunda svar från respektive grupp. Frågorna till revisorerna var ganska generella eftersom vi vid detta tillfälle ville få en ökad förståelse för IAS 32 och 39s möjliga betydelse för upprättare och analytiker. Enkäten utformades på ett sådant sätt att den kunde verka som

”språngbräda” vilket skulle hjälpa oss med utformningen av enkäterna riktade till våra egentliga studieobjekt, analytiker och upprättare. Vid utformningen av de senare visste vi betydligt mer om vilka områden vi var intresserade av att fråga om. Därför är dessa enkätens utformningar betydligt mer specificerade. Eftersom vi inte trodde att analytiker och upprättare redan satt sig in i problematiken kring valutasäkringsredovisning enligt IAS 32 och 39 skickade vi med en bilaga där vi redogjorde för innebörden av införandet av de nya standarderna. Vid alla utskick presenterades först uppsatsen i ett följebrev där vi introducerade den tillfrågade för ämnet samt redogjorde för uppsatsen syfte.

Eftersom den del av uppsatsen syfte som skulle uppfyllas med hjälp av enkäter främst betonar förståelse för ett fenomen, var det naturligt för oss att utforma enkäten på ett sådant sätt att intervjupersonen öppet och fritt kunde svara på frågorna. För att förstå vilken tyngd en intervjuperson lade vid ett visst problem gav vi de tillfrågade möjligheten att svara med hjälp av en skala. Detta var till stor hjälp vid sammanställningen av empirin och vid analysarbetet eftersom flera intervjupersoner ett flertal gånger kommenterade frågorna på liknande sätt men angav olika tal på skalan, vilket tyder på att de tillfrågade värderar problemen olika. Vi vill här även poängtera att skalan inte är avsedd att vara en statistisk ansats utan ett nyanseringsverktyg.

Informationen i de insamlade svaren har vi sammanfattat och bearbetat genom att försöka gruppera och omgruppera informationen för att komma fram till en så fullständig kartläggning av och förståelse för de studerade företeelserna som möjligt.

2.3 Källkritik

Redovisningsteoriavsnittet bygger främst på två artiklar vilket kan tyckas något knappt för att utgöra en ordentlig bas för detta avsnitt. Vi hade dock problem med att finna fler källor som skulle kunna hjälpa oss att uppnå uppsatsens syfte.

I uppsatsen har vi använt oss av ett svenskt utkast till rekommendation som är baserat på IAS 32: Utkast till rekommendation, Finansiella instrument: Klassificeringar och Upplysningar, som under uppsatsarbetet antogs som rekommendation, RR 27: Finansiella instrument: Upplysningar och Klassificeringar. Anledningen till att vi använt oss av utkastet och inte rekommendationen som grund i uppsatsen är att beslutet fattades då uppsatsarbetet var väldigt långt fortskridet. Av tidsskäl har vi således inte kontrollerat skillnaderna mellan utkastet och rekommendationen.

Vi menar att vi rent objektivt kunde finna skillnaderna mellan IASBs regler och de svenska reglerna avseende valutasäkringsredovisning och att vi inte lagt några personliga vinklingar i beskrivningen. I det fall att vi uppfattat normerna fel, har detta följdeffekter i uppsatsen.

Uppsatsen resultat är starkt beroende av vilka personer som valt att ställa upp i studien. Det finns risk för att de som deltagit representerar de personer som har satt sig in i IAS 32 och 39, medan de som inte kände till de nya normerna avböjde. Svaren är beroende av hur väl intervjupersonen känner till standarderna. Speciellt de tillfrågade representanterna från de redovisningsupprättande företagen var svåra att få svar ifrån. Några gav som anledning till att inte delta i studien att de inom företaget utredde frågan och därför inte ännu ville uttala sig på området. Några angav att de inte ville lämna ut efterfrågade uppgifter. Vi har tagit med Scancem i studien trots att det inte är börsnoterat i Sverige. Scancems moderbolag är tyskt varför företaget ändå måste anpassa sig till IASBs standarder.

Fem av de nio tillfrågade revisorerna deltog i studien, medan sju av de sexton tillfrågade analytikerna deltog. Av dessa sju utgjorde fem kontakter till Sven-Erik Persson och två från SFFs företagsbedömningsgrupp. Endast sex av de tjugofyra tillfrågade upprättarrepresentanterna deltog.

Som tidigare nämnts kan även kritik riktas mot att vi frågat en intressentgrupp om hur de tror att en annan intressentgrupp kan komma att reagera på införandet av IAS 32 och 39.

Uppsatsens resultat är starkt beroende av vår utformning av enkäterna och vad vi valt att lägga fokus på. Vi försökte att vara så heltäckande som möjligt samtidigt som vi inte ville gräva ner oss alltför mycket i detaljer. En svår balansgång som påverkar uppsatsens utfall. Vi vill även uppmärksamma att vissa instrumentfel kan finnas i uppsatsen. Exempelvis är enkäten till revisorerna mycket generellt utformad eftersom vi vid utformandet av denna inte var helt säkra på vad vi sökte. På så sätt var det mycket upp till revisorerna själva hur de ville svara. Vissa svar är betydligt fylligare än andra och vissa revisorer verkar inte riktigt veta var de ska börja sitt svar eftersom frågan kan tyckas vara för stor. Vidare är analytikernas och upprättarnas enkätsvar starkt beroende av bilagan med en beskrivning av innebörden av IAS 32 och 39. Vi kan möjligtvis ha tolkat en regel annorlunda än vad intervjupersonerna skulle ha gjort om de läste standarderna direkt.

Studien har vissa respondentfel. Några svar tyder på att intervjupersonerna varit tidspressade och därför inte svarat så utförligt som vi önskat på frågorna. Exempelvis har vissa intervjupersoner endast svarat med siffror fastän vi efterfrågat kommentarer. Möjligtvis har enkätformen med siffror gjort att svaren blivit kortare och inte så uttömmande som vi önskade. Vidare har några svarat exakt samma sak på flera frågor vilket tyder på att personen endast "kopierat" och "klistrat" i svarsdokumentet vilket självklart påverkar uppsatsens kvalitet.

Vi kan inte heller garantera att vi tolkat intervjupersonernas svar på det sätt som de var menade varför det kan finnas bearbetningsfel i uppsatsen. Läsaren kan därför studera uppsatsens sammanställning av intervju svaren i bilaga och på så sätt bilda en egen uppfattning.

3 Valutarisk och valutasäkringstekniker

I detta kapitel redogör vi för de främsta valutarisker som ett företag kan utsättas för. Vidare går vi igenom några av de vanligaste sätten att skydda sig mot valutaexponering.

3.1 Valutaexponering

Begreppet valutaexponering avser hur mycket ett företag påverkas av en förändring i valutakurser.²⁶ Vilken valutaexponering ett företag har och hur företaget kan hantera denna exponering påverkar företagets lönsamhet, kassaflöde samt marknadsvärde. Det finns i huvudsak tre typer av risker ett företag utsätts för på grund av förändringar i valutakurser: (1) transaktionsexponering, (2) omräkningsexponering samt (3) verksamhetsexponering.²⁷

3.1.1 Transaktionsexponering

Transaktionsexponering avser den risk som finns i redan avtalade betalningsströmmar. Exponeringen uppstår då ett företags betalningsströmmar härrörande från fordringar och skulder i en utländsk valuta inte balanseras. Ett importföretag blir således utsatt för stor valutaexponering när det faktureras i utländsk valuta, och ett exporterande företag blir utsatt för valutaexponering om det fakturerar i utländsk valuta.²⁸ De vanligaste situationerna för transaktionsexponering är när priset för inköp eller försäljning av varor eller tjänster anges i utländsk valuta. Vidare uppstår transaktionsexponering när upplåning eller utlåning avtalas i utländsk valuta samt övriga kontrakt där man förbinder sig till transaktioner i utländsk valuta (exempelvis terminskontrakt).²⁹ I fall betalningsströmmarna inte matchas finns en risk för att de framtida avtalade inbetalningarna i en viss valuta inte täcker de framtida avtalade utbetalningarna.³⁰ Exponeringen uppstår redan då en offert lämnas eftersom det erbjudande som är givet är bindande. Exponeringen upphör inte förrän säljaren erhållit betalning och växlat tillbaka till egen rapportvaluta.³¹

²⁶ Rundfelt, R, *Tendenser i börsbolagens årsredovisningar 1993* (1994), s. 35.

²⁷ Eiteman, D; Stonehill, A; Moeffett, M, *Multinational Business Finance* (2001), s. 152.

²⁸ Kinnvall, M; Norman, P, *Valutamarknaden* (1994), s.127 ff.

²⁹ Eiteman, D; Stonehill, A; Moeffett, M, *Multinational Business Finance* (2001), s. 156.

³⁰ Oxelheim, L; Wihlborg, C, *Macroeconomic uncertainty* (1989), s.40 ff.

³¹ Eiteman, D; Stonehill, A; Moeffett, M, *Multinational Business Finance* (2001), s. 156.

För bokföringen omräknas en transaktion i utländsk valuta till rapportvalutan till transaktionsdagens valutakurs.³² Skillnaden mellan transaktionens redovisade belopp och det slutgiltiga inflödet, valutakursdifferensen, redovisas i resultaträkningen den period den uppkommer och påverkar företagets kassaflöde först när förbindelsen avvecklas genom betalning och resultatet påverkas av kursen vid varje rapportdag.³³

3.1.2 Omräkningsexponering

På varje balansdag konsoliderar ett moderföretaget sina dotterföretags tillgångar och skulder i koncernredovisningen. Dessa tillgångar och skulder i utländska dotterföretag värderas olika beroende på vilken valutakurs som gäller den dag tillgången eller skulden värderas. Omräkning från dotterföretagets valuta till moderföretagets rapportvaluta ger upphov till en positiv eller negativ omräkningsdifferens. Märk att omräkningsexponering är en rent redovisningsmässig valutaexponering och påverkar inte direkt företagets kassaflöde.³⁴ Hur stor omräkningsdifferensen blir, och vilket tecken den får, beror på vilken omräkningsmetod företaget använder.³⁵

De vanligaste omräkningsmetoderna är den monetära metoden och dagskursmetoden.³⁶ Principen för den monetära metoden är att transaktioner, tillgångar och skulder som redovisas i koncernredovisningen ses som om de redovisats direkt i det rapporterade företaget. Transaktioner redovisas därför till dagens kurs vid transaktionen och icke-monetära anläggningstillgångar till den kurs som gällde för dagen då tillgången förvärvades etc.³⁷ Vid användande av dagskursmetoden omräknas tillgångar och skulder till balansdagskurs medan intäkter och kostnader omräknas till valutakursen vid den tidpunkt då de uppstod. En approximation av dessa enskilda kurser kan användas vid omräkningen.³⁸ Kursdifferensen redovisas direkt mot eget kapital i koncernbalansräkningen.³⁹ Omräkningsexponering behandlas inte vidare i denna uppsats.

3.1.3 Verksamhetsexponering

Genom att beräkna nuvärdet på valutakursförändringar i det förväntade kassaflödet får man fram verksamhetsexponering. Medan transaktionsexponeringen innefattar redan kontrakterade framtida kassaflöden innefattar verksamhetsexponering icke kontrakterade

³² RR, RR 8: Redovisning av effekter av ändrade valutakurser p. 6.

³³ Grath, A, *Företagets utlandsaffärer* (1999), s. 98 ff.

³⁴ Ibid.

³⁵ Wramsby, G; Österlund, U, *Företagets finansiella miljö* (1993), s. 274 ff.

³⁶ Oxelheim, L; Wihlborg, C, *Macroeconomic Uncertainty* (1988), s. 40.

³⁷ RR, RR 8 Redovisning av effekter av ändrade valutakurser, p.17.

³⁸ Ibid, p.19.

³⁹ Ibid, p.20.

kassaflöden. Osäkerhetsfaktorn är här stor eftersom det är omöjligt att beräkna storleken på de framtida kassaflödena och vilka valutakursförändringar som kommer att ske i framtiden.⁴⁰

3.2 Säkringstekniker mot valutarisker

Det finns en mängd olika sätt att säkra sig mot valutarisker. Man kan dela upp metoderna i interna och externa. Interna valutasäkringsmetoder kännetecknas av att säkringsförfarandet sker internt inom bolaget.⁴¹ Exempel på denna metod är matchning vilket innebär att företaget försöker minska valutaexponeringen genom att matcha valutaströmmar som härrör från skulder och fordringar i utländsk valuta.⁴² Ur ett redovisningsperspektiv är det endast de externa valutasäkringsteknikerna som är intressanta eftersom de interna metoderna inte påverkar redovisningen då de inte utgör transaktioner på armlängds avstånd.⁴³

I följande avsnitt kommer vi kort att förklara de externa metoder ett företag kan använda sig av för att minska sin utsatthet för valutavängningar. De kräver alltså att företaget i viss mån har ett externt samarbete med motparten i kontraktsförhållandet eller en opartisk tredje person. Genom att göra en extern valutasäkring kan företaget mot betalning överlåta valutakursrisken till motparten.⁴⁴

Valutaterminer: Det vanligaste derivatinstrumentet är en ostandardiserad termin. Risker för ogynnsamma valutavängningar minskas genom att företaget ingår ett avtal om att köpa eller sälja en viss mängd valuta till en bestämd kurs vid en bestämd tidpunkt i framtiden.⁴⁵ Båda parterna i kontraktsförhållandet är bundna av terminsavtalet. Terminen bör löpa under samma period som den bakomliggande valutakursrisken dvs. matcha terminen med fordringen eller skuldens löptid.⁴⁶

Begreppet valutaterminer innefattar i Sverige dock i mindre omfattning även standardiserade terminer. Dessa påminner om ostandardiserade terminer i avseendet att standardiserade såväl som ostandardiserade terminer förbinder parter att köpa eller sälja en valuta till ett bestämt pris vid ett specificerat datum i framtiden. En standardiserad termin skiljer sig ifrån en

⁴⁰ Eiteman, D; Stonehill, A; Moëffett, M, *Multinational Business Finance* (2001), s. 152.

⁴¹ Oxelheim, L; Wihlborg, C, *Macroeconomic Uncertainty* (1988), s. 61.

⁴² Ibid, s. 64.

⁴³ Artsberg, K, Föreläsnings-overhead, Kandidatkurs i redovisning vid Lunds Universitet (vt. 2001), F12, s. 2.

⁴⁴ Wramsby, G; Österlund, U, *Företagets finansiella miljö* (1993), s. 284 ff.

⁴⁵ Larsson, C-G, *Företagets finansiella affärer* (1995), s. 47 f.

⁴⁶ Ross, S; Westerfield, R; Jaffe, J, *Corporate finance* (2002), s. 655.

ostandardiserad termin genom sin standardisering, sälj- och köpbarhet och att den dagligen marknadsnoteras.⁴⁷

Valutaoptioner:

Optioner fungerar till viss del på samma sätt som terminer dvs. att företaget ingår ett avtal med motpart att köpa eller sälja valuta till ett förutbestämt pris på en viss tidpunkt. Den stora skillnaden ligger i att endast den ena parten, vanligtvis banken i form av utställare, är tvungen att fullfölja köpet, medan den andra parten, vanligtvis det valutaexponerade företaget, har rätt att avstå från att fullfölja avtalet.⁴⁸ Fördelen med optioner är att företaget inte på förhand måste bestämma sig för att säkringen ska ske utan istället kan följa marknadsutvecklingen och därefter bestämma om säkringskontraktet bör fullföljas. Har kursutvecklingen gått åt ett håll behöver inte kontraktet fullföljas, medan en utveckling åt motsatta hållet innebär att företaget tjänar på att fullfölja avtalet.⁴⁹ Eftersom optionerna ger en helt annan handlingsfrihet är de betydligt dyrare än terminer och utgör idag en relativt liten marknad.⁵⁰ Även för optioner skiljer man på standardiserade och ostandardiserade.

Valutaswappar:

En valutaswapp innebär att två parter ingår en överenskommelse om att växla kassaflöden i en valuta mot kassaflöden i en annan valuta under en bestämd tidsperiod.⁵¹

För att tydliggöra metoden följer här ett exempel: Ett amerikanskt företag säljer en stor del av sin tillverkning till Tyskland och kan sålunda räkna med inbetalningar i EUR varje år. Anta nu att företagets produktion sker i USA vilket innebär att företaget främst har sina utbetalningar i USD men får en stor del av sina inbetalningar i EUR. Valutakurserna fluktuerar och företaget kommer att få färre USD om EUR försvagas och fler USD om EUR stärks gentemot USD. För att säkra risken för valutafluktuationer ingår företaget ett kontrakt om en valutaswapp. Anta att löptiden är fem år och det fasta beloppet är på 60 miljoner EUR för 50 miljoner USD per år. Oavsett vad som händer med växelkursen de följande fem åren kommer företaget att för 60 miljoner EUR få 50 miljoner USD.⁵²

⁴⁷ Ross, S; Westerfield, R; Jaffe, J, *Corporate finance* (2002), s. 875.

⁴⁸ Kinnvall, M; Norman, P, *Valutamarknaden* (1994), s.133.

⁴⁹ Ibid, s. 133.

⁵⁰ Grath, A, *Företagets utlandsaffärer* (1999), s. 108.

⁵¹ Ross, S; Westerfield, R; Jaffe, J, *Corporate finance* (2002), s. 678 ff.

⁵² Ibid, s. 678 ff.

Fördelen med en valutaswapp är således att företaget slipper transaktionerna och kostnaderna som följer av att omräkna och växla kassaflöden i utländsk valuta. Banker används ofta som mellanhänder i swappaffärer.⁵³

Swappar och terminer är i princip nollsummetransaktioner, vilket innebär att marknaden sätter priset på en vid tillfället rättvis nivå vilket innebär att några arbitragevinster inte är möjliga.⁵⁴

Upplåning eller utlåning
i utländsk valuta:

Företaget tar ett lån i samma storlek och valuta som man har en kundfordran i. På så sätt elimineras valutarisken eftersom om rapportvalutan stärks gentemot den utländska blir visserligen kundfordran mindre värd men det kommer å andra sidan även skulden att vara. På motsvarande sätt kan företag säkra leverantörsskulder genom att placera i utländsk valuta. Löptiden och storleken på lån och placeringar borde i den mån det går matchas med valutaexponerade tillgångar som kundfordringar och leverantörsskulder i utländsk valuta.⁵⁵

⁵³ Eiteman, D; Stonehill, A; Moeffett, M, *Multinational Business Finance* (2001), s. 286.

⁵⁴ Ross, S; Westerfield, R; Jaffe, J, *Corporate finance* (2002), s. 679.

⁵⁵ Grath, A, *Företagets utlandsaffärer* (1999), s. 108.

4 Redovisningstekniker för valutasäkringar

Vår avsikt med detta kapitel är att redogöra för olika redovisningsmässiga angreppssätt samt den underliggande problematiken vid redovisning av valutasäkringar. I följande avdelningar går vi djupare in på två olika principiella synsätt för säkringsredovisning, marknadsvärdeметoden och anskaffningsvärdeметoden. Val av redovisningsmetod är beroende av om säkringsinstrumentet och det säkrade objektet ska redovisas i balansräkningen eller inte, varför vi redogör för dessa möjliga kombinationer. Slutligen redogör vi för tekniker som kan användas beroende på vilket synsätt som tillämpats samt om komponenterna ska tas upp i balansräkningen eller inte.

4.1 Grundläggande synsätt för valutasäkringsredovisning

Olika redovisningslösningar kan användas för att i resultaträkningen avspegla det eftersträvade ekonomiska målet med valutasäkringar. Med det ekonomiska målet avser vi att förändringen i säkringsinstrumentets verkliga värde, till följd av volatila valutakurser, motverkar förändringen i det säkrade objektets verkliga värde, oavsett om det säkrade objektet är redovisat i balansräkningen eller inte.

Det redovisningsmässiga målet beror på vilket syfte redovisningen ska uppfylla. Syftet måste relateras till en intressentgrupp.⁵⁶ Ett typiskt exempel för att redovisningen kan ha olika syfte är att se till intressentgrupperna kreditgivare och investerare. När kreditgivarna ser till redovisningen är det främst företagets ställning som är relevant. Kreditgivarna vill inte att redovisningsreglerna ska ge möjlighet att överskatta företagets värde vilket skulle kunna resultera i att kreditgivarna inte har tillräckliga säkerheter för givna krediter. Vidare vill inte kreditgivare att orealiserade vinster ska tas upp i resultaträkningen eftersom detta skulle kunna innebära att för stor del av företagets kapital delas ut till företagets aktieägare vilket skulle sätta kreditgivarna i en riskposition. Potentiella och befintliga investerare däremot vill ha information som ligger till grund för om de ska köpa, behålla eller sälja aktier i företaget. Dessutom vill de ha information om kommande utdelningskapacitet. Dessa bedömningar underlättas genom att investerare känner till tillgångarnas och skuldernas verkliga värden samt att resultatet avspeglar det som verkligen har hänt under perioden.⁵⁷

⁵⁶ Artsberg, K. "Normbildning och redovisningsförändring-värdering vid val av mätprinciper inom svensk redovisning", *Lund Studies in Economics and Management*, Nr 17, 1992, s. 13.

⁵⁷ Artsberg, K, Föreläsningsoverhead, Kandidatkurs i redovisning vid Lunds Universitet (vt. 2001), F10, s. 6.

Val av valutasäkringsredovisningsteknik är beroende av vilket grundläggande synsätt som antagits i fråga om värdering av valutasäkringsinstrumentet och det säkrade objektet samt när de båda instrumentens resultateffekter ska föras till resultaträkningen. Vidare är val av valutasäkringsredovisningsteknik beroende av huruvida det säkrade objektet och säkringsinstrumentet ska tas upp i balansräkningen.⁵⁸

Begreppet säkringsredovisning innebär att säkringsinstrumentet och det säkrade objektet ska redovisas efter samma princip för att balans i redovisningen ska uppnås, vilket innebär att ett säkringsinstrumentets resultat ska redovisas i resultaträkningen under samma period som det resultatet för det säkrade objektet.⁵⁹ För att uppnå att resultateffekterna från komponenterna redovisas i samma period i resultaträkningen kan två metoder användas, marknadsvärdeometoden, även kallad ”mark-to-market hedge accounting”, eller anskaffningsvärdeometoden, även kallad ”deferral hedge accounting”.⁶⁰

4.1.1 Valutasäkringsredovisning enligt marknadsvärdeometoden

Säkringsredovisning till marknadsvärde innebär att både det säkrade objektet och säkringsinstrumentet löpande värderas till verkligt värde i balansräkningen. Skillnaden mellan det redovisade värdet och det verkliga värdet på både säkringsinstrumentet och det säkrade objektet redovisas vid varje periods utgång i resultaträkningen.⁶¹ En orealiserad pluspost möter en orealiserad minuspost och därmed utjämnas resultateffekterna i resultaträkningen om säkringen är hundra procentigt effektiv, vilket endast kan uppnås om korrelationen mellan det säkrade objektets och säkringsinstrumentets värdeförändringar för perioden är total.⁶²

Till marknadsvärdeometodens fördelar hör att den ger en rättvisande bild av verksamhetens resultat eftersom valutakursförändringarna påverkar resultatet för den period de i realiteten har inträffat. Metodens nackdel i praktiken är att den inte är tillämpbar på säkringar som avser kassaflöden från förväntade transaktioner.⁶³ Bland annat är en av förutsättningarna för att kunna tillämpa marknadsvärdeometoden att både det säkrade objektet och säkringsinstrumentet tas upp i balansräkningen. I annat fall skulle inte resultateffekterna i det ena objektet balansera resultateffekterna i det andra objektet i säkringsförhållandet under perioden.⁶⁴ Orsaken ligger här i att det i flertalet regelverk finns stränga kriterier för att framtida kassaflöden ska tas in i balansräkningen vilket har till följd att redovisningen inte

⁵⁸ Jönsson-Lundmark, B, ”Hedge accounting – ett aktuellt område fullt av fallgropar”, *Balans*, Nr 12, 1993, s. 33 ff.

⁵⁹ Bäckström, A; Wadman, E, ”Derivatinstrument inte längre off-balance”, *Balans*, Nr 8/9, 1998, s. 44.

⁶⁰ Ibid.

⁶¹ Ibid.

⁶² Peterssohn, E, *Redovisning av finansiella instrument* (1994), s. 212.

⁶³ RSV, Rapport 1996:1, Redovisning och beskattning av finansiella instrument inom företagssektorn, s. 69 ff.

⁶⁴ Peterssohn, E, *Redovisning av finansiella instrument* (1994), s. 212.

alltid avspeglar det ekonomiska förloppet trots att marknadsvärdemetoden används. Dessutom är det svårt att marknadsvärdera transaktioner som kommer att ske i framtiden.⁶⁵

4.1.2 Valutasäkringsredovisning enligt anskaffningsvärdemetoden

Anskaffningsvärdemetoden innebär att både säkringsinstrumentet och det säkrade objektet värderas till historisk anskaffningsvärde. Detta får till följd att resultateffekterna av de två komponenterna inte redovisas i resultaträkningen under den tid exponeringen och säkringsinstrumentet löper. Istället sker resultatredovisningen när säkringsinstrumentet avvecklas vilket antas ske samtidigt för båda komponenterna.⁶⁶ Om det säkrade objektet inte utgörs av en post som finns i balansräkningen uppnås anskaffningsvärdemetoden genom att resultateffekten som härrör från säkringsinstrumentet skjuts upp och redovisas i resultaträkningen först vid den tidpunkt som resultatet från det säkrade objektet redovisas i resultaträkningen.⁶⁷

Fördelen med anskaffningsvärdemetoden i jämförelse med marknadsvärdemetoden är att den ger möjlighet att även beakta valutasäkringar av kassaflöden från förväntade transaktioner. En nackdel med modellen är det faktum att förluster och vinster skjuts på framtiden och att resultatet inte påverkas för den period i vilken valutakurseffekterna sker. Ett annat problem med metoden i praktiken är att det är svårt att hålla reda på vilka säkringsinstrument som hör till de säkrade objekten vilket är av vikt för att veta vilken tidpunkt som resultateffekten ska realiseras. Om ett objekt säkras med en kombination av olika säkringsinstrument blir modellen snabbt relativt komplex, då den förutsätter ett direkt samband mellan säkringsinstrumentet och det säkrade objektet.⁶⁸

Anskaffningsvärdemetoden kan anses ge mindre information än marknadsvärdemetoden. Den senare avspeglar på ett tydligt sätt det faktiska ekonomiska förhållandet. Vid anskaffningsvärdemetoden kan det däremot framstå som att en perfekt säkring föreligger fram till dess att värdeförändringarna tas in i resultaträkningen. Först vid denna tidpunkt avslöjas eventuell ineffektivitet i säkringsförhållandet.⁶⁹

4.2 Val av valutasäkringsredovisningsmetod

Avgörande för val av säkringsredovisningsmetod är om det säkrade objektet och säkringsinstrumentet ska redovisas i balansräkningen. De olika kombinationerna som vi

⁶⁵ Bierman, H, et al, *Hedge accounting: An exploratory study of the underlying issues* (1991), s. 22 f.

⁶⁶ Peterssohn, E, *Redovisning av finansiella instrument* (1994), s. 212.

⁶⁷ Bäckström, A; Wadman, E, "Derivatinstrument inte längre off-balance", *Balans*, Nr 8/9, 1998, s. 44.

⁶⁸ Jönsson-Lundmark, B, "Hedge accounting – ett aktuellt område fullt av fallgropar", *Balans*, Nr 12, 1993, s. 33 ff.

⁶⁹ Bierman, H. Et al, *Hedge accounting: An exploratory study of the underlying issues* (1991), s. 28 f.

framhäver i matrisen nedan ger olika förutsättningar för att använda marknadsvärdemetoden respektive anskaffningsvärdemetoden. Hur en säkringstransaktion ska redovisas är således beroende av ett lands normer och praxis, dvs. vilket redovisningsförfarande ett land har antagit.

		Säkringsinstrumentet	
		I balansräkningen	Off-balance
Säkrade objektet	I balansräkningen	I	II
	Off-balance	III	IV

Matris av B. Jönsson-Lundmark, Balans Nr 12 (1993)

För att åstadkomma den önskade effekten av valutasäkringsredovisning måste redovisningen justeras i de fall att valutakursförändringar i det underliggande objektet inte automatiskt motverkar valutakursförändringar i säkringsinstrumentet. Detta kan åstadkommas på flera sätt.

Ruta I: Rutan visar den kombination där både säkringsinstrumentet och det säkrade objektet redovisas i balansräkningen. Förutsatt att båda komponenterna värderas enligt samma metod kommer valutakursförändringarna i säkringsinstrumentet automatiskt motverka valutakursförändringarna i det säkrade objektet inte bara rent ekonomiskt utan även redovisningsmässigt. I fall komponenterna värderas till balansdagskurs påverkas resultatet löpande, medan resultatet förskjuts till dess att komponenterna realiserar om anskaffningskurs använts.

Annorlunda blir det naturligtvis i det fall komponenterna värderas enligt olika principer. Här krävs mer komplicerade redovisningstekniska lösningar. Om den ena komponenten värderas till balansdagskurs och det andra till anskaffningskurs måste valutakursförändringen i det objekt som värderas till balansdagskurs skjutas fram i tiden och först tas upp i resultatet när den komponent som värderas till anskaffningskurs realiserar och således påverkar resultatet. Det blir rätt säkringsredovisningsmässigt, men ger ingen bra bild av

verkligheten.⁷⁰ Att periodisera värdeförändringen i den komponent som värderas till anskaffningsvärde är inte möjligt eftersom man inte känner till det slutliga värdet när komponenterna avvecklas. Vidare skulle detta medföra att den komponent som värderas till anskaffningsvärde i realiteten i vilket fall värderas till verkligt värde.

Ruta II: Rutan visar situationen där det säkrade objektet ska redovisas i balansräkningen medan säkringsinstrumentet inte ska tas upp. I denna situation kommer således en förändring av säkringsinstrumentets värde inte automatiskt att balansera förändringen i det säkrade objektets värde i resultaträkningen. I denna situation kan endast anskaffningsvärdemetoden användas eftersom en förutsättning för att tillämpa en ren marknadsvärdemetod är att de båda komponenterna återfinns i balansräkningen. För att åstadkomma att resultateffekterna från valutakursförändringar i det säkrade objektet, ska redovisas under samma period som resultateffekter från valutakursförändringar i säkringsinstrumentet, måste det säkrade objektet som ska tas upp i balansräkningen värderas till den kurs som säkringsinstrumentets verkliga värde är vid realisation, dvs. till den säkrade kursen.⁷¹ När det säkrade objektet realiserar uppstår således ingen värdeförändring som kan påverka resultatet. Frågan om att resultateffekterna från de två komponenterna ska falla på samma period är således eliminerad.⁷² Detta är ingen renodlad säkringsredovisningsmetod enligt definitionen eftersom det snarare handlar om att eliminera resultateffekterna än att redovisa dem under samma period.

Ett alternativ kan vara att värdera det säkrade objektet till balansdagskurs och att samtidigt göra en avsättning på motsatt sida i balansräkningen med samma belopp. När det säkrade objektet slutligen realiserar värderas detta till den säkrade kursen vilket är det säkrade objektets verkliga värde vid denna tidpunkt.

Ruta III: Här ska endast säkringsinstrumentet tas upp i balansräkningen medan det säkrade objektet behandlas *off-balance*. För att valutakurseffekterna som härrör från instrumenten ska belasta resultatet under samma period används samma tekniker som beskrivits i ruta II.

Ruta IV: Här ska varken det säkrade objektet eller säkringsinstrumentet redovisas i balansräkningen varför resultateffekterna kommer att kvittas *off-balance*. Säkringsredovisning uppstår *e contrario* eftersom resultateffekterna inte belastar resultatet för olika perioder. Tekniken avspeglar inte den ekonomiska innebörden särskilt bra och kallas ibland för byrålådemetoden.⁷³

⁷⁰ Jönsson-Lundmark, B, "Hedge accounting – ett aktuellt område fullt av fallgropar", *Balans*, Nr 12, 1993, s. 33 ff.

⁷¹ Bäckström, A; Wadman, E, "Derivatinstrument inte längre off-balance", *Balans*, Nr 8/9, 1998, s. 44.

⁷² Jönsson-Lundmark, B, "Hedge accounting – ett aktuellt område fullt av fallgropar", *Balans*, Nr 12, 1993, s. 33 ff.

⁷³ Ibid.

5 Valutasäkringsredovisning enligt IASBs standard

I detta kapitel redogör vi för hur redovisning av valutasäkringar ska ske enligt IAS 39. Eftersom valutasäkringar är ett finansiellt instrument beskriver vi i kapitlets första del IASBs grundläggande regler beträffande när ett finansiellt instrument ska tas in respektive avlägsnas ur balansräkningen och vilka valutakurser dessa ska tas upp till. I kapitlets andra del går vi djupare in på reglerna för finansiella instrument som innehas i valutasäkringssyfte. Vi redogör för när instrumentet ska tas upp i respektive avlägsnas ur balansräkningen, hur instrumentet initialt ska värderas samt hur valutasäkringar ska värderas och påverka balans- och resultaträkningarna på balansdag. Det finns tre typer av säkringar: säkring av förändringar i redovisade tillgångar eller skulders verkliga värden, säkring av kassaflöden från förväntade transaktioner samt säkring av nettotillgångar i utländska dotterföretag. Det senaste behandlas inte i denna uppsats. Vidare redogör vi i detta kapitel för de upplysningar som kommer att krävas när IAS 32 är införd. För denna redogörelse har vi använt oss av ett svenskt utkast till rekommendation som i allt väsentligt baseras på IAS 32. Vi använder det svenska utkastet istället för IAS 32 som bas eftersom det troligtvis är mer likt det regelverk som är tänkt att gälla i Sverige år 2003. Observera att utkastet numera är en antagen rekommendation, RR 27. Anledningen till att rekommendationen inte ligger som grund i uppsatsen är att beslutet fattades då uppsatsarbetet var väldigt långt fortskridet.

5.1 Redovisning av finansiella instrument

Enligt IAS 39 (Financial instruments: Recognition and Measurement) definieras finansiella instrument som ett kontrakt vilket skapar en finansiell tillgång, finansiell skuld eller ett eget kapital-instrument i ett annat företag (IAS 39 p. 8). Ett företag kan här avse både individer, företag och offentliga myndigheter (IAS 39 p. 9).

En finansiell tillgång är kontanter, en avtalad rättighet att ta emot kontanter eller en annan finansiell tillgång. Vidare är en finansiell tillgång ett eget kapital-instrument i ett annat företag. En finansiell tillgång kan även vara en rättighet att via kontrakt byta finansiella instrument med ett annat företag under villkor som är potentiellt förmånliga. (IAS 39 p. 8)

En finansiell skuld är en sådan skuld som förpliktigar företaget att via kontrakt leverera likvida medel eller en annan finansiell tillgång till ett annat företag. Vidare är en finansiell skuld en sådan skuld som förpliktigar företaget att via kontrakt byta ett finansiellt instrument med ett annat företag under villkor som inte är potentiellt förmånliga. (IAS 39 p. 8)

Ett eget kapital-instrument är ett kontrakt som bestyrker en kvarstående andel i en tillgångsmassa efter det att man reducerat denna med alla dess skulder. (IAS 39 p. 8)

IAS 39 definierar derivat som ett finansiellt instrument vars värde ändras som svar på förändring i marknadsförutsättningarna som exempelvis valutakurs, ränta, pris på värdepapper eller pris på varor. Ett derivat kräver ingen initial nettoinvestering, eller om en sådan sker ska denna vara relativt liten i förhållande till andra typer av kontrakt som har liknande svar på förändringar i marknadsförutsättningarna. Vidare är ett derivat ett finansiellt instrument som är bestämt till ett framtida datum. (IAS 39 p. 10) Exempel på derivat är terminer, optioner och swappar.⁷⁴

Således omfattar begreppet ”finansiellt instrument” både tillgångar och skulder i balansräkningen som utgör icke-derivat, som exempelvis lån och obligationer, och derivat. Ett finansiellt instrument omfattar dock endast avtal som innebär transferering eller byte av kontanter eller annat finansiellt instrument.

5.1.1 När ett finansiellt instrument ska tas in i respektive avlägsnas ur balansräkningen samt initial värdering

Initialt ska ett företag ta upp en finansiell tillgång eller skuld i balansräkningen när, och endast när, företaget blir bundet till det huvudsakliga innehållet i kontraktet (IAS 39 p. 27). Det finns två möjligheter att avgöra om företaget är bundet av innehållet. Företaget kan se sig bundet av ett avtal och därmed få ta upp det finansiella instrumentet vid avtalets ingående, dvs. på kontraktsdagen. Det andra alternativet är att företaget först är bundet av avtalet vid leveransdag. Den valda metoden ska användas konsekvent. (IAS 39 p. 10, 30-33)

Ett företag ska avlägsna en finansiell tillgång eller en del av denna när, och endast när, ett företag förlorar kontrollen över den kontrakterade rätten som innefattar den finansiella tillgången eller en del av denna. Ett företag förlorar kontrollen om det realiserar rättigheterna till de specificerade fördelarna i kontraktet, att rättigheten upphör att gälla eller att företaget ger upp dessa rättigheter. (IAS 39 p. 35)

Ett företag ska avlägsna en finansiell skuld eller en del av denna ur balansräkningen när, och endast när, den är upphävd, det vill säga när den specificerade förpliktelsen i kontraktet är betald, annullerad eller utgången. (IAS 39 p. 57)

I fall ett icke-derivat förvärvats i utländsk valuta ska det omräknas till transaktionsdagskurs när det initialt tas upp i redovisningen (IAS 21: The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates, p. 9). Med transaktionsdagskurs avses den kurs som gäller när företaget blir bundet till det huvudsakliga innehållet i kontraktet, vilket antingen kan vara kontraktsdagen eller leveransdagen som vi beskrivit ovan.

⁷⁴ Intervju, Månsson, J, Kundhandlare, SEBs Tradingavdelning, Malmö, 2002-01-10.

Även om företaget är bundet till det huvudsakliga innehållet i ett kontrakt som avser ett derivat i utländsk valuta kan inte ett derivatinstrument initialt tas upp eftersom det vid detta tillfälle inte har något värde; anskaffningsvärdet är således noll (dock annorlunda för optioner då optionsavgiften utgör optionens anskaffningsvärde). Det är först när derivatets verkliga värde skiljer sig från dess anskaffningsvärde som derivatet erhåller ett värde. Värdet utgör skillnaden mellan den säkrade kursen, det avtalade beloppet för det underliggande instrumentet till kontrakterad kurs, och balansdagskursen. Det är alltså först vid den efterföljande värderingen som utestående derivat för första gången tillägnas ett värde, förutsatt att valutakurserna på balansdag skiljer sig från de säkrade kurserna.

5.1.2 Finansiella instruments påverkan på balans- och resultaträkningarna

I detta avsnitt vill vi förklara hur omräkning från utländsk valuta till rapportvaluta sker och hur denna påverkar balans- och resultaträkningen.

Om det finansiella instrumentet är i utländsk valuta ska hänsyn även tas till om instrumentet är av monetär eller icke-monetär art vilket avgör vilken valutakurs som ska användas vid omräkning till rapportvalutan från utländsk valuta. Monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta ska räknas om till balansdagskurs på balansdagen. (IAS 21 p. 11a) Kursvinster eller -förluster ska redovisas i resultaträkningen även om dessa inte är realiserade (IAS 21 p. 15).

Icke-monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta, som exempelvis aktier i utländsk valuta, ska vid varje balansdag omräknas till den valutakurs som gällde vid anskaffningstillfället om de värderas enligt anskaffningsvärdemetoden vilket får till följd att resultaträkningen inte påverkas av vare sig en förändring i tillgångens verkliga värde eller av förändringar i valutakursen (IAS 21 p. 11b). Icke-monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta som värderas till annat värde än anskaffningsvärdet ska omräknas till den valutakurs som gällde vid senaste omvärderingstillfället (IAS 21 p. 11c).

5.2 Redovisning av valutasäkringar

Hur omräkning sker för de finansiella instrument som är säkrade och där säkringsredovisning får tillämpas redogörs för i följande avsnitt.

I IAS 39 avses med valutasäkring, för redovisningssyfte, medel som är avsedda som en motvikt till den säkrade tillgångens valutakursförändring i verkligt värde eller kassaflöde. Med det säkrade objektet avses en tillgång, en skuld, ett åtagande att köpa eller en förväntad framtida transaktion som:

- (a) medför en riskexponering vad gäller valutakursförändring i verkligt värde eller förändring i framtida kassaflöde och som

- (b) i redovisningssyfte är avsedd att bli säkrad. Ett säkringsinstrument i säkringsredovisningssyfte är ett derivat eller i vissa fall en annan finansiell tillgång eller skuld vilkens verkliga värde eller kassaflöde är förväntad att motverka valutakursförändringar i det verkliga värdet eller kassaflödet hos säkringsobjektet. (IAS 39 p. 10)

5.2.1 När säkringsinstrument ska tas in i eller avlägsnas ur balansräkningen samt initial värdering

För att få redovisa en säkring måste följande kriterier enligt IAS 39 p. 142 vara uppfyllda:

- a) vid upptagande av en säkring finns det en intern, formell dokumentation av företagets målsättning och strategi vad gäller riskhantering. Dokumentationen ska innefatta en identifikation av säkringsinstrumentet, den bakomliggande transaktionen eller säkringsobjektet samt vilken typ av risk som säkras. Vidare ska dokumentationen innefatta hur företaget kommer att avgöra om säkringen är effektiv vad gäller att reducera exponeringen för förändringar i det säkrade objektets verkliga värde eller den säkrade transaktionens kassaflöde;
- b) säkringen är förväntad att vara mycket effektiv i att uppnå motvikt gällande förändringar i verkligt värde eller kassaflöde i säkringsobjektet och ska vara konsekvent med den ursprungliga dokumenterade riskhanteringen för just detta säkringsförhållande;
- c) för kassaflödessäkringar måste den prognostiserade transaktionen som är objektet för säkringen vara mycket trolig och företaget måste visa hur variationer i kassaflödet som mest skulle påverka nettoresultatet;
- d) säkringens effektivitet kan värderas tillförlitligt, det vill säga att både det verkliga värdet, eller kassaflödet, av det säkrade objektet och det verkliga värdet av säkringsinstrumentet kan värderas tillförlitligt;
- e) säkringen ska värderas regelbundet, och det ska kunna fastställas att säkringen faktiskt har varit mycket effektiv under den finansiella rapporteringsperioden. (IAS 39 p. 142)

Informationen som p. 142 ställer som krav för att säkringsredovisning ska få tillämpas ska finnas internt i företaget men kan även fordras i den externa rapporteringen om informationen krävs som upplysning (se avsnitt 5.2.3). Företaget ska använda sig av säkringsredovisning om kraven i p. 142 uppfylls även om det självt inte anser att instrumentet innehåller i säkringssyfte.

Ett företag bör inte fortsätta med säkringsredovisning om något av det följande inträffar:

- a) säkringsinstrumentet upphör, säljs, avvecklas eller utövas (ersättningen eller bytet av säkringsinstrumentet ska inte anses vara ett förfallet säkringsinstrumentet om sådana ersättningar och byten ingår i företagets dokumenterade säkringsstrategi) eller
- b) säkringen uppfyller inte längre kraven som ställs i p. 142. (IAS 39 p. 156)

För kassaflödessakringar ska värdeförändring övergångsvis redovisas direkt i eget kapital när säkringen är effektiv (IAS 39 p. 158). Sådan värdeförändring ska man föra ur eget kapital i balansräkningen, till resultaträkningen, om den kontrakterade eller prognostiserade transaktionen inte längre förväntas inträffa.

5.2.1.1 Bedömning av valutasäkringseffektivitet

En säkring anses normalt vara mycket effektiv om företaget i början av och genom hela kontraktstiden kan förvänta sig att förändringar i det verkliga värdet eller i kassaflödet för det säkrade objektet nästan fullt ut balanseras av förändringarna i det verkliga värdet eller i kassaflödet för säkringsinstrumentet. Om det säkrade objektet och säkringsinstrumentet är i samma valuta är säkringen alltid effektiv. I fall det säkrade objektet och säkringsinstrumentet är i olika valutor måste man se till hur stor del förändringen i säkringsinstrumentet motverkar förändringar i det säkrade objektet. Detta är vanligt i de fall att säkringsinstrument i en viss valuta inte finns, som för exempelvis Trinidad-dollar. En säkring är effektiv när det verkliga resultatet varierar mellan 80 procent och 125 procent. Exempel: om förlusten för säkringsobjektet är 120 och intäkten på valutasäkringsinstrumentet är 100, kan effektiviteten mätas genom att dividera 120 med 100, vilket är 120 procent, eller genom att dividera 100 med 120, vilket blir 83 procent. Företaget kommer att anse säkringen som mycket effektiv (IAS 39 p. 146). Observera att denna metod att avgöra om säkringen är effektiv inte är obligatorisk.

Ett företags val av metod vid bedömning av valutasäkringseffektivitet är beroende av dess riskstrategi. I vissa fall kommer ett företag att använda olika metoder för olika typer av säkringar. Om de huvudsakliga villkoren är de samma för valutasäkringsinstrumentet och det säkrade objektet eller transaktionen, kommer förändringarna i verkligt värde och kassaflöde att helt neutraliseras. (IAS 39 p. 147 och 151)

I den dokumentation som beskrivs i p. 142 ska företaget ange vilken metod som används vid bedömning av säkringens effektivitet. Här ska anges ifall alla vinster och förluster som går att härleda till säkringsinstrumentet är inräknade då man bedömer säkringens effektivitet. Vidare ska anges om säkringsinstrumentets tidsvärde är inräknat i effektivitetsbedömningen. Effektiviteten ska åtminstone bedömas vid det tillfälle ett företag förbereder sitt års- eller delårsbokslut. (IAS 39 p. 151)

Ibland täcker å andra sidan säkringsinstrumentet den säkrade risken endast delvis. Exempelvis är en säkring inte fullt effektiv om säkringsinstrumentet och det säkrade objektet inte uttrycks i samma valuta och att dessa valutor inte rör sig i tandem (IAS 39 p. 148). I ett sådant fall ska säkringsredovisning inte tillämpas.

5.2.1.2 Initial omräkning av valutasäkringsinstrument

Oberoende av om ett icke-derivat eller ett derivat har uppfyllt p. 142 och därmed säkringsredovisning får tillämpas, ska instrumenten initialt omräknas på samma sätt som vi tidigare beskrivit i avsnittet om finansiella instrument.

5.2.2 Valutasäkringarnas påverkan på balans- och resultaträkningarna

Oavsett om säkringsinstrumentet utgör ett derivat eller icke-derivat ska det omräknas till balansdagskurs. För derivat som innehåses i säkringssyfte antas den kontraherade säkringskursen vara anskaffningsvärde varför derivatets värde vid balansdag utgör skillnaden mellan denna och balansdagskursen. Valutakursförändringen i säkringsinstrumentet ska behandlas olika beroende på om säkringen avser **värdet** tillgångar och skulder eller förväntade transaktioner.

5.2.2.1 Valutasäkringar som avser förändringar i redovisade tillgångar och skulders verkliga värden ("Fair Value Hedges")

Säkringar som hänför sig till valutakursförändringar vilka avser att säkra värdet av redovisade tillgångar och skulder (IAS 39 p. 137), och som uppfyller de krav som beskrivs i IAS 39 p. 142 under räkenskapsperioden, ska redovisas vid bokslut enligt följande: vinst eller förlust som uppkommer till följd av valutakursförändringar i säkringsinstrumentet, ska vid omräkning till rapportvaluta redovisas direkt i resultaträkningen. Det redovisade värdet i det säkrade objektet ska justeras för motsvarande valutakursförändring. Valutakursvinsten eller -förlusten ska även här redovisas i resultaträkningen. Även om det säkrade objektet, i det fall det inte hade varit säkrat, skulle ha omräknats till anskaffningskurs eller till den senaste omvärderingskursen ska det säkrade objektet omräknas till balansdagskurs och valutakursvinsten eller -förlusten ska behandlas enligt ovan. (IAS 39 p. 153)

Vi låter ett exempel förtydliga hur redovisningen ska se ut: Företag X levererar varor till ett amerikanskt företag för ett värde av \$10 000. Utvecklingen för dollarkursen är instabil varför företag X säkrar hela kundfordran vid leverans 1/12 2001. Dagskursen vid leverans ingång är 10,50 SEK/USD. Terminskursen är 10,40 SEK/USD och löptiden är fem månader. Vid bokslut den 31/12 står dollarkursen i 10,00 SEK/USD. Kundfordran faller till betalning den 1/5 2002 då dagskursen är 10,10. Inga andra förändringar har påverkat fordringens verkliga värde. Företaget upprättar delårsbokslut.

1. Kundfordringen bokförs 1/12 till den dagskurs som gäller när avtalet ingås (observera att vi inte här avser terminsavtalet) ($10\,000\text{ USD} * 10,50\text{ SEK} = 105\,000\text{ SEK}$). Motkonto är "Varuförsäljning". När terminskontraktet ingås har terminen inget värde och ska inte redovisas.
2. Vid bokslut värderas den säkrade kundfordran till balansdagskurs, och skillnaden mellan redovisat värde och verkligt värde förs till resultatkontot "Förändringar i tillgångars och skulders verkliga värden".
3. Eftersom valutakursen har förändras har terminen fått ett värde ($10\,000\text{ USD} * 10,40\text{ SEK} - 10\,000\text{ USD} * 10\text{ SEK} = 4\,000\text{ SEK}$). Eftersom terminen och kundfordran är i samma valuta är säkringen automatiskt effektiv. Värdeförändringen bokförs på balanskontot "Terminer" och motkonteras på "Nettovinst och nettoförlust för säkringsredovisning".
4. Kontonas saldon förs till balans- och resultaträkningarna.

Kundfordringar				Varuförsäljning							
1. 1/12	Varuf.	105 000	2. 31/12	Förän.	5 000	4. 31/12	RR	105 000	1. 1/12	Kundf.	105 000
			4. 31/12	BR	100 000						
Terminer				Nettovinst och förlust för säkringsredovisning							
3. 31/12	Nettov.	4 000	4. 31/12	BR	4 000	4. 31/12	RR	4 000	3. 31/12	Termin.	4 000
Balansräkningen				Förändringar i verkligt värde för tillgångar och skulder							
4. 31/12	Kundf.	100 000	2. 31/12	Kundf.	5 000	4. 31/12	RR	5 000			
4. 31/12	Termin.	4 000									
Resultaträkningen				Resultaträkningen							
			4. 31/12	Förän.	5 000	4. 31/12	Nettov.	4 000			
						4. 31/12	Varuf.	105 000			

5. Föregående års utgående balans förs över till det nya året.
6. Kunden betalar 1/5 2002 varför bankkontot debiteras och kundfordringar krediteras. Företaget erhåller 10 000 USD från det amerikanska företaget. ($10\,000\text{ USD} * 10,10\text{ SEK} = 101\,000\text{ SEK}$).

7. Företag X löser in terminen och erhåller 10 000 USD * 10,40 SEK = 104 000.
8. Skillnaden mellan kundfordringens redovisade värde, 100 000 SEK enligt p. 2 ovan, och den verkliga betalningen (terminens värde) förs till kontot "Förändringar i tillgångars och skulders verkliga värde". En reavinst på 4 000 uppstår här.
9. Beloppet förs från terminskontot vilket och motkonteras på "Nettovinst eller förlust för säkringsredovisning" eftersom terminskontraktet är avslutat.
10. Kontonas saldon förs till balans- och resultaträkningarna vid delårsbokslutet 30/6 2002.

Kundfordringar						Nettovinst och förlust för säkringsredovisning					
5. 1/1	IB	100 000	6. 1/5	Bank	101 000	9. 1/5	Termin.	4 000	10. 30/6	RR	4 000
8. 1/5	Förän.	4 000	7. 1/5	Bank	3 000						
			10. 30/6	BR	0						
Terminer						Förändringar i verkligt värde för tillgångar och skulder					
5. 1/1	IB	4 000	9. 1/5	Nettov.	4 000	10. 30/6	RR	4 000	8. 1/5	Kundf.	4 000
			10. 30/6	BR	0						
Bank											
6. 1/5	Kundf.	101 000	7. 1/5	Bank	101 000						
7. 1/5	Bank/Kundf.	104 000	10. 30/6	BR	104 000						
		104 000									
Balansräkningen						Resultaträkningen					
10. 30/6	Kundf.	0	10. 30/6	Nettov.	4 000	10. 30/6	Förän.	4 000			
10. 30/6	Termin.	0									
10. 30/6	Bank	104 000									

5.2.2.2 Valutasäkringar som avser kassaflöden från förväntade transaktioner ("Cash Flow Hedges")

Med kassaflödessäkringar avses säkringar som inte är en motvikt till ett redovisat objekt utan istället är en motvikt till ett objekt som inte ännu redovisas i balansräkningen, då den avgörande kontrollen över objektet, eller förpliktelsen genom objektet, uppstår längre fram i tiden. I begreppet kassaflödessäkring ingår även säkringsförhållanden av redovisade transaktioner i vilka man säkrar risken som är förknippad med tillgången eller skulden (IAS 39p. 137). Ett exempel skulle kunna vara att man säkrar en ränteutbetalning på ett lån i utländsk valuta. Lånet är då den bokförda skulden och räntan är risken som är förknippad med lånet. Om en kassaflödessäkring uppfyller de krav som ställs i IAS 39 p. 142 under

räkenskapsperioden ska den del av förändringen i säkringsinstrumentets verkliga värde som avser valutakursförändringen och som bedöms vara effektiv redovisas i eget kapital på balansdagen (IAS 39 p. 158 a).

Den del av eget kapital som förknippas med det säkrade objektet ska justeras till det lägsta av följande belopp: i) den valutakursförändring som härrör från valutasäkringsinstrumentet (minskat med den ineffektiva delen) eller ii) det verkliga värdet av valutakursförändringen i det förväntade kassaflödet. Den ineffektiva delen av valutakursförändringen ska föras till nettovinst eller –förlust, eller till eget kapital beroende på säkringsinstrumentets karaktär. Om säkringsinstrumentet utgör ett derivat ska den ineffektiva andelen alltid redovisas direkt i nettovinst eller –förlust. Om vinst eller förlust som härrör från ett säkringsinstrument som avser förväntade kassaflöden inte finns med i företagets dokumenterade riskstrategi ska denna vinst eller -förlust redovisas i resultaträkningen. Säkringen anses här inte vara effektiv. (IAS 39 p. 159)

Vid den tidpunkt då det säkrade objektet till det förväntade kassaflödet ska tas upp i balansräkningen som tillgång eller skuld ska de ackumulerade valutakursförändringarna i eget kapital som justerats enligt ovan förflyttas från eget kapital till anskaffningsvärdet på tillgången eller skulden (IAS 39 p. 160). De ackumulerade valutakursförändringar av säkringsinstrumentets värde i eget kapital som inte inräknas i anskaffningsvärdet för det säkrade objektet, till följd av att man säkrat intäkten eller kostnaden istället för tillgången eller skulden, ska föras till resultaträkningen den period som den prognostiserade transaktionen påverkar resultatet, exempelvis när en prognostiserad försäljning verkligen sker (IAS 39 p.162).

När ett företag inte längre bör fortsätta med kassaflödessäkringsredovisningen, eftersom den kontrakterade eller prognostiserade transaktionen inte längre förväntas inträffa, ska den ackumulerade valutakursförändringen i säkringsinstrumentet som tidigare redovisats direkt i eget kapital föras till resultaträkningen den period då detta uppmärksammas. (IAS 39 p. 163)

Vi avslutar avsnittet med ett exempel för att förtydliga redovisning av säkringar som avser förväntade transaktioner. Exempel: Företag X får en order 1/12 2001 från ett amerikanskt företag på 10 000 USD med leverans 1/3 2002. Utvecklingen för dollarkursen är instabil varför företag X säkrar hela orderbeloppet på termin 1/12 2001. Dagskursen vid terminsavtalets ingång är 10,50 SEK/USD. Terminskursen är 10,40 SEK/USD och löptiden är fem månader. Vid bokslut den 31/12 står dollarkursen i 10 SEK/USD. Kursen 1/3 2002 står i 9,80 SEK/USD. Dagskursen 31/3 2002 är 9,60 SEK/USD. Kundfordran faller till betalning 1/5 2002 då dagskursen står i 10,10 SEK / USD. Inga andra förändringar har påverkat fordringens verkliga värde. Företaget upprättar kvartalsbokslut.

1. Företaget säkrar den framtida intäkten och alltså inte kundfordran genom terminskontrakt. Ordern uppfyller inte tillgångskraven varför den inte redovisas i

balansräkningen. När terminskontraktet ingås har terminen inget värde och ska inte tas upp.

2. Vid bokslut 31/12 kan fortfarande inte ordern redovisas men terminen har här fått ett värde eftersom valutakursen har förändrats. Skillnaden mellan kurs i terminsavtalet och balansdagskurs utgör terminens värde ($10\,000\text{ USD} * 10,40\text{ SEK} - 10\,000\text{ USD} * 10,00\text{ SEK} = 4\,000\text{ SEK}$). Denna skillnad förs till kontot "Terminer" och motkonteras på "Eget kapital".
3. Vid bokslut den 31/12 2001 förs kontosalda till balans- respektive resultaträkningen.

Terminer				EK			
2. 31/12 EK	4 000	3. 31/12 BR	4 000	3. 31/12 BR	4 000	2. 31/12 Termin.	4 000
Balansräkningen				Resultaträkningen			
3. 31/12 Termin.	4 000	3. 31/12 EK	4 000				

4. Föregående års utgående balans förs över till det nya året.
5. Tillgångsdefinitionen uppfylls 1/3 2002 varför kundfordringen tas upp i balansräkningen till dess verkliga värde vid anskaffningstidpunkten ($10\,000\text{ USD} * 9,80\text{ SEK} = 98\,000\text{ SEK}$).
6. Den ackumulerade förändringen i eget kapital ska föras till resultaträkningen eftersom det säkrade objektet nu får tas in i redovisningen och eftersom det säkrade objektet är en intäkt påverkas resultatet. Samma värde förs från kontot "Terminer" till "Nettovinst och -förlust för säkringsredovisning" eftersom kassaflödessäkringarna nu är avslutad.
7. Vid kvartalsbokslut 31/3 2002 omräknas kundfordringen till balansdagskurs. ($10\,000\text{ USD} * 9,60\text{ SEK} = 96\,000\text{ SEK}$). Kontot kundfordringar måste justeras och mellanskillnaden mellan redovisat värde och verkligt värde ($98\,000 - 96\,000 = 2\,000\text{ SEK}$) förs till resultatkontot "Förändringar i verkligt värde för tillgångar och skulder".
8. Terminen ska nu betraktas som en säkring av bokförda tillgångar och skulder och ska således tas upp till skillnaden mellan terminsbeloppet till terminskurs och balansdagskurs ($10\,000\text{ USD} * 10,40\text{ SEK} - 10\,000\text{ USD} * 9,60\text{ SEK} = 8\,000\text{ SEK}$). Motkonto är resultatkontot "Nettovinst och förlust för säkringsredovisning".

9. Kontonas saldo förs till balans- och resultaträkningarna vid kvartalsbokslutet 31/3 2002.
10. Fortsättningsvis redovisas valutasäkringens och det säkrade objektets på samma sätt som i exemplet för säkringar som avser bokförda tillgångar och skulder (se avsnitt 9.2.4.1).

Kundfordringar				Varuförsäljning							
5. 1/3	Varuf.	98 000	7. 31/3	Förän.	2 000	9. 31/3	RR	98 000	5. 1/3	Kundf.	98 000
			9. 31/3	BR	96 000						
Terminer				Nettovinst och förlust för säkringsredovisning							
4. 1/1	IB	4 000	6. 1/3	Nettov.	4 000	6. 1/3	Termin.	4 000	6. 1/3	EK	4 000
8. 31/3	Nettov.	8 000	9. 31/3	BR	8 000	9. 31/3	RR	8 000	8. 31/3	Termin.	8 000
EK				Förändringar i verkligt värde för tillgångar och skulder							
6. 1/3	Nettov.	4 000	4. 1/1	IB	4 000	7. 31/3	Kundf.	2 000	9. 31/3	RR	2 000
9. 31/3	BR	0									
Balansräkningen				Resultaträkningen							
9. 31/3	Kundf.	96 000	9. 31/3	Förän.	2 000	9. 31/3	Varuförs	98 000	9. 31/3	Nettov.	8 000
9. 31/3	Termin.	8 000									

5.2.3 Upplysningar

Den finansiella rapporteringen ska innefatta alla de upplysningskrav som anges i IAS 32 (Financial Instruments: Disclosure and Presentation) med vissa undantag (IAS 39 p. 166). Ett utkast grundat på IAS 32 har givits ut av Redovisningsrådet och ska träda i kraft 1/1 2003 (senare förkortat som Utkast IAS 32). Utkastet behandlar hur vissa finansiella instrument ska klassificeras i balansräkningen samt vilka upplysningar som ska lämnas för att läsaren av finansiella rapporter lättare ska förstå hur finansiella instrument påverkar företagets resultat, ställning och kassaflöde. Upplysningarna kommer även att underlätta för läsarna att uppskatta storleken, tidpunkten och riskerna beträffande förväntade kassaflöden som härrör från de finansiella instrumenten.⁷⁵

⁷⁵ RR, Utkast till rekommendation, Finansiella instrument: Klassificeringar och upplysningar s.103

Utkastet uppmuntrar även företag att diskutera omfattningen av användningen av finansiella instrument, vilka risker de medför samt vilket syfte de tjänar. En diskussion kan vara att företaget redogör för vilka principer det använder för att reglera riskerna (Utkast IAS 32 p. 47). Transaktioner som vidtagits i säkringssyfte före IAS 39 kommit att gälla ska inte retroaktivt säkringsredovisas i den finansiella rapporteringen (IAS 39 p. 170 g). I de fall rekommendationerna överlappar varandra ska endast det upplysningskrav som anges i IAS 39 gälla (IAS 39 p. 166).

I detta avsnitt redogör vi för de krav, som är relevanta för uppsatsens ämne och som ställs på företagen enligt Redovisningsrådets nya utkast till rekommendation och IAS 39.

5.2.3.1 Upplysningar om principer för kontroll av finansiella risker

Enligt Utkast IAS 32 p. 49 ska ett företag beskriva sina principer för att kontrollera finansiella risker, inklusive principer för säkring av de framtida betalningar för vilka säkringsredovisning tillämpas, uppdelat på huvudtyper av betalningar.

Finansiella rapporter ska innehålla en beskrivning av företagets mål och policy för säkring av företagets riskexponering. Här ska även inkluderas säkringspolicier för de viktigaste slagen av prognostiserade transaktioner. Om exempelvis en säkring är relaterad till framtida försäljning ska beskrivningen indikera på vilken typ av risk som säkrats och hur många månader eller år av förväntad försäljning som har säkrats. Vidare ska beskrivningen tydliggöra hur stor andel av den prognostiserade försäljningen som säkrats under de framtida månaderna eller åren. (IAS 39 p. 169 a)

Företaget ska även ge en beskrivning av säkringsförfarandet och det finansiella instrument som används som säkringsinstrument samt dess verkliga värde på balansdagen. Vidare ska den typ av risk som säkrats anges. För säkring av en förväntad transaktion ska tidpunkten för när denna förväntas inträffa anges samt vilken tidpunkt den förväntas påverka nettovinst eller -förlust. En beskrivning ska ges av de förväntade transaktioner där säkringsredovisning tidigare tillämpats men för vilken den förväntade transaktionen inte längre kan förväntas inträffa. Upplysningarna som beskrivs i detta stycke ska delas upp på säkringar som avser fordringar och skulder i utländsk valuta, förväntade transaktioner samt nettotillgångar i utländska dotterföretag. (IAS 39 p. 169 b)

Var informationen ska lämnas i den finansiella rapporten och hur omfattande upplysningarna ska vara anges inte i utkastet till rekommendation. Däremot anges att information som tydligt redogörs för i balansräkningen inte behöver upprepas i not. Vad gäller upplysningarnas omfattning är det upp till företaget att avgöra hur relevant informationen är. Det är viktigt att rapporterna inte blir alltför tyngda av detaljerad information men samtidigt att informationen inte blir alltför sammanslagen, då det skulle kunna innebära att viktig information döljs för läsarna. (Utkast IAS 32 p. 50, 51)

5.2.3.2 Avtalsvillkor och redovisningsprinciper

Företagen ska ange en beskrivning av de finansiella instrumentens omfattning och karaktär. Beskrivningen ska innehålla väsentliga villkor som kan komma att påverka storlek, tidpunkt och risker beträffande framtida kassaflöden. (Utkast IAS 32 p. 53)

Upplysningar ska lämnas för avtalsvillkor som avser finansiella instrument och som är betydelsefulla för att bedöma företagets ekonomiska ställning och framtida kassaflöden. (Utkast IAS 32 p.54)

Exempel på vad väsentliga villkor kan vara avseende valutasäkringar är nominellt belopp, förfallotidpunkt, någon parts rätt till förtida inlösen, någon parts rätt att konvertera eller byta instrument, storlek och tidpunkt av kommande avtalsenliga in- eller utbetalningar, innehav av säkerheter, valuta för in- eller utbetalningar. (Utkast IAS 32 p.55) I den finansiella rapporteringen är det önskvärt att man framhåller samband mellan enskilda instrument och framtida kassaflöden. Detta skulle exempelvis kunna vara en känslighetsanalys för hur svängningar i valutakursen påverkar resultatet. (Utkast IAS 32 p. 57)

Även redovisningsprinciper och -metoder som företaget använder sig av, inklusive de kriterier som används för att avgöra när ett instrument ska tas upp i balansräkningen samt tillämpade värderingsmodeller, ska lämnas. Informationen ska vara uppdelad för varje slag av finansiella instrument, oavsett om de redovisas i balansräkningen eller inte. (Utkast IAS 32 p. 53)

Det räcker inte att företagen angivit vilken redovisningsprincip som används för värdering av de finansiella tillgångarna och skulderna utan de måste även ange hur principen tillämpats. För de finansiella tillgångar och skulder som värderats till verkligt värde måste anges hur det verkliga värdet framtagits vilket exempelvis skulle kunna vara noterade marknadspriser, oberoende värderingar eller diskonterade framtida kassaflöden. (Utkast IAS 32 p.60)

5.2.3.3 Verkligt värde

För varje slag av finansiella instrument, oavsett om det redovisas i balansräkningen eller inte, ska företaget lämna information om dess verkliga värde. Om det verkliga värdet inte går att fastställa med rimlig säkerhet på grund av tidsskäl eller höga kostnader ska skälet till detta anges och information om de viktigaste faktorerna för det finansiella instrumentet som i första hand har betydelse för dess verkliga värde ska lämnas. (Utkast IAS 32 p. 83)

Upplysning ska lämnas om vilken tidpunkt som är avgörande för när en finansiell tillgång eller skuld ska tas upp i balansräkningen. (Utkast IAS 39 p. 30 och 167)

Den bästa uppskattningen av verkligt värde för finansiella instrument som omsätts på en aktiv och likvid marknad utgörs av det aktuella marknadspriset. Om man inte kan fastställa det aktuella marknadspriset kan den senaste betalkursen användas förutsatt att det inte har skett några viktigare förändringar i de ekonomiska omständigheterna mellan transaktions- och balansdagen. (Utkast IAS 32 p. 87)

Information om verkliga värden ska även lämnas för de tillgångar och skulder som tas upp till annat värde än verkligt värde samt de finansiella instrument som redovisas *off-balance* vilket underlättar en jämförelse mellan det redovisade och det verkliga värdet. (Utkast IAS 32 p. 93)

5.2.3.4 Säkring av kassaflöden från förväntade transaktioner

Upplysningar ska lämnas om ett företag redovisar säkringar av risker som är förenade med framtida, förväntade transaktioner. En beskrivning ska lämnas om de förväntade, framtida transaktionerna och tidsperioden fram till dess att de förväntas inträffa, en beskrivning av säkringsinstrumentet samt uppgifter om storleken på ackumulerade vinster och förluster som härrör från säkringen samt tidpunkten när dessa ska intäkts- eller kostnadsföras. (Utkast IAS 32 p. 97)

Om vinster eller förluster för säkringsinstrument, som avser att säkra flöden från förväntade transaktioner, placerats i eget kapital ska periodens nytillkomna belopp anges, det belopp som förts från eget kapital till nettovinst eller förlust för perioden samt det belopp som förts från eget kapital till anskaffningsvärdet för det säkrade objektet till följd av att det säkrade objektet uppfyllt tillgångs- eller skullddefinitionen under den aktuella perioden. (IAS 39 p. 169 c)

6 Valutasäkringsredovisning enligt svenska normer

I detta kapitel redogör vi för hur redovisning av valutasäkringar enligt det svenska regelverket ser ut idag. I kapitlets första del beskriver vi de grundläggande principerna för när finansiella tillgångar och skulder i utländsk valuta ska tas upp respektive ur balansräkningen och hur de vid dessa tillfällen ska omräknas till rapportvalutan. Vidare beskriver vi hur finansiella instrument i utländsk valuta ska påverka balans- och resultaträkningarna på balansdag. I kapitlets andra del går vi djupare in på reglerna för finansiella instrument som innehas i säkrings syfte. De redovisningsproblem vi belyser är när valutasäkringar ska tas in respektive ur balansräkningen, vilken valutakurs instrumentet initialt ska omräknas till samt hur valutasäkringar ska påverka balans- och resultaträkningarna på balansdag. Kapitlet avslutas med en redogörelse för de upplysningskrav som finns i det svenska regelverket.

6.1 Redovisning av finansiella instrument

I Sverige finns idag endast lagregler som behandlar redovisningen av icke-derivat. Den redovisningsmässiga behandlingen av derivatinstrument är inte explicit lagreglerad utan vilar istället på analogitolkningar av ÅRLs värderingsregler, grundläggande redovisningsprinciper och god redovisningssed. För att uttolka god redovisningssed finns visst stöd i svenska redovisningsrekommendationer.⁷⁶

I FARs redogörelse Revisionsprocessen anges en definition av finansiella instrument: ”Finansiella instrument utgörs av likvida medel, bevis på ägarskap i juridisk person eller ett avtal som ger parterna en rättighet eller skyldighet att antingen erhålla eller betala likvida medel eller utbyta andra finansiella instrument”.⁷⁷

6.1.1 När ett finansiellt instrument ska tas in i respektive avlägsnas ur balansräkningen samt initial värdering

I Sverige uttrycks inte direkt i lag när en tillgång eller skuld ska tas upp respektive ur balansräkningen. Viss vägledning ges i rekommendationer utgivna av Redovisningsrådet, exempelvis för immateriella tillgångar (RR 15 Inl. p.3). I Redovisningsrådets förord till rekommendationer anges att i det fall svenska rekommendationer och uttalanden saknas kan

⁷⁶ Peterssohn, E, *Redovisning av finansiella instrument* (1994), s. 207.

⁷⁷ FAR, FARs rekommendationer och uttalanden i revisionsfrågor; Revisionsprocessen

vägledning hämtas från IASBs Framework och Standards. Analogitolkningar är också möjliga om svenska regler saknas, men dessa ska användas med försiktighet eftersom dessa ofta är vanskliga. Enligt Artsberg är det i Sverige praxis att utgå från IASBs begreppsdefinitioner vid oklarheter om en tillgång eller skuld ska tas in respektive ur balansräkningen⁷⁸.

En finansiell tillgång som utgör icke-derivat ska tas upp i balansräkningen om tillgången är en resurs som kontrolleras av företaget till följd av inträffade händelser och som förväntas innebära ekonomiska fördelar för företaget i framtiden. En finansiell skuld som utgör icke-derivat ska tas upp i balansräkningen om skulden är ett befintligt åtagande för företaget till följd av inträffade händelser vilket förväntas föranleda ett utflöde från företaget av resurser som innefattar ekonomiska fördelar (IASB; ”Framework for the Preparation and Presentation of Financial Statements” p 89 och 91).

När en finansiell tillgång eller skuld som redovisats i balansräkningen inte längre uppfyller de krav som angivits i definitionerna ovan ska den avlägsnas ur balansräkningen.

Derivatinstrument, ska enligt svensk praxis inte tas in i balansräkningen trots att de ofta uppgår till väsentliga belopp.⁷⁹ En anledning till detta är att BFL inte kräver löpande redovisning av kontrakt som ännu inte fullgjorts av någondera parten i kontraktsförhållandet.⁸⁰ Dessa kontrakt utgör inte någon affärshändelse enligt BFL 1:2 7p.

I Revisionsprocessen nämns att finansiella instrument ska vara värderade enligt god redovisningssed.⁸¹ En särskild värderingsfråga uppkommer vid värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta eftersom valutakursen ständigt förändras och påverkar objektets verkliga värde. Det är här av vikt att ha kännedom om vilken tidpunkt som ska avgöra vilken valutakurs som ska användas vid värderingen. Enligt svenska regler ska fordringar omräknas till transaktionsdagens kurs dvs. till den valutakurs som gäller när tillgången eller skulden uppfyller tillgångs- respektive skulldefinitionerna. (RR 8 p. 6)

6.1.2 Finansiella instruments påverkan på balans- och resultaträkningarna

I fall det finansiella instrumentet är i utländsk valuta måste hänsyn tas till om instrumentet är av monetär eller icke-monetär karaktär vilket avgör vilken valutakurs som ska användas vid omräkning från utländsk valuta till rapportvalutan. Enligt ÅRL får fordringar och skulder i utländsk valuta omräknas till valutakurs på balansdagen om detta står i enlighet med god redovisningssed och rättvisande bild (ÅRL 4:13). Enligt RR 8 p. 7 ska monetära tillgångar

⁷⁸ Artsberg, K, Föreläsnings-overheader, Kandidatkurs i redovisning vid Lunds Universitet (vt. 2001), F12, s. 3.

⁷⁹ FAR, FARs rekommendationer och uttalanden i revisionsfrågor; Revisionsprocessen

⁸⁰ Peterssohn, E, *Redovisning av finansiella instrument* (1994), s. 208.

⁸¹ FAR, FARs rekommendationer och uttalanden i revisionsfrågor; Revisionsprocessen

och skulder i utländsk valuta på balansdagen omräknas till balansdagskurs. Kursvinster eller -förluster ska redovisas i resultaträkningen även om dessa inte är realiserade (RR 8 p. 10).

Icke-monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta som ska värderas enligt anskaffningsvärdemetoden ska inte omräknas, utan värderas vid varje balansdag till den valutakurs som gällde vid anskaffningstillfället. Således påverkas inte resultaträkningen av en förändring i tillgångens verkliga värde eller av förändringar i valutakursen. De icke-monetära tillgångar och skulder i utländsk valuta som värderas till annat värde än anskaffningsvärdet ska omräknas till den valutakurs som gällde vid senaste omvärderingstillfället (RR 8 p. 8).

6.2 Redovisning av valutasäkringar

Som nämnts ovan finns det inte några specifika lagar som reglerar säkringsredovisning. Det finns däremot ett antal svenska rekommendationer som berör hanteringen av valutasäkringsinstrument, men dessa behandlar endast vissa delområden. FARs utkast till rekommendation ”Redovisning av standardiserade optioner, terminer och valuta- och ränteswappar” behandlar endast redovisning av de enskilda derivatinstrumenten som innehas i spekulations syfte och tar inte upp frågan om säkringsredovisning. RR 8 behandlar säkringsredovisning för säkringar av nettoinvesteringar i självständiga utlandsverksamheter, vilket inte behandlas i denna uppsats, men rekommendationen kräver även vissa upplysningar om andra typer av säkringar (RR 8 p. 3). BFN R 7 ger vägledning för säkringssituationer för fordringar och skulder i utländsk valuta och utelämnar således säkringssituationer för icke-kontrakterade och kontrakterade, men inte ännu genomförda kassaflöden.

6.2.1 När säkringsinstrument ska tas in respektive avlägsnas ur balansräkningen samt initial omräkning

Den svenska regleringen ger ingen tydlig definition av begreppet valutasäkring. I BFN R 7 avses med begreppet valutasäkring en motpost i utländsk valuta som effektivt skyddar en fordran eller skuld i utländsk valuta (BFN R 7 p. 15). För att åtgärden ska anses vara en valutasäkring måste denna avsikt ha förelegat vid transaktionstidpunkten (BFN R 7 p. 19).

Derivatinstrument, som ofta används för att minska företagets valutakursexponering, ska enligt svensk praxis inte tas in i balansräkningen trots att de ofta uppgår till väsentliga belopp.⁸² Således är det endast de säkringsinstrument som utgör icke-derivat, som idag tas med i balansräkningen som exempelvis lån i utländsk valuta.

⁸² FAR, FARs rekommendationer och uttalanden i revisionsfrågor; Revisionsprocessen

Vidare är derivatinstrument som optioner och terminer initialt i princip ”nollsummetransaktioner” eftersom det är marknadsförutsättningarna som påverkar värdet av transaktionen vilket inte går att fastställa på förhand.⁸³ Ett derivatinstrument har alltså inget värde då det tecknas, utan det är först när valutakursförändringar sker som instrumentet tillägnas ett värde. Trots att derivat inte ska tas upp i balansräkningen ges ändå till viss del uttryck för derivatet i balans- och resultaträkningarna eftersom det säkrade objektet redovisas annorlunda om det är säkrat.

6.2.1.1 Bedömning av valutasäkringseffektivitet

För att få tillämpa säkringsredovisning enligt svenska normer måste de exponerade objekten vara effektivt skyddade mot valutakursförändringar. Någon exakt definition av ”effektivitet” ges inte i den svenska regleringen, utan det enda som nämns avseende säkringseffektivitet är i BFN R 7 p. 15. I rekommendationen anges att ett exempel på en effektiv valutasäkring: då en utländsk fastighet är finansierad med lån i ”lokal” valuta (BFN R 7 p. 15).

6.2.1.2 Initial omräkning av valutasäkringsinstrument

Eftersom derivatinstrument inte ska redovisas i balansräkningen enligt svenska regler behandlas inte heller omräkning av dessa instrument från utländsk valuta till rapportvaluta djupare här.

Om ett objekt har säkrats med derivat som har en löptid på längre än tre månader, ska det säkrade objektet initialt värderas till avistakursen, dvs dagskursen som gällde den dagen då säkringstransaktionen vidtogs, istället för till säkringskursen. Om derivatets löptid är högst tre månader kan företaget välja att värdera det säkrade objektet till den avtalade säkringskursen. (BFN R 7 p.16)

6.2.2 Valutasäkringsinstrumentens påverkan på balans- och resultaträkningarna

För en fordran eller skuld i utländsk valuta som är effektivt skyddad av en motpost i utländsk valuta ska redovisningen av den säkrade fordran eller skulden fästa avseende vid detta genom att förändringar i växelkursen inte ska påverka det redovisade värdet på balansdag (BFN R 7 p. 15).

Ett valutasäkringsinstrument som utgör ett icke-derivat ska på balansdag behandlas på likadant sätt som om det inte varit ett säkringsinstrument. Vidare ska omräkning ske till

⁸³ Ross, S; Westerfield, R; Jaffe, J, *Corporate Finance* (2002), s. 679.

balansdagskurs, vilket leder till att valutakursförändringen i säkringsinstrumentet balanserar valutakursförändringen i det säkrade objektet både i balans- och resultaträkningarna.

För att avgöra hur ett derivatinstrument som innehas i säkringssyfte påverkar balans- och resultaträkningarna måste man se till vad säkringen avser; fordringar och skulder i utländsk valuta, flöden från förväntade transaktioner eller utländska nettotillgångar. I efterföljande stycken redogör vi för hur derivatinstrument som avser att säkra redovisade fordringar och skulder i utländsk valuta och kassaflöden från förväntade transaktioner ska påverka balans- och resultaträkningarna.

6.2.2.1 Valutasäkringar som avser förändringar i redovisade fordringar och skuldens verkliga värden

Som tidigare nämnts ska derivatinstrument inte tas upp i balansräkningen och påverkar således inte heller resultaträkningen direkt. Däremot påverkar derivatet det säkrade objektet som i sin tur påverkar balans- och resultaträkningarna. Objekt som säkrats redovisas annorlunda än de objekt som inte säkrats. På balansdag ska objekt som säkrats inte påverkas av förändringar i valutakursen och ska därmed inte värderas till balansdagskurs. Om ett finansiellt instrument säkrats med exempelvis terminskontrakt ska istället det säkrade objektet värderas till avistakurs om derivatets löptid överstiger tre månader eller till säkrad kurs om derivatets löptid är högst tre månader. Om det säkrade objektet är värderat till avistakurs ska objektet på varje balansdag tillföras periodens säkringspremie, vid terminskontrakt kallad terminspremie. Säkringspremien är skillnaden mellan det säkrade objektets värde till avistakurs och det säkrade objektets värde till den avtalade säkringskursen. Den del av säkringspremien som härrör från den aktuella perioden ska tillskrivas det säkrade objektets redovisade värde i balansräkningen och motkonteras i resultaträkningen under ränteutgifter eller räntekostnader. Om det säkrade objektet initialt värderats till den säkrade kursen uppstår ingen säkringspremie varför balans- och resultaträkningarna inte påverkas. (BFN R 7 p. 16).

Vi låter ett exempel förtydliga hur redovisningen ska se ut: Företag X leverar varor till ett amerikanskt företag för ett värde av \$10 000. Utvecklingen för dollarkursen är instabil varför företag X säkrar hela kundfordran vid leverans 1/12 2001. Dagskursen vid leverans ingång är 10,50 SEK/USD. Terminskursen är 10,40 SEK/USD och löptiden är fem månader. Vid bokslut den 31/12 står dollarkursen i 10,00 SEK/USD. Företaget upprättar delårsbokslut.

1. Kundfordringen bokförs 1/12 till den dagskurs som gäller när terminsavtalet ingås ($10\ 000\ \text{USD} * 10,50 = 105\ 000\ \text{SEK}$). Motkonto är varuförsäljning.
2. Terminspremien ska periodiseras 31/12, och den del av terminspremien som avses år 2001 ska tas upp som räntekostnad och samma belopp läggs till kundfordringarna: $(104\ 000 - 105\ 000)/5 = 200\ \text{SEK}$. (Hade inte tillgången varit säkrad hade den istället

värderats till balansdagskurs till 100 000 SEK och minskningen på 5 000 SEK hade redovisats som kursförlust i resultaträkningen).

3. Kontonas saldo förs till balans- respektive resultaträkningen.

Kundfordringar				Varuförsäljning							
1. 1/12	Varuf.	105 000	2. 31/12	Räntek.	200	3. 31/12	RR	105 000	1. 1/12	Kundf.	105 000
			3. 31/12	BR	104 800						
				Räntekostnader							
			2. 31/12	Kundf.	200	3. 31/12	RR	200			
				Balansräkningen				Resultaträkningen			
3. 31/12	Kundf.	104 800	3. 31/12	Räntek..	200	3. 31/12	Varuf.	105 000			

4. Föregående års utgående balans förs över till det nya året.
5. Kunden betalar 1/5 2002 varför bankkontot debiteras och kundfordringar krediteras. Företaget erhåller 10 000 USD från det amerikanska företaget (10 000 USD* 10,10 SEK = 101 000 SEK).
6. Företag X löser in terminen och erhåller 10 000 USD * 10,40 SEK = 104 000 SEK.
7. Vid kvartalsbokslut 30/6 2002 periodiseras resterande del av terminspremien $1\ 000/5 * 4 = 800$ SEK.
8. Vid delårsbokslut 30/6 2002 förs kontonas saldo till balans- respektive resultaträkningarna.

Kundfordringar					
4. 1/4	IB	104 800	5. 1/5	Bank	101 000
8. 30/6	BR	0	6. 1/5	Bank	3 000
			7. 30/6	Räntek.	800

Bank			Räntekostnader		
5. 1/5	Kundf.	101 000	6. 1/5	Bank	101 000
6. 1/5	Bank/ Kundf.		7. 30/6	Kundf.	800
		104 000	8. 30/6	RR	800

Balansräkningen			Resultaträkningen		
8. 30/6	Kundf.	0	8. 30/6	Räntek.	800
8. 30/6	Bank	104 000			

Säkringar som ger valutaskydd på ett sätt som motsvarar ett terminskontrakt, exempelvis optioner, ska behandlas på samma sätt i redovisningen (BFN R 7 p. 17). Skillnaden mellan optioner och terminer är att differensen mellan säkringstransaktionsdagens avistakurs och den avtalade valutakursen för optioner inte utgör en fastställd premie eftersom det inte är säkert att avtalet kommer att fullföljas. Vid ingående av ett optionsavtal betalar innehavaren av optionen, oavsett om avtalet fullföljs eller inte, istället en avgift (premium) till utfärdaren när optionen ingås.⁸⁴

Om innehavaren utnyttjar optionen läggs avgiften till det underliggande objektets anskaffningsvärde. Om innehavaren inte utnyttjar optionen ska den jämföras med avyttring och avgiften redovisas som reavinst för utställaren och reaförlust för innehavaren.⁸⁵ På balansdag är det osäkert om optionen kommer att utnyttjas eller inte. Innehavaren av optionen ska redovisa avgiften enligt lägsta värdets princip under kortfristiga placeringar. För utfärdaren ska erhållen avgift för optionen istället skuldföras.⁸⁶

På balansdag ska skillnaden mellan den underliggande tillgångens bokförda värde till säkringsdagens avistakurs plus avgift och tillgångens bokförda värde till den avtalade optionskursen periodiseras på samma sätt som för terminspremier (BFN R 7 p. 17). Det kan vid en första anblick verka märkligt att man vid bokslut ska periodisera optionspremien även om man inte vet om optionen kommer att utnyttjas eller inte. Resonemanget är dock en följd av försiktighetsprincipen. Om man exempelvis valutasäkrar en kundfordran med en valutaoption vet man att kundfordran aldrig kommer att omräknas till en kurs som

⁸⁴ FAR, FARs Rekommendationer m.m. i redovisningsfrågor, Utkast till rekommendation; Redovisning av standardiserade optioner, terminskontrakt samt valuta- och ränteswappar

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Ibid.

understiger optionskursen. I det fall marknadskursen är högre än optionskursen kommer inte optionen att utnyttjas varför en värdering till optionskurs alltid är det lägsta möjliga utfallet.⁸⁷

6.2.2.2 Valutasäkringar som avser kassaflöden från förväntade transaktioner

Vid säkring av kassaflöden i utländsk valuta från förväntade transaktioner ska derivatinstrumentet även här redovisas *off-balance*. Initialt redovisas även det säkrade objektet *off-balance* eftersom det inte uppfyller tillgångs- respektive skullddefinitionerna. I Sverige finns inga lagar och rekommendationer som behandlar säkringsredovisning av flöden i utländsk valuta som avser förväntade transaktioner, utan istället måste man göra analogi med de regler som finns för säkringar av redovisade fordringar och skulder i utländsk valuta. Med ett exempel vill vi visa hur redovisningen ska se ut. Vi använder samma exempel som tidigare med några mindre justeringar för att underlätta jämförbarheten.

Exempel: Företag X får en order 1/12 2001 från ett amerikanskt företag på 10 000 USD med leverans 1/3 2002. Utvecklingen för dollarkursen är instabil varför företag X säkrar hela orderbeloppet med termin samma dag. Dagskursen vid terminsavtalets ingång är 10,50 SEK/USD. Terminkursen är 10,40 SEK/USD och löptiden är fem månader. Vid bokslut den 31/12 står dollarkursen i 10 SEK/USD. Kursen 1/3 2002 står i 9,80 SEK/USD. Kursen den 31/3 2002 är 9,60 SEK/USD. Kundfordran förfaller 1/5 2002 då dagskursen står i 10,10 SEK/USD. Inga andra förändringar har påverkat fordringens verkliga värde. Företaget upprättar kvartalsbokslut.

1. Ordern får ännu inte bokföras eftersom tillgångsdefinitionen för kundfordringen inte uppfyllts då leverans ännu inte skett. Motkonto är varuförsäljning.
2. Vid bokslut den 31/12 2001 påverkar säkringen således inte balans- och resultaträkningarna.

Kundfordringar				Varuförsäljning							
1. 1/12	Varuf.	0	2. 31/12	BR	0	2. 31/12	RR	0	1. 1/12	Kundf.	0
Balansräkningen				Resultaträkningen							
2. 31/12	Kundf.	0					2. 31/12	Varuf.	0		

⁸⁷ FAR, FARs Rekommendationer m.m. i redovisningsfrågor, Utkast till rekommendation; Redovisning av standardiserade optioner, terminskontrakt samt valuta- och ränteswappar

3. Föregående års utgående balans förs över till det nya året.
4. Varorna levereras och kundfordran ska därmed bokföras. Kundfordran ska tas upp till den avistakurs som gällde den 1/12 2001 då terminskontraktet slöts. Terminskurs får inte användas eftersom kontraktets löptid överstiger 3 månader.
5. Vid kvartalsbokslutet 31/3 2002 ska den del av terminspremien som härrör från den senaste perioden, plus den del av terminspremien som inte kunde redovisas vid föregående balansdag nu redovisas, till följd av att kundfordran vid det tillfället inte fick tas upp, och läggas till tillgångskontot "Kundfordringar" $(104\ 000 - 105\ 000) * 4 / 5 = 800$. Motkontot är resultatkontot "Räntekostnader".
6. Vid kvartalsbokslut 31/3 2002 förs kontosaldona mot balans- respektive resultaträkningen. Fortsättningsvis redovisas säkringstransaktionen på samma sätt som för valutasäkringar som avser fordringar och skulder.

Kundfordringar				Varuförsäljning			
3. 1/1 IB	0	5. 31/3 Räntek.	800	6. 31/3 RR	105 000	4. 1/3 Kundf.	105 000
4. 1/3 Varuf.	105 000	6. 31/3 BR	104 200				
				Räntekostnader			
				5. 31/3 Kundf.	800	6. 31/3 RR	800
Balansräkningen				Resultaträkningen			
6. 31/3 Kundf.	104 200	6. 31-3 Räntek.	800	6. 31/3 Varuf.	105 000		

Om kassaflödet säkrats med optionskontrakt ska optionsavgiften på balansdag värderas enligt lägsta värdets princip och placeras under kortfristiga placeringar. Optionspremien ska periodiseras på samma sätt som terminspremien.

6.2.3 Upplysningar

RR 8 "Effekter av ändrade valutakurser" är i allt väsentligt en översättning av IASBs rekommendation IAS 21 "The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates". I RR 8 behandlas bland annat de upplysningar om säkringsåtgärder som ska lämnas i årsredovisningen.

I årsredovisningen ska upplysning lämnas om de principer som tillämpats vid omräkning av poster i utländsk valuta (RR 8 p. 35).

Vidare uppges att det är önskvärt att information lämnas om företagets valutaexponering och valutapolicy. Här kan exempelvis upplysningar ges om företagets policy för att skydda sig mot valutarisker och in- och utbetalningar fördelade på viktigare valutor. (RR 8 p. 39)

Om ett företag använt sig av flödessakringar för att undvika risker som är förknippade med framtida betalningar finns också vissa upplysningskrav. Information ska lämnas om åtgärdens art, dvs. om företaget köpt eller sålt valuta, den typ av säkringsinstrument som använts och om det säkrade flödet är kontrakterat eller budgeterat. Vidare ska upplysningar lämnas om hur stor del som flödessakrats i förhållande till förväntade betalningar. Denna information ska delas upp på var och en av de för företaget viktigaste valutorna. Den kvarvarande tid som utestående flödessakringar avser ska också återges i årsredovisningen (RR 8 p. 40).

I årsredovisningen ska företaget lämna upplysningar om vilka poster av fordringar och skulder som är valutasäkrade samt på vilket sätt detta är gjort. Den redovisningsprincip som valts ska tillämpas konsekvent mellan åren. Om den ändras räknas det som ett byte av redovisningsprincip (BFN R7 p. 19).

Storleken av de latent vinster eller förluster som inte påverkat det redovisade resultatet samt vilken betydelse för resultatet de vidtagna säkringsåtgärderna har haft ska också lämnas information om (RR 8 p. 40). Företaget ska således även uppge effekten av vidtagna säkringsåtgärder beträffande framtida betalningar uppdelat på vad som är realiserat och vad som inte är realiserat.⁸⁸

I allt väsentligt överensstämmer RR 8 med IAS 21, ”The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates”. RR 8 omfattar dessutom upplysningskrav som återfinns i IAS 32 ”Financial Instruments: Disclosure and Presentation” genom p. 35 och hela p. 40 i RR 8 då Redovisningsrådet ansåg att dessa upplysningskrav passade bättre här än i den kommande rekommendationen baserad på IAS 32.

⁸⁸ Rundfelt, R, *Tendenser i börsbolagens årsredovisningar 2000* (2001), s. 90.

7 Skillnaderna mellan IASBs valuta-säkringsredovisning och den svenska

I detta avsnitt tar vi fram skillnaderna mellan valutasäkringsredovisning enligt IAS 32 och 39 och svenska normer. Vidare redogör vi för hur regelverken står i förhållande till valutasäkringsredovisningsteorin. Kapitlet avslutas med att vi anger de väsentligaste skillnaderna som revisorerna anser föreligga mellan svenska och IASBs normer för valutasäkringsredovisning.

7.1 När säkringsinstrument ska tas in i respektive avlägsnas ur balansräkningen samt initial värdering

För att få ta upp ett säkringsinstrument eller ett säkrat objekt i balansräkningen måste IASBs tillgångs- och skullddefinitioner uppfyllas enligt både IASBs och Sveriges regler. Definitionerna tolkas dock något olika då det enligt IASB räcker med att företaget blir bundet av det huvudsakliga innehållet i kontraktet för att det ska tas upp i balansräkningen, medan man enligt den svenska tillämpningen måste ha full kontroll över hela den tillgång som ska redovisas i balansräkningen. Enligt svenska regler uppfyller inte derivat definitionerna, eftersom en affärstransaktion inte anses föreligga då inte någon part har fullgjort någondera del i kontraktsförhållandet, vilket också är en av de mest uppenbara skillnaderna mellan regelverken. Skillnaden innebär att balansomslutningen blir högre vid redovisning enligt IASB.

Som tidigare nämnts i teorikapitlet innebär säkringsredovisning att resultateffekter som härrör från valutakursförändringar i det säkrade objektet redovisas under samma period som resultateffekter i säkringsinstrumentet. Enligt svenska regler får säkringsredovisning tillämpas om ett företag helt eller delvis skyddat sig mot valutakurseffekter. IASB har betydligt strängare restriktioner för säkringsredovisning genom sina krav på säkringens effektivitet samt den interna dokumentationen. Effektivitetsbegreppet är utförligt förklarat i IASBs regelverk där man ger tydliga exempel på hur säkringseffektiviteten kan beräknas. Motsvarighet i det svenska regelverket saknas. IASB ställer alltså stora krav på företagens interna kontroll av säkringsförfarandet, då företaget måste kontrollera kopplingen mellan säkringen och det säkrade objektet för att garantera att säkringsinstrumentet verkligen motverkar valutakursförändringarna i det säkrade objektet på ett effektivt sätt. Det faller sig naturligt att inte några sådana motsvarigheter finns i det svenska regelverket då effektivitetsbegreppet är mycket opreciserat.

Ytterligare en stor skillnad mellan IASBs och det svenska regelverket är att en säkrad tillgång eller skuld, som ska säkringsredovisas enligt IASBs regelverk, initialt alltid ska tas upp till transaktionsdagskurs (den kurs som gällde på kontrakts- eller leveransdag beroende på princip för när en tillgång eller skuld ska tas upp), medan det svenska regelverket skiljer på om säkringsinstrumentet utgör ett derivat eller inte för att avgöra vilken kurs som ska användas. Utgör säkringen ett derivat ska enligt svenska regler nämligen det säkrade objektet värderas till säkringsdagens avistakurs alternativt till den säkrade kursen, beroende på säkringsens löptid. Det säkrade objektet ska alltså inte värderas till den kurs som gällde den dagen då det säkrade objektet uppfyllde tillgångs- eller skulldefinitionen.

Vad gäller initial värdering av säkringsinstrumentet ska det enligt både IASBs och det svenska regelverket värderas till transaktionsdagskurs om det utgör ett icke-derivat. Utgör säkringsinstrumentet ett derivat ser säkringsförhållandet initialt likadant ut enligt de båda regelsystemen eftersom man enligt de svenska regelverket inte alls tar upp derivatet. Även om derivatet ska tas upp enligt IASBs regelverk har instrumentet vid detta tillfälle inte något värde eftersom värdet först erhålls vid första omvärderingstillfälle, förutsatt att balansdagskursen då skiljer sig från den säkrade kursen.

7.2 Valutasäkringarnas påverkan på balans- och resultaträkningarna

Vi ser tydliga skillnader på valutasäkringens påverkan på balans- och resultaträkningarna mellan IASBs och svenska regler. För att lättare kunna överblicka dessa skillnader delar vi även här upp dessa på valutasäkringar som avser förändringar i redovisade tillgångar och skulders verkliga värden och valutasäkringar som avser kassaflöden som förväntas från framtida transaktioner.

7.2.1 Valutasäkringar som avser förändringar i redovisade tillgångar och skulders verkliga värden

Vid omvärderingstillfälle ska redovisade tillgångar och skulder som säkrats med icke-derivat samt säkringen, dvs. icke-derivatet, omräknas till balansdagskurs både enligt svenska regler såväl som IASBs regelverk och valutakursförändringarna föras direkt mot resultaträkningen.

Utgör säkringen däremot ett derivat skiljer sig regelsystemen åt. Enligt de svenska reglerna ska inte det säkrade objektet omräknas till balansdagskurs vilket vore det korrekta enligt IASB. Derivatet ska inte tas upp i balansräkningen, till ett värde som utgör skillnaden mellan den säkrade kursen och balansdagskursen, vilket varit fallet om IASBs regelverk tillämpats.

Det säkrade objektet värderas enligt svenska regler istället till säkringsdagens avistakurs och istället för att skillnaden mellan det säkrade objektets transaktionsdagskurs (den avistakurs som gällde när tillgången eller skulden uppfyllde definitionen) och balansdagskurs förs till resultatet påverkas detta genom att skillnaden mellan avistakursen och den säkrade kursen, säkringspremien, periodiseras. Har säkringsobjektet initialt värderats till den säkrade kursen påverkas resultatet indirekt på balansdag genom att säkringspremien avspeglas i intäkts- eller kostnadsbeloppet. I Sverige tillämpas således en sammanslagning av säkringsrelationen i redovisningen medan man enligt IASB redovisar säkringsobjektet och säkringsinstrumentet var för sig även då säkringen utgör ett derivat.

Med teoretiska glasögon tillämpar IASBs regelverk en renodlad marknadsvärde metod för säkringsredovisning beträffande valutasäkringar som avser förändringar i redovisade tillgångar och skulders verkliga värden. Både det säkrade objektet och säkringsinstrumentet tas upp i balansräkningen och värderas till verkligt värde, dvs. balansdagskurs, och skillnaden mellan de tidigare redovisade värdena och de verkliga värdena redovisas löpande i resultaträkningen. Valutakursförändringarna tar på så sätt automatiskt ut varandra i resultaträkningen.

En ren marknadsvärde metod tillämpas även för säkringsredovisning enligt svenska regler, men endast då säkringsinstrumentet utgör ett icke-derivat och komponenterna uppfyller tillgångs- och skulldefinitionerna. Komponenterna värderas till balansdagskurs och valutakursförändringarna tar löpande ut varandra i resultaträkningen trots att de ännu inte är realiserade. Om däremot endast det säkrade objektet ska tas upp i balansräkningen då säkringsinstrumentet utgör ett derivat uppstår ingen automatisk kvittning i resultateffekterna eftersom derivatets valutakursförändringar inte tas hänsyn till. Den svenska specialkonstruktionen för att uppnå säkringsredovisning genom att värdera säkringsobjektet till säkringsdagens avistakurs och periodisera den avtalade valutakursförändringen i det säkrade objektet visar influenser från både marknadsvärde- och anskaffningsvärde metoden. Marknadsvärde metoden eftersom valutakurseffekterna inte skjuts fram i tiden utan löpande påverkar resultatet. Anskaffningsvärde metoden eftersom det inte är balansdagskurserna som används för att avgöra värdet av det säkrade objektet vid balansdag. Istället används säkringsdagens avistakurs för värdering med pålägg för de periodiserade valutakurseffekterna. Värdet på balansdag är således inte en exakt avspeglning av instrumentets verkliga värde utan istället en avspeglning av det kommande utfallet. En aggregering av valutakursförändringar för både säkringsobjektet och säkringsinstrumentet sker istället för att redovisa dessa var för sig.

Avser derivatet en kortare tid än tre månader och företaget valt att redovisa det säkrade objektet direkt till den säkrade kursen kan en omvänd anskaffningsvärde metod anses ligga som grund för säkringsredovisningen. Förfarandet innebär att säkringspremien påverkar resultatet direkt när säkringsobjektet tas upp i balansräkningen. Istället för att skjuta valutakursförändringarna framåt i tiden till den dag det säkrade objektet realiserats tas dessa

upp på en gång. Kommande valutaväxlingar påverkar således inte resultatet varför uttryck för de verkliga valutakursförändringarna inte ges.

7.2.2 Valutasäkringar som avser kassaflöden från förväntade transaktioner

För säkringar som avser kassaflöden som förväntas från framtida transaktioner avspeglas inte säkringsförhållandet i redovisningen enligt de svenska reglerna. Detta eftersom säkringsförhållandet antingen behandlas helt *off-balance* eller att säkringsinstrumentet endast tas upp under förutsättningen att detta utgörs av ett icke-derivat. Detta ger en snedvridning av det ekonomiska förhållandet i resultaträkningen då endast valutakursförändringen från säkringsinstrumentet påverkar resultatet. Enligt IASBs regler redovisas endast säkringsinstrumentet, oavsett om säkringsinstrumentet utgör ett derivat eller ett icke-derivat, men här förhindras snedvridningen genom att valutakursförändringen som härrör från säkringsinstrumentet placeras i eget kapital till dess att det säkrade objektet ska tas upp i balansräkningen. När det säkrade objektet ska tas upp i balansräkningen övergår säkringsförhållandet till att bli en säkring som avser förändringar i redovisade tillgångar och skulders verkliga värden oavsett regelverk.

Tillämpas IASBs regelverk är säkringsförfarandet i samstämmighet med anskaffningsvärdemetoden även om balansdagskurs används vid värdering av säkringsinstrumentet. Effekter från valutakursförändringar påverkar inte resultatet löpande utan placeras i eget kapital till dess att det säkrade objektet tas upp i balansräkningen. På så sätt skjuts resultateffekterna upp för att kunna resultatredovisa i samma period som resultateffekterna från det säkrade objektet.

Tillämpas istället svenska regler och det säkrade objektet utgör ett kassaflöde som förväntas från framtida transaktioner och säkringsinstrumentet utgör ett icke-derivat som ska tas upp i balansräkningen föreligger inte någon säkringsredovisning fram till den tidpunkt då de framtida kassaflödena får tas upp i balansräkningen. Anledningen till detta är att alla monetära tillgångar och skulder alltid ska värderas till balansdagskurs oavsett om de utgör ett säkringsinstrument eller inte. Här kommer således endast säkringsinstrumentet att påverka resultatet, medan det säkrade objektets valutakursförändring står utanför redovisningen. En ”obalans” i säkringsförhållandet redovisas trots att det ekonomiska läget inte är sådant eftersom man redovisar valutakurseffekter som egentligen är eliminerade. Från och med den tidpunkt kassaflödet får tas upp i balansräkningen uppstår säkringsredovisning enligt marknadsvärdemetoden.

Tillämpas svenska regler och om ett företag har säkrat kassaflöden som förväntas från framtida transaktioner med derivat är det till en början inte heller tal om någon säkringsredovisning eftersom både det säkrade objektet och säkringsinstrumentet behandlas *off-balance* varför ”byrålädemetoden” tillämpas. Först vid den tidpunkt som kassaflödet

uppfyller tillgångs- eller skullddefinitionen tillämpas säkringsredovisning. Vid detta tillfälle tas hänsyn till de perioder som ligger före den tidpunkt då det säkrade objektet ska tas upp i balansräkningen genom att det säkrade objektet värderas till säkringsdagens avistakurs med tillägg för den del av säkringspremien som härrör från tidigare perioder. Tillägget tilldelas resultaträkningen. Anskaffningsvärdemetoden tillämpas här i en högre grad än om det säkrade objektet utgjort förändringar i redovisade tillgångar och skulders verkliga värden eftersom man skjuter upp resultat effekter till dess att säkringsförhållandet redovisas i räkenskaperna. Därefter tillämpas en variant av marknadsvärdemetoden eftersom resultat effekterna löpande redovisas i resultaträkningen med sin begränsning att de verkliga resultat effekterna inte visas.

Valutakursförändringar som härrör från säkringar som avser kassaflöden som förväntas från framtida transaktioner och som inte uppfyller kriterierna för säkringsredovisning enligt IASB, ska genast föras till resultaträkningen, istället för till eget kapital. Eftersom ingen motpost finns vid denna tidpunkt kommer resultat- och balansräkningarna att påverkas vilket innebär en mer volatil resultatutveckling mellan perioder.

7.3 Upplýsningar

En väsentlig skillnad beträffande valutasäkringsredovisning enligt de svenska redovisningsreglerna och IASBs regler är att upplýsningskraven avseende valutasäkringar är mer omfattande. Det svenska regelverket innefattar ett visst upplýsningskrav avseende valutasäkringshantering. Upplýsningskraven i det svenska utkastet som är baserat på IAS 32 är dock fler till antalet och mer detaljerade. Många av upplýsningskraven är en följd av att företagen ska redovisa finansiella instrument till verkliga värden.

Några av de viktigaste skillnaderna mellan regelverken avseende upplýsningar är att man enligt IASBs regelverk måste lämna upplýsning om:

- Verkligt värde för de icke-derivat som inte redovisats i balansräkningen.
- Antaganden och metoder för beräkningar av verkligt värde.
- Principer för när instrumenten ska tas upp respektive avlägsnas ur balansräkningen.
- Företagets valutasäkringspolicy uppdelat på huvudtyper av betalningar och vilken risk som säkrats (enligt svenska regler uppmuntras detta men det är inget tvång).
- Säkringsinstrumentets verkliga värde på balansdagen.
- Beskrivning av säkringsförfarandet och vilken typ av risk som säkrats. Informationen ska delas upp på säkringar som avser fordringar och skulder i utländsk valuta, kassaflöden som förväntas från framtida transaktioner samt nettotillgångar i utländska dotterföretag.

Även om det finns upplysningskrav avseende framtida kassaflöden i de svenska reglerna är IASBs krav något mer omfattande. Regelverken skiljer sig då man enligt IASB ska lämna upplysning om:

- Tidpunkten för när den framtida transaktionen förväntas inträffa.
- Tidpunkten för när den framtida transaktionen förväntas påverka nettovinst eller – förlust.
- Väsentliga avtalsvillkor som kan komma att påverka storlek, tidpunkt och risker beträffande framtida kassaflöden.
- De framtida transaktioner där säkringsredovisning tidigare tillämpats men för vilken den framtida transaktionen inte längre förväntas inträffa.

Enligt den nuvarande svenska regleringen ska upplysning lämnas om hur realiserade och icke-realiserade vinster och förluster som härrör från säkringar som avser kassaflöden som förväntas av framtida transaktioner påverkat resultatet. Samma information ska lämnas i upplysning enligt IAS 39 och det svenska utkastet som är baserat på IAS 32, om än något mer detaljerat. I upplysning ska denna information framkomma som idag inte krävs enligt svenska regelverket:

- Periodens värdeökning i säkringsinstrumenten som redovisats i eget kapital
- Andelen som förts från ackumulerad vinst eller förlust i eget kapital till anskaffningsvärdet för det säkrade objektet.
- Det belopp som förts från ackumulerad vinst eller förlust i eget kapital till nettovinst eller -förlust för perioden.

Det är upp till företaget att avgöra relevansen av informationen. Det svenska utkastet som är baserat på IAS 32 anger att rapporterna inte ska bli alltför detaljerad, vilket skulle kunna leda till att läsaren förlorar sig i detaljer och tappar helheten, men att upplysningarna inte heller får bli alltför aggregerade då även detta leder till att viktig information döljs. En rimlig detaljnivå kommer att avgöras av praxis under de kommande åren. Vi tolkar införandet som att detaljnivå kommer att bli högre i förhållande till informationen som ges idag trots att många företag idag ger mer information än vad den svenska regleringen kräver.

7.4 De väsentligaste skillnaderna mellan IASBs regler och de svenska enligt revisorerna

Vi tog del av revisorernas expertis och erfarenhet på redovisningsområdet för att få en uppfattning om vad de ansåg vara de viktigaste skillnaderna mellan IASBs regler och de svenska. Samtliga revisorer instämde i vårt påstående att de väsentligaste skillnaderna mellan regelverken är att upplysningskraven är strängare samt att alla säkringsinstrument ska tas upp

i balansräkningen och att dessa ska värderas till verkliga värden. Ytterligare viktiga skillnader enligt revisorerna är att om man redovisar enligt IASB ska valutasäkringar som avser kassaflöden som förväntas från framtida transaktioner inte belasta resultatet den period de uppkommer utan först när det säkrade objektet ska tas in i balansräkningen. Under mellantiden placeras resultateffekterna i eget kapital.

8 Hur analytiker kan komma att reagera till följd av införandet av IAS 32 och 39

I kapitlet analyserar vi våra enkätsvar för att få förståelse för hur analytiker kan komma att reagera till följd av införandet av IAS 32 och 39. Kapitlet är indelat i hur analytikerna kan komma att reagera på den kommande informationen i balans- och resultaträkningarna och i upplysningar. Vidare följer ett avsnitt om huruvida analytiker kommer att granska företagens valutahantering mer ingående till följd av införandet av IAS 32 och 39. Kapitlet avslutas med en sammanställning av vad revisorerna har för uppfattning kring analytikernas möjliga reaktioner.

8.1 Hur analytiker kan komma att reagera på den ökade informationen i balans- och resultaträkningarna

Vi ser i vår studie att analytiker anser att information om valutarisker och valutariskhantering är viktig för att kunna härleda vinstutveckling och kassaflöden i företagen. Hur viktig valutainformationen är beror naturligtvis på det enskilda företags valutaexponering.

Flertalet av de tillfrågade analytikerna är relativt nöjda med den information som företagen idag lämnar angående valutakursförändringars påverkan på resultatet. Vissa analytiker menar att en del företag idag är mycket frikostiga med information avseende valutasäkringar, medan majoriteten av företagen är ganska dåliga på att lämna relevant information avseende hur valutakursförändringar påverkar resultatets olika komponenter. Uppfyller IAS 32 och 39 verkligen de önsningar analytikerna har på informationen? Antagligen är begreppet ”relevant information” beroende av både företags specifika situation samt vad den enskilda analytikern anser viktigt.

Analytikerna är oeniga vad gäller effekten av att införa derivat i balansräkningen. Vissa menar att säkerheten i beräkningar av företagets framtida värde ökar eftersom information i balansräkningen ger en mer korrekt bild av företagets ställning. Flera är av åsikten att mer information leder till bättre företagsbedömningar men att det ändå är en fråga om informationens relevans vid bedömning av det aktuella företaget. En analytiker anser att införandet av derivat i balansräkningen inte kommer att leda till några större förändringar eftersom informationen idag delges på andra sätt av företagen än genom balansräkningen. Vi tycker oss se att analytikerna är positiva till derivat i balansräkningen om än i olika grad då inställning till mer information överlag är positiv. Hur den nya posten i balansräkningen

kommer att användas vid företagsbedömningar verkar analytikerna inte kunna ta ställning till idag.

Enligt analytikerna kommer en högre balansomslutning till följd av IAS 39 att påverka deras företagsbedömning genom att avkastning i förhållande till kapital blir lägre, vilket initialt kan komma att påverka investerares syn på företaget negativt. Vidare kommer soliditeten att försämrans eftersom både tillgångarna och skulderna i balansräkningen blåses upp. Införandet av derivat i balansräkningen kommer troligtvis inte att påverka nettovinsten och det sysselsatta kapitalet, om säkringen är fullt effektiv, varför effekten av en större balansomslutning inte kommer att innebära några större förändringar avseende företagsbedömning. I fall analytikerna har kunskap om de redovisningstekniska effekterna av IAS 39 tror vi inte att analytikernas företagsbedömningar kommer att påverkas av de försämrade nyckeltalen eftersom resultatet kan härledas. Högre kunskapskrav ställs alltså på läsaren av årsredovisningen. I fall analytikerna saknar den rätta kompetensen till varför nyckeltalen har försämrats kan felbedömningar av företaget lätt göras.

I fall säkringar av framtida kassaflöden inte uppfyller kriterierna för säkringsredovisning blir resultatet mer volatilt vilket gör att åtgärder som företaget vidtagit i ekonomiskt säkrings syfte får negativa konsekvenser på det redovisade resultatet. Flertalet analytiker menar att kassaflödeseffekterna är viktigare än det redovisade resultatet. Det är därför viktigt att resultatpåverkande poster specificeras så att justeringar kan göras för att bedöma kassaflödesutvecklingen. Det är det långsiktiga företagsvärdet som är av högsta vikt varför resultat effekter av engångskaraktär inte ska behöva påverka företagsbedömningen negativt. I fall volatiliteten i resultatet inte är av engångsart kommer sannolikt företags riskpremie att stiga vilket innebär att investerare kräver högre avkastning. Vi tror att i det fall analytikerna inte är uppmärksamma på vad som påverkar dessa resultatsvängningar kommer företagen att felbedömas eftersom analytikern uppfattar kassaflödet som volatilt fast det i själva verket är säkrat och därmed stabilt.

8.2 Hur analytiker kan komma att reagera på de ökade upplysningarna

När det gäller IAS 32s krav att redovisa valutasäkringspolicy tror analytikerna inte att kravet kommer att påverka företagsbedömningen i någon större mån då företagen redan idag är relativt duktiga på att lämna sådan information. Enligt analytikerna kommer standarden framförallt att medföra ett mervärde ifråga om de företag som idag presenterar en relativt dålig redovisning av dess valutasäkringspolicy. Troligtvis kommer risken för missförstånd mellan analytiker och företagsledning att minska vilket kommer att leda till att värderingsunderlaget blir bättre och att mer korrekta företagsvärderingar kan utföras. Vi tror därmed att IAS 32 höjer standarden på årsredovisningarna.

Analytikerna är positiva till att upplysningar ska lämnas om säkringsinstrumentens verkliga värden även om dessa inte tas upp i balansräkningen. Anledningen till att analytikerna är positiva är att informationen visar den korrekta balansomslutningen inklusive över- och undervärden vilket förbättrar värderingsunderlaget. Hur viktig valutainformationen är beror på det enskilda företags valutaexponering.

Införandet av IAS 32 och 39 kommer att medföra att upplysningskraven blir mer omfattande beträffande säkringar av framtida kassaflöden. Majoriteten av analytikerna anser att de mer omfattande upplysningskraven beträffande säkringar av framtida kassaflöden kommer att medföra mervärde i företagsbedömningen eftersom den ökar säkerheten i prognoser och ökar tillförlitligheten beträffande det framtida utfallet av säkringarna. Vidare ges en bättre inblick i vad som händer i det egna kapitalet. Vissa analytiker menar att de ökade upplysningskraven inte kommer att medföra ett mervärde då informationen inte är avgörande vid företagsbedömningar. Om detta beror på att standarderna är för omfattande och detaljerade eller om det beror på att analytikerna inte har den rätta kunskapen för att tolka informationen kan spekuleras i.

Avseende om information föredras i balans- och resultaträkningarna eller i upplysningar är analytikerna oeniga. Några påtalar att det viktigaste är att det råder kontinuitet i informationspresentationen. De som förespråkar information i balans- och resultaträkningarna menar att det på så sätt blir svårare att dölja informationen i noter medan de som föredrar noter menar att informationen då inte döljs i en aggregerad balans- och resultaträkning.

8.3 Omfattningen av analytikernas kommande granskning

Flertalet av analytikerna anser att de kommer att granska företagens valutasäkringshantering mer ingående, som följd av införandet av IAS 32 och 39, i det fall valutaexponering i det aktuella företaget är hög. Andra menar att granskningen kommer att öka som en naturlig följd av att mer information ges om företagens valutasäkringshantering och att informationen blir mer lättillgänglig i den finansiella rapporteringen. En uppfattning är att valutasäkringsinformationen kommer att bli rörig och på så sätt inte leda till en bättre värderingsgrund medan en annan uppfattning är att informationen istället kommer att minska missförstånden mellan analytiker och upprättare. Vi tolkar dessa uppfattningar som att IAS 32 och 39 medför mervärde för analytiker vid företagsbedömning.

8.4 Revisorernas uppfattning

De tillfrågade revisorerna har ett antal uppfattningar om hur analytikerna kan komma att reagera på de nya standarderna som analytikerna själva inte påtalat. Båda

respondentgrupperna är dock eniga om att analytiker kommer att reagera positivt på den nya information som standarderna medför. En sammanfattande åsikt är att granskningen kommer att vara beroende av det analyserade företags omfattning av valutarisker och valutasäkringsåtgärder.

Flera revisorer anser att kriterierna för säkringsredovisning kommer att bli svåra för företagen att uppfylla varför det blir extra intressant att se hur analytikerna tar emot informationen om de säkringar som inte uppfyller kriterierna för säkringsredovisning då dessa kan ge betydande resultateffekter.

Revisorerna är framför allt osäkra på vilket mervärde informationen kommer att ge analytiker vid företagsbedömning då flera av revisorerna tror att analytiker idag inte har den rätta kompetensen varför det kan vara svårt för dessa att utnyttja den tillkommande informationen. Till en början kommer därmed inte standarden att bli så genomslagskraftig då analytikerna tvingas vara försiktiga med sina slutsatser.

9 Hur upprättare kan komma att reagera till följd av införandet av IAS 32 och 39

I kapitlet analyserar vi våra enkätsvar för att få förståelse för hur svenska börsnoterade företag, i egenskap av redovisningsupprättare, kan komma att reagera till följd av införandet av IAS 32 och 39. Kapitlet inleds med avsnitt om hur standarderna kan komma att påverka upprättarnas valutasäkringshantering och följs av ett avsnitt om uppfyllandet av kriterierna för valutasäkringsredovisning. Kapitlet avslutas med en sammanställning av vad revisorerna och analytikerna har för uppfattning kring upprättarnas möjliga reaktioner.

9.1 Standardernas påverkan på valutasäkringshanteringen

Majoriteten av de tillfrågade upprättarrepresentanterna anger att företaget de företräder inte kommer att förändra sitt sätt att valutasäkra på grund av ändrade redovisningsregler. Företagens bakomliggande ekonomiska syften är viktigare än att visa upp ett bra resultat redovisningsmässigt. Alfa Laval drar detta resonemang till sin spets då de anger att de kommer att ignorera kraven för valutasäkringsredovisning totalt och inte bry sig om valutasäkringarnas resultateffekter.

Det är endast ett företag i vår undersökning, Sandvik, som med stor sannolikhet kommer att ändra sitt sätt att valutasäkra till följd av införandet av IAS 32 och 39. Enligt företagets representant är omfattningen av förändringen oklar men troligtvis kommer den att omfatta en minskning av deras valutasäkringar och ett upphörande av att säkra ”långa” kassaflöden. Vi tolkar detta som att företaget i huvudsak kommer att valutasäkra de säkringsförhållanden som får säkringsredovisas enligt IAS 39 och att företaget således kommer att minska de valutasäkringar som inte får valutasäkringsredovisas för att undvika en negativ resultatpåverkan. Vi vill dock påpeka att det kan finnas andra anledningar till upphörandet av valutasäkringar som avser kassaflöden från förväntade transaktioner med långt intervall. Det finns en trend som oberoende av införandet av IAS visar på att denna typ av säkringar minskar eftersom kritik riktats mot dessa. Kritiken består i att företagen har dålig kontroll över hur effektiva säkringarna är, att de endast har en funktion att skjuta resultateffekter framåt i tiden samt att dessa sker slentrianmässigt utan att se till de bakomliggande valutariskerna.

Alfa Lavalns representant för ett alternativkostnadsresonemang och anger att kostnaderna för att inte valutasäkra sina flöden är större än de kostnader som valutasäkringarna skulle medföra i räkenskaperna i det fall dessa inte får valutasäkringsredovisas. Ur kostnadssynpunkt är det optimalt att valutasäkra flöden samt att få säkringsredovisa dessa. På så sätt kommer resultatet inte att påverkas av valutakursförändringar. Att säkringsredovisa medför dock omkostnader för administrationen som krävs för att uppfylla kriterierna för säkringsredovisning. Vi antar därmed att upprättarrepresentanten uppskattar att dessa administrationskostnader är högre än de resultateffekter som säkringarna som inte får valutasäkringsredovisas kommer att medföra. Vi anser att detta är ett något kortsiktigt resonemang eftersom uppbyggnaden av administrationen till stor del är en engångskostnad.

Våra upprättarrepresentanter är eniga om att balansomslutningens storlek inte är en restriktion vad gäller valutasäkringshanteringen. En högre balansomslutning kommer dock att påverka bland annat de nyckeltal som har balansomslutningen som nämnare. Intagandet av derivat i balansräkningen kommer att göra dessa nyckeltal lägre, *ceteris paribus*. Detta kan göra att externa intressenter tror att ett företag har presterat ett sämre resultat än vad det i verkligheten har gjort. Detta ställer krav på företagets informationsavdelning att förklara de nya nyckeltalens innehåll vilket troligtvis kommer att leda till att nya jämförelsegrunder skapas. En annan viktig del ur informationssynpunkt är att förklara för externa intressenter om den resultatvolatilitet som orsakas på grund av att säkringar som avser kassaflöde från förväntade transaktioner, inte uppfyller kriterierna för valutasäkringsredovisning. Resultatvolatiliteten kan enligt revisor Bäckström uppgå till mycket stora belopp.

9.2 Uppfyllande av kriterierna för valutasäkringsredovisning

Majoriteten av upprättarrepresentanterna anser att den information som lämnas avseende valutasäkringar i årsredovisningen idag är fullt tillräcklig för att externa intressenter ska kunna bedöma företagets valutarisker. Två representanter påpekar att komplexiteten av valutasäkringsförfarandet lätt faller bort i årsredovisning men att detta dock kan vara en fördel för att de externa intressenterna inte ska förlora sig i detaljer och istället se helhetsbilden. Påståendet pekar på att årsredovisningarna är för generella och talar för ett mer detaljerat redovisningssystem än vad Sverige har idag vilket innebär en större insyn i komplexiteten runt hanteringen av valutasäkringar. Risken för att helhetsbilden förloras ställer högre krav på läsaren. Att flertalet anser att informationen i årsredovisningen är tillräcklig är inte förvånande eftersom utlämnande av information kräver tid och resurser. Vidare är det inte alltid till fördel för företaget att lämna ut information eftersom externa aktörer då får insikt i företaget på gott och ont.

Alfa Laval, SKF och Scania anger att en mycket liten av deras valutasäkringar idag uppfyller de kriterier som IAS 39 har för valutasäkringsredovisning, medan Electrolux, Sandvik och

Scancem menar att flertalet av deras valutasäkringar redan idag uppfyller kriterierna. Svaren ger signaler om att företag som idag redovisar enligt svenska regler har en stor uppgift framför sig för att uppfylla IASBs krav. De företag som däremot ingår i en koncern som redan redovisar enligt IAS 39 eller de företag som idag redovisar enligt amerikanska FAS 133 skulle i huvudsak redan idag uppfylla IAS 39s kriterier för valutasäkringsredovisning.

Det som företagen ställer sig mest kritiska till vad gäller kriterierna för valutasäkringsredovisning är dokumentationskraven som IAS 39 p. 142 kräver. Det är kopplingen mellan säkringen och det säkrade objektet som anses vara mest betungande vilket också är en förutsättning för att kunna mäta säkringsrelationens effektivitet. Anledningen till detta är att företagen dels måste bygga ut sina affärssystem för att kunna ta fram den information som IAS 39 kräver för säkringsredovisning, dels att utbilda personal till att använda systemen.

I slutet av 1990-talet installerade flertalet av de svenska företagen nya datasystem för att bland annat kunna utnyttja de nya IT-möjligheterna. Många företag stötte dock på problem vid införandet av de nya systemen vilket innebar driftsstörningar och ökade kostnader. Med detta i bakhuvudet är det förståeligt att företagen är kritiska till att införa nya funktioner i systemen som de nyligen fått att fungera.

Trots att standarden kommer att medföra kostnader för företagen kommer majoriteten av de tillfrågade företagen att försöka tillämpa säkringsredovisning. Det är endast Alfa Laval som anser att administrationskostnaderna är för höga jämfört med kostnadsbesparingen av att säkringsredovisa och kommer därför inte att använda sig av valutasäkringsredovisning eftersom de anser att kriterierna i praktiken är omöjliga att uppfylla.

Många koncerner har byggt upp centrala finansenheter vars syfte bland annat är att minska valutariskerna genom en central valutasäkringshantering av koncernens in- och utflöden i olika valutor. Att IAS 39 kräver dokumentation av kopplingen mellan säkring och säkringsobjekt för varje enskild säkringsåtgärd leder till problem för denna centrala hantering. Eftersom man tidigare har tillämpat "byrålädemetoden" vid säkring av kassaflöden som förväntas från framtida transaktioner som säkrats med derivat har man inte tidigare behövt bry sig om kopplingen mellan säkringen och säkringsobjektet utan istället har nettoflöden säkrats på en mer schablonmässig grund baserat på erfarenhet och framtidsvisioner (exempelvis 5 månader framåt). IASB ställer krav på en betydligt närmare koppling för att säkringsredovisning ska få tillämpas. SKF:s representant tror att detta problem kommer att innebära att dessa centrala finansenheter inte är förenliga med de nya reglerna kring säkringsredovisning eftersom IAS 39 innebär att valutasäkringar måste redovisas i varje enskilt dotterbolag vilket gör att idén med att minska koncernens risker genom central hantering försvinner. De effektivitetsvinster som uppnåtts genom centraliseringen kommer således till viss del att försvinna då detta enligt IAS 39 ska föras till varje dotterbolag. Dotterbolagens redovisningsavdelningar behöver således tillgång till de förut slutna systemen vilket innebär att personalen behöver utbildning vilket sannolikt

kommer att vara kostsamt. Vi är av annan uppfattning och menar att företagen fortsättningsvis visst kommer att kunna sköta säkringshanteringen centralt men att det ställs nya krav av finansenheter att kontrollera vilka säkringsobjekt som tillhör respektive dotterbolag och vilka resultateffekter som hör till respektive säkringsobjekt. Således är detta ett administrationsproblem och inte ett steg tillbaka i utvecklingen vad gäller företagens riskhantering.

Följaktligen innebär säkringsredovisning av förändringar i redovisade fordringar och skulders verkliga värden främst ett problem på den administrativa sidan. I den mån företagen har kontroll på sina fordringar och skulder, dvs. säkringsobjekten är det möjligt att relatera dessa till de enskilda säkringsåtgärderna, om än mödosam. Problemen blir betydligt större vad gäller säkringar av flöden som förväntas av framtida transaktioner då dessa säkringsrelationer är svåra att identifiera eftersom transaktionerna sker i framtiden och därmed innebär ett osäkerhetsmoment. Vi tror att kriterierna för att få säkringsredovisa är utformade på detta sätt eftersom kassaflöden som förväntas från framtida transaktioner till viss del är av spekulativ karaktär då företagen inte har fullständig kontroll på vilka transaktioner de säkrar, när de kommer att inträffa samt om dessa över huvud taget kommer att inträffa. Kriterierna innebär att företagen inte lika fördelaktigt kan skjuta resultateffekter framåt i tiden.

Sandviks representant påpekar att leveransförseningar kan leda till problem för säkringsredovisning. Vi antar att problemet uppstår i och med att det enligt svensk praxis är leverans som är avgörande för när en fordran ska tas upp i redovisningen. En försening med att leverera till kunden innebär att man säkrar ett kassaflöde från förväntade transaktioner istället för en redovisad fordran vilket gör det svårare för företaget att uppfylla säkringsredovisning. Leveransförseningar kan således leda till ett mer volatilt resultat. Vi ser inte leveransförsening som ett större problem eftersom företaget i denna situation troligtvis skulle uppfylla kriterierna för säkringsredovisning då företaget har kontroll på relationen mellan säkring och säkringsobjekt samt att värdet på objektet kan värderas tillförlitligt.

Hur stora förändringar som IAS 32 och 39 leder till är beroende av hur revisorerna tolkar standarderna och hur strikta revisorerna är vid granskning av hur väl företagen uppfyller kriterierna för säkringsredovisning. Under de kommande åren kommer en avgörande praxis att utvecklas till vilken företagen måste anpassa sina system och rutiner.

9.3 Andra iakttagelser

Majoriteten av upprättningsrepresentanterna ser IAS 32 och främst 39 som ”något som katten har släpat in”. Den tillkommande informationen uppfattas av företagsrepresentanterna som riktad till redovisningsekonomer och därmed för svår för gemene man att förstå, varför nyttan av standarderna kritiserar. Informationen anses vara för detaljerad vilket medför ett

betungade administrativt merarbete och kostnadsökningar. Hur belastande detta arbete kommer att bli är beroende av den praxis som kommer att utvecklas.

9.4 Revisorernas och analytikernas uppfattningar

De tillfrågade revisorernas och analytikernas svar visar på att de har en god uppfattning om företagens reaktion vid ett införande av IAS 32 och 39. Revisorerna är eniga om att effekterna av IAS 32 och 39 inte är så genomgripande att företagen kommer att förändra sitt sätt att valutasäkra. De menar att företagen vid valutasäkringsåtgärder prioriterar den ekonomiska innebörden av valutasäkringar framför redovisningseffekterna. Däremot kommer företagen troligtvis att anstränga sig för att uppfylla de kriterier som krävs för säkringsredovisning enligt IAS 39. Detta för att undvika stora resultatsvängningar som effekten blir av att inte få säkringsredovisa. Möjligtvis kommer valutasäkringar som avser kassaflöden som förväntas från framtida transaktioner att minska eftersom det är svårt att uppfylla kriterierna för valutasäkringsredovisning för dessa.

Ingen av analytikerna tror att företagen kommer att ändra sitt sätt att säkra valutarisker men att en risk finns för särhantering av valutasäkringar som kan komma att påverka resultatet mycket i det fall att de inte får valutasäkringsredovisas. Större insatser kommer att läggas på dessa för att de ska uppfylla säkringsredovisningskriterierna.

10 Slutsatser

I detta kapitel redogör vi för de slutsatser vi kommit fram till i uppsatsen uppdelat på skillnaderna mellan IASBs och svensk valutasäkringsredovisning samt hur analytiker och upprättare kan komma att reagera till följd av införandet av LAS 32 och 39. Kapitlet avslutas med ett avsnitt med egna reflektioner.

10.1 Skillnaderna mellan IASBs valutasäkringsredovisning och den svenska

Enligt IASBs regelverk ska alla finansiella instrument tas upp i balansräkningen medan man enligt svenska regler redovisar derivat *off-balance*. IASB har betydligt strängare restriktioner för när säkringsredovisning ska tillämpas. Det är främst dokumentations- och effektivitetskraven som är avgörande. I fall ett företags säkringar av kassaflöden som förväntas från framtida transaktioner inte uppfyller dokumentations- och effektivitetskraven, kommer resultateffekter att uppstå. Detta leder till att åtgärder som företaget vidtagit i ekonomiskt säkringssyfte kan medföra ett mera volatilt resultat till följd av redovisningsregler.

För att avgöra hur säkringsredovisning sker enligt de olika regelverken måste man först avgöra vad som säkrats:

a) förändringar i redovisade tillgångar och skulders verkliga värden.

Säkringsredovisning sker enligt IASB genom att ta upp finansiella tillgångar och skulder såväl som säkringar som avser förändringar i redovisade tillgångar och skulders verkliga värden. Alla instrument tas upp till balansdagskurs. Skillnaden mellan tidigare redovisade värden och de verkliga värdena redovisas löpande i resultaträkningen. På så sätt sker en automatisk eliminering av valutakurseffekterna i resultaträkningen vilket är i överensstämmelse med marknadsvärdemetoden. I Sverige måste man skilja på om säkringen utgör ett derivat eller inte. Utgör säkringen ett icke-derivat tillämpas marknadsvärdemetoden. Resultateffekterna tar automatiskt ut varandra i resultaträkningen eftersom båda komponenterna ska omräknas till balansdagskurs precis som om IASB tillämpats. För säkringar som utgör derivat har man i Sverige utvecklat en specialkonstruktion för säkringsredovisning. När det säkrade objektet ska tas upp i balansräkningen omräknas den till den kurs som gällde när säkringen gjordes, avistakursen. Därefter periodiseras skillnaden mellan det säkrade objektets värde till avistakurs och det säkrade objektets värde till den säkrade kursen. Tekniken grundar sig i

marknadsvärdemetoden eftersom man löpande låter valutakurseffekterna påverka resultatet. Influenser från anskaffningsvärdemetoden finns dock eftersom säkringsdagens avistakurs används vid värdering och inte balansdagskurs. Om säkringskontraktet löper under tre månader får man dock bortse från valutakursförändringarna och direkt omräkna det säkrade objektet till den säkrade kursen varför en omvänd anskaffningsmetod används.

b) *kassaflöden från förväntade transaktioner.*

För säkringar som avser kassaflöden från förväntade transaktioner ska enligt IASB resultat effekterna ackumuleras i eget kapital fram till dess att det säkrade objektet ska tas upp i balansräkningen. Först då redovisas valutakurseffekterna i resultaträkningen. Förfarandet är i överensstämmelse med anskaffningsvärdemetoden. I Sverige bortses helt från valutakursförändringarna i det fall säkringen utgör ett derivat varför ”byrålådemetoden” tillämpas eftersom båda komponenterna behandlas *off-balance* och inga valutakurseffekter påverkar resultatet. Utgör säkringen ett icke-derivat kommer endast säkringen att påverka resultatet och inte det säkrade objektet. Enligt definitionen utgör förfarandet inte säkringsredovisning eftersom endast det redovisade objektet påverkar resultatet.

Vidare kommer införandet av IAS 32 att medföra högre upplysningskrav avseende valutasäkringshantering, och det kommer till viss del även IAS 39 att göra. Upplysningarna kommer att bli fler till antalet samt mer omfattande och detaljerade.

10.2 Hur analytikerna kan komma att reagera

Analytikerna kommer förmodligen att granska företagens valutasäkringshantering mer ingående till följd av införandet av IAS 32 och 39 eftersom standarderna medför att informationen blir mer omfattande och lättillgänglig. Det är dock osäkert hur väl analytikerna kommer att kunna ta del av den nya informationen eftersom standarderna är komplicerade och kräver ytterligare kompetens av läsaren för att denne ska kunna tillgodogöra sig standarderna. Till en början kommer troligtvis analytikerna att vara försiktiga med sina slutsatser.

I fall företagen inte kommer att säkringsredovisa sina säkringar på grund av de stränga kriterierna för säkringsredovisning och detta medför betydande volatilitet i resultat, kan analytikerna komma att göra felbedömningar av företaget eftersom kassaflödet egentligen är stabilt. Så länge företaget specificerar dessa resultatpåverkande poster uppstår dock inget problem då analytikerna själva kan justera resultatet för att uppskatta företagets kassaflödesutveckling.

Analytikerna är generellt positiva till att derivat ska tas upp i balansräkningen samt till de nya upplysningskraven då den nya informationen leder till bättre företagsbedömningar eftersom den ökar säkerheten i prognoser samt tvingar företag som tidigare varit dåliga på att ge information om valutahanteringen upp till en viss standard.

10.3 Hur upprättare kan komma att regera

De upprättande företagen kommer antagligen inte att förändra sin valutasäkringshantering till följd av införandet av IAS 32 och 39. Av de som tillhör denna grupp kommer flertalet troligtvis att lägga ner stora resurser för att få tillämpa säkringsredovisning. Andra kommer inte att anstränga sig för att få säkringsredovisa eftersom kriterierna för att få göra det anses vara för höga och dessa företag kommer istället låta valutakurseffekterna påverka resultatet. De företag som kommer att förändra sitt sätt att valutasäkra kommer troligtvis att dra ner på de säkringar som har svårt att uppfylla kriterierna för säkringsredovisning, exempelvis säkringar av kassaflöden från förväntade transaktioner som sker långt fram i tiden.

Identifiering av kopplingen mellan det säkrade objektet och säkringen är förmodligen det svåraste kriteriet att uppfylla. Säkringsredovisningen kräver en administration som innebär att företagen måste bygga ut befintliga affärssystem vilket kommer att bli kostnadskrävande. Praxis kommer att spela en avgörande roll för hur väl kriterierna för säkringsredovisning måste uppfyllas. Effektivitetsbegreppet kommer i andra rum då det säkrade objektet och säkringen i stort sett alltid är i samma valuta. Majoriteten av upprättarna kommer troligtvis att vara negativa till införandet av IAS 32 och 39 och menar att de medför stora kostnader till ingen nytta.

10.4 Egna reflektioner

Vi tror att det är först efter det att full förståelse av den nya informationens innebörd infunnit sig på marknaden som standardernas effekter till fullo kommer att uppdragas. Företagen har här ett stort ansvar att presentera informationen på ett pedagogiskt sätt. Analytiker får en hel del information muntligt av företagen i samband med träffar vid rapportering av bokslut, vilket är ett bra tillfälle för företagen att förtydliga och redogöra för vad siffrorna betyder. Vi anser dock att utbildningsansvaret inte bara kan ligga på företagen utan analytikerna måste på eget initiativ lära sig vad standarderna innebär då IAS 32 och 39 är omfattande och komplicerade. Vi anser också att det är viktigt att ha i åtanke att analytikerna måste lära sig att tolka fler nya standarder från IASB år 2005 under en kort tid vilket ställer höga förväntningar på analytikernas inlärningsförmåga.

Vi har full förståelse för att företagen är kritiska till införandet av IAS 32 och 39 då det kan vara svårt för företagen att se nyttan av denna. Vi tror dock att det kan finnas möjligheter för

företaget att dra fördelar av införandet av standarderna då det tvingar företagen att bygga upp ett internt kontrollsystem för valutasäkringshanteringen vilket in sin tur kan vara en förutsättning för effektivisering.

Även om IAS 32 och 39 inte kommer att påverka de upprättande företagens sätt att hantera sina valutarisker är det viktigt att upprättarna i god tid tar tag i anpassningen till standarderna då det krävs stora administrativa åtgärder att nå upp till standardernas krav. Vi är förvånade över att så många av våra tillfrågade börsnoterade företag inte bättre satt sig in i vad IAS innebär. IAS 32 ska börja gälla 1:a januari 2003 vars inträde inte verkar ha förberetts bland alla företag. Vi anser att både IAS 32 och 39 är omfattande varför lång förberedelse är att föredra.

Källförteckning

Publicerade källor

Andersen, Ib, *Den uppenbara verkligheten - Val av samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur, Lund 1998.

Arbnor, Ingeman; Bjerke, Björn, *Företagsekonomiska metodlära*, Studentlitteratur, Lund 1994.

Arnell, Göran, "IAS snart här – underskatta inte konsekvenserna", *Magasinet*, Maj, KPMGs hemsida, Publikationer, Tidningar och epostbrev, *Magasinet*, www.kpmg.se, 2002-05-31.

Artsberg, Kristina, *Normbildning och redovisningsförändring: värderingar vid val av mätprinciper inom svensk redovisning*, Lund Studies in Economics and Management Nr 17, Lund University Press, Lund 1992.

Bierman, Harold Jr.; Johnson, Todd L.; Peterson, Scott D., *Hedge accounting: An exploratory study of the underlying issues*, Financial Standards Board, Norwalk 1991.

Bäckström, Anders; Wadman, Eva, "Derivatinstrument inte längre off-balance", *Balans*, Nr 8/9, 1998.

Bäckström, Anders, "Finansiell riskhantering och säkringsredovisning enligt IAS 39", *Magasinet*, Maj, KPMGs hemsida, Publikationer, Tidningar och epostbrev, *Magasinet*, www.kpmg.se, 2002-05-31.

Eiteman, David K.; Stonehill, Arthur I.; Moeffett, Michael H., *Multinational Business Finance*, Addison-Wesley Publishing Company Inc., 2001

Eriksson, Lars Torsten; Wiedersheim-Paul, Finn, *Att utreda, forska och rapportera*, Liber, Malmö 2001.

Grath, Anders, *Företagets utlandsaffärer*, Industrilitteratur, Stockholm 1999.

Halvorsen, Knut, *Samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur, Lund 1992.

IASBs hemsida, IAS Around the World, www.iasb.org.uk, 2001-05-31

"IAS – reglerna förändras väsentligt", KPMGs hemsida, Publikationer, Rapporter och Utredningar, www.kpmg.se, 2002-05-31

Jönsson-Lundmark, Birgitta, "Hedge accounting – ett aktuellt område fullt av fallgropar", *Balans*, Nr 12, 1993.

Kinnvall, Mats; Norman, Peter, *Valutamarknaden*, SNS Förlag, Stockholm, 1994.

Larsson, Claes-Göran, *Företagets finansiella affärer*, Studentlitteratur, Lund 1995.

"Nya IAS-regler får stora konsekvenser för börsbolagen", KPMGs hemsida, Tjänster, Revision och rådgivning, Stora företag, Tjänster, International Accounting Standards (IAS), www.kpmg.se, 2002-05-31

Oxelheim, Lars; Wihlborg, Clas G., *Macroeconomic uncertainty: international risk and opportunities for the corporation*, Wiley & Sons Ltd., Chichester 1989.

Peterssohn, Erling, *Redovisning av finansiella instrument*, Regnskap og ledelse. Bedriftsøkonomens Forlag, 1994, s. 205-222. Uppsala Universitet, Reprint Series 1994/13.

Redovisningsrådets hemsida, Allmän information, www.redovisningsradet.se, 2002-05-31.

Ross, Stephen A.; Westerfield, Randolph W.; Jaffe, Jeffrey F., *Corporate finance*, 6th edition, McGraw-Hill, New York 2002.

Rundfelt, Rolf, *Tendenser i börsbolagens årsredovisningar 1993*, Stockholms Fondbörs Skriftserie, Stockholm 1994.

Rundfelt, Rolf, *Tendenser i börsbolagens årsredovisningar 2000*, OM Stockholmsbörsen AB, Stockholm 2001.

Wramsby, Gunnar; Österlund, Urban, *Företagets finansiella miljö*, Wramsby/Österlund, Göteborg 1993.

Redovisningsrekommendationer och utkast

BFN, BFN R7 Värdering av fordringar och skulder i utländsk valuta.

FAR, FARs Rekommendationer m.m. i redovisningsfrågor, Utkast till rekommendation; Redovisning av standardiserade optioner, terminskontrakt samt valuta- och ränteswappar.

FAR, FARs rekommendationer och uttalanden i revisionsfrågor; Revisionsprocessen.

IASB, IAS 21 The Effects of Changes in Foreign Exchange Rates.

IASB, IAS 39 Financial Instruments: Recognition and Measurement, December 1998.

RR, RR 8 Redovisning av effekter av ändrade valutakurser, Oktober 1998.

RR, RR27 Finansiella instrument: Upplysningar och Klassificeringar, Juli 2002.

RR, Utkast till rekommendation, Finansiella instrument: Klassificeringar och upplysningar, Juni 2001.

RSV, Rapport 1996:1, Redovisning och beskattning av finansiella instrument inom företagssektorn, 1996.

Opublicerat material

Artsberg, Kristina, Föreläsningsoverhead, Kandidatkurs i redovisning vid Lunds Universitet, Lund 2001.

Enkäter

Boije, Torbjörn, Manager Group Controller, Scania AB, 2002-04-12

Bruzelius, Anders, Senioranalytiker, Danske Securities, 2002-02-06

Bätelsson, Gunnar, Finansdirektör, Sandvik AB, 2002-05-14

Bäckström, Anders, Auktoriserad revisor, KPMG, 2001-12-05

Colleen, Per, Portföljförvaltare, Tredje AP-fonden, 2002-01-17

Engel, Christer, ledamot i SFF, 2002-02-01

Fröjd, Henrik, Analytiker, Alfred Berg, 2002-02-11

Gårdmark, Jonas, Head of Staff Group Treasury, AB Electrolux, 2002-03-28

Hallgren, Lars, Controller, SKF AB, 2002-04-22

Heurlin, Sigvard, Auktoriserad revisor, Öhrlings PricewaterhouseCoopers, 2001-12-05

Johansson, Kenneth, Controller, Scancem AB, 2002-05-30

Knutsson, Sven, Financial Controller, Alfa Laval Treasury International AB, 2002-05-30

Liliedahl, Nils, ledamot i SFF, 2002-02-04

Lindén, Bertil, Auktoriserad revisor, Öhrlings PricewaterhouseCoopers, 2001-12-19

Lord, Kersti, Auktoriserad revisor, Deloitte & Touche, 2001-12-11

Lundberg, Rolf, Finansanalytiker, Nordea Securities, 2002-01-23

Rundfelt, Rolf, Ledamot i redovisningsrådet, 2001-12-17

Sens, Mikael, Finansanalytiker, Danske Securities, 2002-01-21

Sivander, Johan, Analytiker, Nordea Securities, 2002-02-04

Besöksintervjuer

Månsson, Jesper, Kundhandlare, SEBs Tradingavdelning, Malmö, 2002-01-10

Bilagor

1 Följebrev revisorer

Vi är tre studenter på Ekonomihögskolan vid Lunds universitet som för närvarande skriver vår magisteruppsats i externredovisning och finansiering. Då det i Sverige idag inte finns någon heltäckande rekommendation beträffande redovisning av valutasäkringar tycker vi det är intressant att studera de förändringar som **IAS 32** och **39** kan komma att medföra.

Uppsatsens ämne är:

- Kommer analytikens bedömningar av företag att förändras när deras förutsättningar för företagsanalyser utvidgats avseende valutasäkringshantering?
- Kommer vidare analytikernas bedömningar att leda till förändringar av företagens valutasäkringshantering?

Vi söker just nu personer som vi tror har kunskap på området för att medverka i vår studie vilken består av en enkät. Då Er kunskap som expert på internationella standarder är mycket viktig för oss bifogar vi enkäten som vi varmt uppskattar att Ni besvarar. Vi vore tacksamma för svar före den 12:e december, då vi som alla andra arbetar under tidspress. Nedan berättar vi mer detaljerat vilket syfte vi avser att uppnå.

Syftet med uppsatsen är att få förståelse för hur analytiker kommer att reagera på den ökade informationen i den finansiella rapporteringen. Vidare är vårt syfte att undersöka om de börsnoterade företagen kommer att förändra sin valutasäkringspolicy då analytiker får större inblick i företagens valutasäkringshantering. Det är detta enkäten behandlar.

Om Ni önskar svara på enkäten går det bra att svara på frågorna direkt i det bifogade dokumentet och skicka tillbaka det till oss via e-mail (magisteruppsats2002@yahoo.se). Ni kan också skriva ut dokumentet, fylla i svaren för hand och skicka till följande adress: XX.

Handledare för uppsatsen är Sven-Arne Nilsson (ekonomie doktor vid Lunds universitet) samt Sven-Erik Persson (senior advisor på Cardo AB).

Tack på förhand för att Ni deltar i studien.

Med vänlig hälsning

Johan Andersson

Martina Eriksson

Ann-Sofie Gustafsson

2 Följebrev analytiker

Vi är tre studenter på Ekonomihögskolan vid Lunds universitet som för närvarande skriver vår magisteruppsats om valutasäkringar ur ett externredovisning- och finansieringsperspektiv.

EG-kommissionen har beslutat att alla börsnoterade företag inom EU ska upprätta koncernredovisning enligt IASBs (International Accounting Standards Board) standarder senast år 2005. Det kan låta långt dit men införandet kommer att medföra en omfattande process som berör många avdelningar i de svenska börsnoterade företagen. Dessutom ska årsredovisningen för år 2005 innehålla jämförelsetal enligt IAS (International Accounting Standards) åtminstone för år 2004 och kanske även för år 2003.

Rekommendationen IAS 32 "Financial Instruments: Disclosure and Presentation" kommer att medföra ökade upplysningskrav ifråga om valutasäkringshantering. Standarden ligger även till grund för en ny svensk rekommendation som föreslås träda i kraft år 2003. IAS 39 "Financial Instruments: Recognition and Measurement" gällande redovisningar av finansiella instrument kommer att leda till att företagen måste redovisa utestående valutasäkringsinstrument i balansräkningen vilket innebär en stor förändring då dessa redovisas "off-balance" idag. Se bifogat dokument för mer ingående beskrivning av de kommande förändringarna gällande valutasäkringsredovisning i den finansiella rapporteringen.

Då det i Sverige idag inte finns någon heltäckande redovisningsrekommendation beträffande valutasäkringar tycker vi det är intressant att studera de förändringar som införandet av IAS 32 och 39 kan komma att leda till.

Uppsatsens ämne är:

- om analytikens bedömningar av företag kommer att förändras till följd av införandet av IAS 32 och 39?
- om företagens valutasäkringshantering kommer att förändras till följd av införandet av IAS 32 och 39?

Vi söker just nu personer som vi tror har kunskap om företagsbedömning genom finansiella rapporter för att medverka i vår enkätstudie. Vi har erhållit Er namn från en av våra handledare, Sven-Erik Persson (senior advisor på Cardo AB). Vår andra handledare för uppsatsen är Sven-Arne Nilsson (ekonomie doktor vid Lunds universitet). Då Er kunskap som finansieringsexpert är mycket viktigt för oss bifogar vi enkäten som vi varmt uppskattar

att Ni besvarar. Vi vore tacksamma för svar före den 22:e januari, då vi arbetar under tidspress.

Om Ni önskar svara på enkäten går det bra att svara på frågorna direkt i det bifogade dokumentet och skicka tillbaka det till oss via e-mail (magisteruppsats2002@yahoo.se). Ni kan också skriva ut dokumentet, fylla i svaren för hand och skicka till följande adress: XX.

Tack på förhand för att Ni deltar i studien.

Med vänlig hälsning

Johan Andersson

Martina Eriksson

Ann-Sofie Gustafsson

3 Följebrev företag

Vi är tre studenter på Ekonomihögskolan vid Lunds universitet som för närvarande skriver vår magisteruppsats om valutasäkringar ur ett externredovisnings- och finansieringsperspektiv.

EG-kommissionen har beslutat att alla börsnoterade företag inom EU ska upprätta koncernredovisning enligt IASBs (International Accounting Standards Board) standarder senast år 2005. Det kan låta långt dit men införandet kommer att medföra en omfattande process som berör många avdelningar i de svenska börsnoterade företagen.

Rekommendationen IAS 32 "Financial Instruments: Disclosure and Presentation" kommer att medföra ökade upplysningskrav ifråga om valutasäkringshantering. Standarden ligger även till grund för en ny svensk rekommendation som föreslås träda i kraft år 2003. IAS 39 "Financial Instruments: Recognition and Measurement" gällande redovisning av finansiella instrument kommer att leda till att företagen måste redovisa utestående valutasäkringsinstrument i balansräkningen vilket innebär en stor förändring då dessa redovisas "off-balance" idag. Se bifogat dokument, "Innebörden av införandet av IASBs regler i förhållande till svenska regler", för mer ingående beskrivning av de kommande förändringarna gällande valutasäkringsredovisning i den finansiella rapporteringen.

Då det i Sverige idag inte finns någon heltäckande redovisningsrekommendation beträffande valutasäkringar tycker vi det är intressant att studera de förändringar som införandet av IAS 32 och 39 kan komma att leda till.

Uppsatsens ämne är:

- om analytikens bedömningar av företag kommer att förändras till följd av införandet av IAS 32 och 39?
- om företagens valutasäkringshantering kommer att förändras till följd av införandet av IAS 32 och 39?

Vi söker just nu personer som vi tror har kunskap gällande valutasäkringshantering för att medverka i vår enkätstudie. Vi har erhållit ert namn från en av våra handledare, Sven-Arne Nilsson (ekonomie doktor vid Lunds universitet). Vår andra handledare för uppsatsen är Sven-Erik Persson (senior advisor på Cardo AB). Då ert kunskap är mycket viktig för att vi ska kunna uppfylla vårt andra syfte, bifogar vi enkäten som vi varmt uppskattar att Ni besvarar. Vi vore tacksamma för svar före den 11:e februari, då vi arbetar under tidspress.

Om Ni önskar svara på enkäten går det bra att svara på frågorna direkt i det bifogade dokumentet och skicka tillbaka det till oss via e-mail (magisteruppsats2002@yahoo.se). Ni kan också skriva ut dokumentet, fylla i svaren för hand och skicka till följande adress: XX.

Tack på förhand för att Ni deltar i studien.

Med vänlig hälsning

Johan Andersson

Martina Eriksson

Ann-Sofie Gustafsson

4 IASBs regler i förhållande till svenska regler

I denna bilaga redogör vi för de väsentligaste förändringarna som införandet av IAS 32 (troligen 2003) och IAS 39 (troligen först 2005) kommer att medföra avseende redovisningen av valutasäkringsinstrument. Vi behandlar vilka säkringsinstrument som ska tas upp i balansräkningen, till vilken kurs säkringsinstrumentet och det säkrade objektet initialt ska värderas, hur dessa påverkar balans- och resultaträkningarna vid efterföljande värderingar samt vilka upplysningar som ska lämnas i den finansiella rapporteringen.

I och med införandet av IAS 39 kommer alla finansiella instrument, inklusive derivat, att redovisas i balansräkningen. Enligt det svenska regelsystem som råder idag redovisas inte derivat i balansräkningen, eftersom det bland annat krävs att en affärstransaktion föreligger för att få ta upp en tillgång eller skuld. För derivat anses inte en sådan transaktion föreligga eftersom inte någon part fullgjort någon del i kontraktet. Därför är derivat idag *off-balance* i Sverige.

Eftersom ett derivatinstruments värde består av skillnaden mellan det säkrade beloppet till transaktionsdagskurs (den kurs som gällde när tillgångs- eller skulldefinitionen uppfylldes) och det säkrade beloppet till kurs vid omvärdering kommer derivatet initialt inte ha något värde, utan tillägnas ett värde först vid efterföljande värdering och ska först då tas in i balansräkningen enligt IAS 39.

Enligt IASBs standarder ska finansiella tillgångar och skulder vid initial värdering omräknas till transaktionsdagskurs i likhet med svenska normer. Den stora skillnaden mellan svenska normer och IASBs standarder ligger i att det säkrade objektet enligt IAS ska värderas till transaktionsdagskurs oavsett vilket finansiellt instrument det säkrats med. I Sverige tas idag hänsyn till om objektet säkrats med derivat, som exempelvis terminer och optioner, eller med icke-derivat, som exempelvis lån i utländsk valuta. I det fall ett objekt säkrats med en termin ska, enligt svenska normer, objektet direkt värderas till den säkrade kursen (om terminskontraktet löper under tre månader) eller till den kurs som gällde när säkringen gjordes, avistakursen (om terminskontraktet löper längre än tre månader). I fall det senare gäller ska skillnaden mellan det säkrade objektets värde till avistakurs och det säkrade objektets värde till terminskurs periodiseras.

Eftersom alla instrument ska tas in i balansräkningen enligt IASB behövs här inte en sådan redovisningsmässig konstruktion för att uppnå balans i resultaträkningen. Säkringsinstrumentets värde utgör en motpost till förändringen i det säkrade objektets värde i balansräkningen. Effekten i balansräkningen blir att balansomslutningen kommer att bli större samt att minst en post för säkringsinstrument kommer att tillföras. Resultatet påverkas inte eftersom de resultat effekter som uppstår i och med förändrade valutakurser i det säkrade

objektet elimineras i och med att förändringen i säkringsinstrumentets värde till följd av valutakursförändringar placeras som motvikt i resultaträkningen.

Även det egna kapitalet kommer att påverkas av införandet av IAS 39 eftersom de effekter som härrör från säkringar som avser framtida kassaflöden ska ackumuleras i eget kapital istället för att påverka resultaträkningen. Först när det säkrade objektet får tas in i balansräkningen ska effekter från säkringarna redovisas i resultaträkningen.

Enligt IAS 39 ställs vissa krav på företagets valutasäkringshantering för att valutasäkringen ska få säkringsredovisas. Det är framför allt krav på säkringens effektivitet och intern dokumentation som är avgörande för om säkringsredovisning ska tillämpas. Om det säkrade objektet och säkringsinstrumentet är i samma valuta är säkringen alltid effektiv. I det fall det säkrade objektet och säkringsinstrumentet är i olika valutor måste man se till hur stor del förändringen i säkringsinstrumentet motverkar förändringar i det säkrade objektet. Detta är vanligt i de fall att säkringsinstrument i en viss valuta inte finns, som för exempelvis Trinidad-dollar. En säkring anses vara effektiv om det kan förväntas att förändringar i säkringsinstrumentets verkliga värde eller kassaflöde nästan helt kompenserar förändringarna i det säkrade objektets verkliga värde eller kassaflöde (80 – 120 % av objektets förändringar). Vidare måste säkringen stå i relation till en särskilt identifierad och angiven risk för att säkringsredovisning ska få tillämpas.

Säkringsinstrument som inte uppfyller kriterierna för säkringsredovisning ska enligt IAS 39 också tas upp i balansräkningen. Säkringsinstrument som avser redovisade tillgångar och skulder som inte får säkringsredovisas, ska redovisas på samma sätt som säkringsinstrument vilka får säkringsredovisas (skillnaden ligger i posterna har andra namn). Orealiserade vinster eller förluster på säkringar som avser förväntade kassaflöden, men som inte uppfyller kriterierna, ska genast placeras i resultaträkningen, istället för i eget kapital. Eftersom ingen motpost finns vid denna tidpunkt kommer resultat- och balansräkningarna att påverkas. Resultatet kommer alltså att påverkas i hög grad och kommer att innebära en mer volatil resultatutveckling perioder emellan.

Vidare kommer införandet av IAS 32 att medföra högre upplysningskrav avseende valutasäkringshantering, och det kommer till viss del även IAS 39 att göra. Upplysningarna kommer att bli fler till antalet men även att de sammanlagda upplysningarna kommer att bli mer omfattande och detaljerade. Många av de nya upplysningskraven tillkommer till följd av att företagen ska redovisa finansiella instrument till verkligt värde. Även de instrument som inte redovisas i balansräkningen ska uppskattas till verkligt värde och informeras om i upplysningarna. För de instrument som tas upp i balansräkningen men som värderas till annat värde än verkligt värde ska även upplysning lämnas om dessa instruments verkliga värde. Eftersom olika värderingsmetoder leder till olika värden för instrumentet ska företagen ange viktiga antaganden och metoder för beräkningarna av verkligt värde.

I likhet med nuvarande svenska regler, där det är önskvärt att företagets valutasäkringspolicy framgår av årsredovisningen, ska detta framgå enligt IAS 32 och 39. Informationen ska enligt IAS 32 lämnas om valutasäkringspolicy uppdelat på huvudtyper av betalningar och vilken typ av risk som säkrats. En annan likhet är att man både enligt IAS och svenska regler ska ange vilka objekt som säkrats samt på vilket sätt dessa säkrats. IAS är även här mer detaljerade, och förutom det som idag krävs enligt svenska rekommendationer ska information lämnas om säkringsinstrumentets verkliga värde på balansdagen, en beskrivning av säkringsförfarandet och vilken typ av risk som säkrats. Informationen ska delas upp på säkringar som avser fordringar och skulder i utländsk valuta, framtida kassaflöden samt nettotillgångar i utländska dotterföretag.

Även om upplysningskraven avseende framtida kassaflöden är detaljerade enligt de svenska reglerna är IASBs krav något mer omfattande. Exempelvis ska tidpunkten för när den framtida transaktionen förväntas inträffa, vid vilken tidpunkt den framtida transaktionen förväntas påverka nettovinst eller -förlust samt väsentliga villkor som kan komma att påverka storlek, tidpunkt och risker beträffande framtida kassaflöden lämnas av företagen. Enligt IAS 39 ska också en beskrivning ges av de framtida transaktioner där säkringsredovisning tidigare tillämpats men för vilken den framtida transaktionen inte längre förväntas inträffa.

Enligt den nuvarande svenska regleringen ska upplysning lämnas om hur realiserade och icke-realiserade vinster och förluster som härrör från säkringar av framtida kassaflöden påverkat resultatet. Samma information ska lämnas i upplysning enligt IAS 32 och 39, om än något mer detaljerat. Här ska informationen vara uppdelad på periodens värdeökning i säkringsinstrumenten som redovisats i eget kapital, andelen som förts från ackumulerad vinst eller förlust i eget kapital till anskaffningsvärdet för det säkrade objektet samt det belopp som förts från ackumulerad vinst eller förlust i eget kapital till nettovinst eller -förlust för perioden.

5 Enkät till revisorer

De väsentligaste förändringarna från de svenska redovisningsreglerna till IAS 32 och 39 blir att upplysningskraven avseende valutasäkringar blir mer omfattande. Vidare kommer ett införande av IAS 39 att medföra att alla utestående säkringsinstrument ska tas upp i balansräkningen samt att flertalet av dessa ska värderas till verkliga värden, bland annat samtliga derivat. Förändringar i derivatens värde, som innehas i säkringssyfte, kommer helt eller delvis att balansera förändringarna i det verkliga värdet på det säkrade objektet, vilket innebär att några resultateffekter inte kommer att uppstå. Om derivatet avser att säkra framtida kassflöden ska värdeförändring placeras i eget kapital till dess att objektet som avser det framtida kassaflödet får tas upp i balansräkningen. Således uppstår inte här heller några resultateffekter.

Vi är medvetna om att företag idag ofta lämnar mer information i den finansiella rapporteringen än vad som krävs enligt nuvarande lagar och rekommendationer avseende valutasäkringar. När Ni besvarar frågorna avseende information om valutasäkringar vill vi att Ni utgår från den befintliga nivån av information i årsredovisningarna idag.

1. Enligt oss blir de väsentligaste förändringarna beträffande valutasäkringsredovisning från de svenska redovisningsreglerna till IAS 32 att upplysningskraven avseende valutasäkringar blir mer omfattande. Vidare menar vi att ett införande av IAS 39 kommer att medföra att alla utestående säkringsinstrument ska tas upp i balansräkningen samt att dessa ska värderas till verkliga värden.

Överensstämmer dessa påståenden med Din egen tolkning av standarderna?

2. Införandet av IAS 32 och 39 kommer att leda till ökad information till företagens externa intressenter rörande företagens valutasäkringshantering.

Hur tror Ni att analytiker kommer att reagera på de ökade upplysningarna i noter till följd av införandet av IAS 32?

3. Hur tror Ni att analytiker kommer att reagera på den ökade informationen i balansräkningen till följd av det eventuella införandet av IAS 39?

4. Tror Ni att analytikerna kommer att granska företagens valutasäkringshantering mer ingående i och med den ökade informationen i upplysningar i noter och i balansräkningen?

5. Man kan tänka sig att de svenska börsnoterade företagen kommer att förändra sin valutasäkringshantering som respons på införandet av IAS 32 och 39. Tror Ni att företagen kommer att förändra sin valutasäkringshantering för att visa upp en ”snyggare” finansiell rapportering till analytikerna? Tror Ni att företagen kommer att använda sig av samma valutasäkringstekniker som nu?

6 Enkät till analytiker

De väsentligaste förändringarna från de svenska redovisningsreglerna till IAS 32 och 39 blir att upplysningskraven avseende valutasäkringar blir mer omfattande. Vidare kommer ett införande av IAS 39 att medföra att alla utestående säkringsinstrument ska tas upp i balansräkningen samt att flertalet av dessa ska värderas till verkliga värden, bland annat samtliga derivat. Förändringar i derivatens värde, som innehas i säkringssyfte, kommer helt eller delvis att balansera förändringarna i det verkliga värdet på det säkrade objektet, vilket innebär att några resultateffekter inte kommer att uppstå. Om derivatet avser att säkra framtida kassaflöden ska värdeförändring placeras i eget kapital till dess att objektet som avser det framtida kassaflödet får tas upp i balansräkningen. Således uppstår inte här heller några resultateffekter.

Vi är medvetna om att företag idag ofta lämnar mer information i den finansiella rapporteringen än vad som krävs enligt nuvarande lagar och rekommendationer avseende valutasäkringar. När Ni besvarar frågorna avseende information om valutasäkringar vill vi att Ni utgår från den befintliga nivån av information i årsredovisningarna idag.

1. Anser Ni som analytiker att informationen som de svenska börsnoterade företagen ger avseende valutasäkringar idag är tillräcklig för att göra företagsbedömningar? I det fall Ni anser att informationen är otillräcklig, vad saknas?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att informationen är mycket bristfällig, 7 att den är heltäckande och 4 varken eller.

Ert svar (ett av talen 1-7):

2. Hur viktigt är det för Er vid bedömning av ett svenskt börsnoterat företag att se till dess valutarisker och valutariskhantering?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att informationen inte har någon som helst betydelse, 7 att den har mycket stor betydelse och 4 varken eller.

Ert svar (ett av talen 1-7):

3. I Sverige idag tillämpas försiktighetsprincipen i stor utsträckning vid värdering, varför derivat idag är *off-balance*. Införandet av IAS 39 kommer att innebära att alla derivat ska redovisas i balansräkningen och värderas till verkliga värden. Medför detta att Ni kommer att kunna göra bättre företagsbedömningar efter införandet av IAS 39 än idag?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att företagsbedömningen kommer att bli betydligt sämre än idag, 7 att företagsbedömningen kommer att bli betydligt bättre än idag och 4 varken eller.

Ange talet och motivera Ert svar:

4. Balansomslutningen kommer att bli större till följd av införandet av IAS 39, bland annat på grund av att derivat ska tas upp i balansräkningen. Vilka konsekvenser kommer en större balansomslutning att få vid företagsbedömning?

Motivera Ert svar:

5. Om ett företags säkringar av framtida kassaflöden inte uppfyller dokumentations- och effektivitetskraven som IAS 39 har ställt upp ska dessa säkringar inte säkringsredovisas. Detta innebär att förändringar i säkringens värde ska redovisas direkt i resultaträkningen och kommer därmed att medföra resultateffekter (förändringen ska alltså inte redovisas som en del av det egna kapitalet under mellantiden). Detta kan komma att leda till att åtgärder som företaget vidtagit i ekonomiskt säkringssyfte medför ett mera volatilt resultat på grund av redovisningsregler. Ser Ni något problem med detta fenomen vid företagsbedömning?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att Ni ser stora problem med fenomenet vid företagsbedömning, 7 att Ni inte ser några problem med fenomenet vid företagsbedömning och 4 varken eller.

Ange talet och motivera Ert svar:

6. I och med införandet av IAS 32 måste börsnoterade företag redogöra för sin valutasäkringspolicy vilket enligt nuvarande svenska regler endast är önskvärt. Kommer detta krav att leda till att Ni kan göra bättre företagsbedömningar?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att företagsbedömningen kommer att bli betydligt sämre än idag, 7 att företagsbedömningen kommer att bli betydligt bättre än idag och 4 varken eller.

Ange talet och motivera Ert svar:

7. Upplysningar ska enligt IAS 32 lämnas om säkringsinstrumentens verkliga värden, även om dessa inte alls tas upp i balansräkningen, eller tas upp till andra värden i den, som för exempelvis vissa icke-derivat. Är denna information viktig för Er vid företagsbedömning?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att informationen inte alls är viktig, 7 att den är mycket viktig och 4 varken eller.

Ange talet och motivera Ert svar:

8. Införandet av IAS 32 kommer att medföra ytterligare upplysningar beträffande säkringar av framtida kassaflöden i förhållande till de redan omfattande upplysningskraven som finns idag. Dessa är några av de ytterligare upplysningar som ska lämnas:

- tidpunkten för när den framtida transaktionen förväntas inträffa
- väsentliga villkor som kan komma att påverka storlek, tidpunkt och risker beträffande de framtida kassaflöden som säkringen avser
- en beskrivning för de framtida transaktioner där säkringsredovisning tidigare tillämpats men för vilken den framtida transaktionen inte längre förväntas inträffa

Hur kommer den tillkommande informationen att påverka Er företagsbedömning?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att företagsbedömningen kommer att bli betydligt sämre än idag, 7 att företagsbedömningen kommer att bli betydligt bättre än idag och 4 varken eller.

Ange talet och motivera Ert svar:

9. I likhet med nuvarande svenska regler ska upplysningar lämnas om hur säkringar av framtida kassaflöden påverkat resultatet uppdelat på vad som är realiserat och inte realiserat. Enligt IAS 39 ska information dessutom lämnas om:

- periodens värdeändring i säkringsinstrumentet som redovisats i eget kapital
- andelen som förts från ackumulerad vinst eller förlust i eget kapital till anskaffningsvärdet för det säkrade objektet
- det belopp som förts från ackumulerad vinst eller förlust i eget kapital till nettovinst eller -förlust för perioden.

Hur kommer denna tillkommande information att påverka Er företagsbedömning?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att företagsbedömningen kommer att bli betydligt sämre än idag, 7 att företagsbedömningen kommer att bli betydligt bättre än idag och 4 varken eller. Kommentera gärna Ert betyg.

Ange talet och motivera Ert svar:

10. Kommer Ni som analytiker att granska företagens valutasäkringshantering mer ingående i och med den ökade informationen i den finansiella rapporteringen?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att Ni kommer att granska valutasäkringshanteringen betydligt mindre än idag, 7 att Ni kommer att granska valutasäkringshanteringen betydligt mer än idag och 4 varken eller. Kommentera gärna Ert betyg.

Ange talet och motivera Ert svar:

11. Föredrar Ni information uppställd i balans- och resultaträkningarna framför information i upplysningar?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att Ni starkt föredrar information i upplysningar, 7 att Ni starkt föredrar information i balans- och resultaträkningarna och 4 varken eller. Kommentera gärna Ert betyg.

Ange talet och motivera Ert svar:

7 Enkät till upprättare

De väsentligaste förändringarna från de svenska redovisningsreglerna till IAS 32 och 39 blir att upplysningskraven avseende valutasäkringar blir mer omfattande. Vidare kommer ett införande av IAS 39 att medföra att alla utestående säkringsinstrument ska tas upp i balansräkningen samt att flertalet av dessa ska värderas till verkliga värden, bland annat samtliga derivat. Förändringar i derivatens värde, som innehas i säkringssyfte, kommer helt eller delvis att balansera förändringarna i det verkliga värdet på det säkrade objektet, vilket innebär att några resultateffekter inte kommer att uppstå. Om derivatet avser att säkra framtida kassaflöden ska värdeförändring placeras i eget kapital till dess att objektet som avser det framtida kassaflödet får tas upp i balansräkningen. Således uppstår inte här heller några resultateffekter.

Observera att vi endast tar upp valutasäkringar som avser redovisade fordringar och skulder samt prognostiserade kassaflöden och således inte säkringar av nettotillgångar i utlandsverksamheter (equity hedging).

Med begreppet valutasäkringshantering avses vad som valutasäkras samt med vilka instrument detta säkras.

1. I Sverige idag behandlas derivat *off-balance*. Införandet av IAS 39 kommer att innebära att alla derivat ska redovisas i balansräkningen och värderas till verkliga värden. Räknar Ni med att Ni kommer att förändra Er valutasäkringshantering på grund av detta?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att Ni inte kommer att förändra valutasäkringshanteringen alls, 7 att Ni kommer att förändra valutasäkringshanteringen i mycket hög grad och 4 varken eller.

Ange talet och motivera Ert svar:

2. Balansomslutningen kommer att bli större till följd av införandet av IAS 39, bland annat på grund av att derivat ska tas upp i balansräkningen. Kommer en större balansomslutning att påverka Er valutasäkringshantering?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att Ni inte kommer att förändra valutasäkringshanteringen alls till följd av en större balansomslutning, 7 att Ni kommer att förändra valutasäkringshanteringen i mycket hög grad och 4 varken eller.

Ange talet motivera Ert svar:

3. Enligt IAS 39 p. 142 måste en valutasäkringsåtgärd uppfylla följande kriterier för att få säkringsredovisas:

- vid upptagande av en säkring ska det finnas en intern, formell dokumentation av företagets målsättning och strategi vad gäller riskhantering. Dokumentationen ska innefatta en identifikation av säkringsinstrumentet, den bakomliggande transaktionen eller objektet som säkras samt vilken typ av risk som säkras. Vidare ska dokumentationen innefatta hur företaget avgör om säkringen är effektiv vad gäller att reducera exponeringen för förändringar i det säkrade objektets verkliga värde eller den säkrade transaktionens kassaflöde;
- säkringen är förväntad att vara mycket effektiv i att uppnå motvikt gällande förändringar i verkligt värde eller kassaflöde i säkringsobjektet och ska vara konsekvent med den ursprungliga dokumenterade riskhanteringen för just detta säkringsförhållande;
- för kassaflödessäkringar måste den prognostiserade transaktionen, som är objektet för säkringen, vara mycket trolig, och företaget måste visa hur variationer i kassaflödet som mest skulle påverka nettoresultatet;
- säkringens effektivitet kan värderas tillförlitligt, det vill säga att både det verkliga värdet, eller kassaflödet, av det säkrade objektet och det verkliga värdet av säkringsinstrumentet kan värderas tillförlitligt;
- säkringen ska värderas regelbundet, och det ska kunna fastställas att säkringen faktiskt har varit mycket effektiv under den finansiella rapporteringsperioden.

a) Hur stor andel av Era totala valutasäkringar uppfyller uppskattningsvis dessa kriterier idag?

Ert svar i procent:

b) Kommer stora förändringar att krävas för att uppfylla kriterierna för säkringsredovisning? Om ja, vilka förändringar måste vidtas?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att inte några förändringar alls krävs för att uppnå kriterierna och 7 att mycket stora förändringar kommer att krävas för att uppnå kriterierna.

Ange talet och motivera Ert svar:

- c) Vilka kriterier tror Ni kommer att bli svårast att uppfylla?

Motivera Ert svar:

- d) Räknar Ni med att Er valutasäkringshantering kommer att förändras till följd av kriterierna för säkringsredovisning?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att Ni inte kommer att förändra valutasäkringshanteringen alls, 7 att Ni kommer att förändra valutasäkringshanteringen i mycket hög grad och 4 varken eller.

Ange talet och motivera Ert svar:

4. Om ett företags säkringar av framtida kassaflöden i utländsk valuta inte uppfyller dokumentations- och effektivitetskraven som IAS 39 har ställt upp ska dessa säkringar inte säkringsredovisas. Detta innebär att förändringar i säkringens värde ska redovisas direkt i resultaträkningen och kommer därmed att medföra resultateffekter. (Förändringen ska alltså inte redovisas som en del av det egna kapitalet under mellantiden.) Detta kan komma att leda till att åtgärder som företaget vidtagit i ekonomiskt säkringssyfte medför ett mer volatilt resultat på grund av redovisningsregler.

Räknar Ni med att minska valutasäkringar av framtida kassaflöden för att undkomma de redovisningsmässiga resultateffekterna i det fall valutasäkringar inte uppfyller kriterierna för säkringsredovisning, eller kommer Ni att ignorera resultateffekterna för att prioritera det ekonomiska syftet med valutasäkringarna?

Motivera Ert svar:

5. Anser Ni att informationen avseende valutasäkringar som Ni idag lämnar i årsredovisningen är tillräcklig för att externa intressenter ska kunna bedöma Era valutarisker? I det fall Ni anser att informationen är otillräcklig, vad saknas?

Var god svara med hjälp av skalan 1-7 där 1 innebär att informationen är mycket bristfällig, 7 att den är heltäckande och 4 varken eller.

Ange talet:

6. Vad är Er allmänna inställning till införandet av IAS 32 och 39? Ytterligare kommentarer?

Ert svar:

8 Sammanställning av enkätsvar

I denna bilaga finns en redogörelse för enkätsvaren. Vi beskriver kort de enkäter vi skickat ut och därefter följer en presentation av de personer som medverkat i studien samt en redogörelse för deras svar.

För att uppnå vårt syfte sände vi ut tre enkäter, var och en speciellt utformad för den tillfrågade kategorin. Således sände vi ut enkäter till:

1. personer verksamma inom revision med specialkunskap inom området IAS 32 och 39 främst för att säkerställa att vi uppfattat rekommendationerna rätt samt för att se deras framtidsvision på området
2. personer verksamma som analytiker och investerare för att ta reda på hur användbar den tillkommande informationen är för dessa vid företagsbedömningar
3. personer verksamma på svenska börsnoterade företag, som ska upprätta redovisningen enligt IASBs regler inom kort, för att få insikt om hur dessa värderar det nya regelverket.

8.1 Deltagande revisorer

Personer som medverkade i enkäten:

Anders Bäckström: Auktoriserad revisor på KPMG. Chef för Financial Services och IAS-specialist. Han är ledamot i Global Association of Risk Professionals (GARP) och har vid flertalet tillfällen medverkat som debattör i tidskriften *Balans*. Han har bland annat skrivit artikeln: ”Derivatinstrument inte längre ’off-balance’”.⁸⁹

Sigvard Heurlin: Auktoriserad revisor och partner på Öhrlings PricewaterhouseCoopers. Ledamot i Redovisningsrådet och dess Akutgrupp samt ledamot i Swedish Securities Council och i IASB. Han förekommer ofta som debattör i tidskriften *Balans*.

Bertil Lindén: Auktoriserad revisor och partner i Öhrlings PricewaterhouseCoopers.

Kersti Lord: Auktoriserad revisor på Deloitte & Touche och där ansvarig för Transaction Services.

⁸⁹ Bäckström, A; Wadman, E, ”Derivatinstrument inte längre ”off balance””, *Balans*, nr 8/9 1998, s 42 ff.

Rolf Rundfelt: Docent samt adjungerad professor i Ekonomiska informationssystem vid Linköpings universitet sedan 1992. Ledamot i Redovisningsrådet, styrelseledamot i SFF. Han syns ofta som debattör i Balans och har under ett flertal år publicerat boken ”Tendenser i börsbolagens årsredovisningar” .

8.2 Enkätsvar revisorer

I avsnittet redogör vi för svaren fråga för fråga. Frågorna är återgivna i kursiv stil.

- 1. Enligt oss blir de väsentligaste förändringarna beträffande valutasäkringsredovisning från de svenska redovisningsreglerna till LAS 32 att upplysningskraven avseende valutasäkringar blir mer omfattande. Vidare menar vi att ett införande av LAS 39 kommer att medföra att alla utestående säkringsinstrument ska tas upp i balansräkningen samt att dessa ska värderas till verkliga värden.*

Överensstämmer dessa påståenden med Din egen tolkning av standarderna?

Bäckström, Heurlin, Lindén och Rundfelt instämmer helt med vår tolkning av IAS 32 och 39 då de menar att alla derivatinstrument ska tas upp i balansräkningen och värderas till verkliga värden. Bäckström poängterar att det redan idag finns delar av IAS 32 intagna i RR 8 vilket även vi uppmärksammat. Lord instämmer helt beträffande redovisning av säkringar avseende redovisade tillgångar och skulder. Hon belyser även att valutakursförändringar som härrör säkringar som avser framtida kassaflöden endast ska tas upp i balansräkningen (under eget kapital) och ej påverka resultatet. Heurlin anser att valutasäkringsredovisningen enligt IAS 39 är en väsentlig förändring men han påpekar även att standarderna medför andra viktiga förändringar som klassificering av finansiella instrument enligt fyra kategorier (IAS 39 p. 10) samt värdering till verkliga värden för fler poster än derivat.

- 2. Införandet av LAS 32 och 39 kommer att leda till ökad information till företagens externa intressenter rörande företagets valutasäkringshantering.*

Hur tror Ni att analytiker kommer att reagera på de ökade upplysningarna i noter till följd av införandet av LAS 32?

Det finns olika uppfattningar om i vilken omfattning information kommer att påverka analytiker. Rundfelt menar att analytiker alltid reagerar positivt på tillkommande information men att det är svårt att uttala sig om vilken betydelse just denna information kommer att få. Lindén preciserar sitt svar något och anser att analytiker kommer att få bättre möjligheter att bedöma företagets valutaexponering och i allmänhet bättre information om respektive företags valutasäkringspolicy.

Heurlin anser att beskrivningen av tillämpade redovisningsprinciper kommer att förbättras och att det i noter kommer att lämnas mer information än idag. Detta kommer enligt honom att medföra att analytikerna får ett bättre underlag för beräkning av framtida kassaflöden i det fall analytikerna förstår hur den utökade informationen ska tolkas. När analytikerna förstår informationen kommer reaktionen från analytikernas sida att vara positiv. Även Lord poängterar att denna typ av information ställer nya krav på analytiker och menar att det finns en potentiell risk att informationen inte tolkas på korrekt sätt. Med bakgrund av detta är hon övertygad om att analytikerna initialt kommer att vara försiktiga med sina slutsatser.

Bäckström anser att den befintliga informationen som lämnas av de svenska börsnoterade företagen idag är fullt tillräcklig varför de kommande standarderna inte kommer att påverka analytikernas företagsbedömningar.

3. Hur tror Ni att analytiker kommer att reagera på den ökade informationen i balansräkningen till följd av det eventuella införandet av IAS 39?

Rundfelt anser att analytikerna kommer att reagera positivt på den utökade informationen som införandet av IAS 39 kommer att medföra men påpekar att exakt i vilken omfattning informationen kommer att påverka analytikernas analyser inte generellt går att uttala sig om.

Övriga deltagare förutser olika svårigheter för analytikerna att ta åt sig den nya informationen. Bäckström anger att reaktionen helt och hållet beror på hur företagen presenterar den nya informationen, det vill säga på deras kompletterande information, och menar att företagen har en stor pedagogisk uppgift framför sig. Heurlin påpekar att det som är mest intressant är hur analytiker kommer att reagera på effekten av värdeförändringar på derivat där företagen inte kan tillämpa säkringsredovisning på grund av att kriterierna för säkringsredovisning inte är uppfyllda enligt kraven i IAS 39.

Heurlin framhåller att en första effekt av IAS 39 kommer att vara att många säkringsförfaranden inte kommer att kunna redovisas som säkringar på grund av att kriterierna för säkringsredovisning är mycket hårda. Vidare anser Heurlin att analytikerna möjligtvis inte kommer att kunna tolka den tillkommande informationen på grund av kompetensbrist men tillägger att det dröjer innan IAS 39 kommer att tillämpas i Sverige, och nya kunskaper och insikter kan förvärvas under denna period.

Lindén för i sitt svar liknande resonemang som Bäckström och Heurlin och säger att analytikerna först måste vara väl förtrogna med regelverket i IAS 39 för att de ska kunna tillgodogöra sig informationen om säkringspolicy och effekter av densamma. Innebörden för analytikerna kommer vara att de får en klart bättre möjlighet än i dag att utvärdera effekterna av respektive företags säkringspolicy.

Lord menar att analytiker kommer att skapa nya benchmarks eftersom de inte kan göra jämförelser med tidigare års nyckeltal då IAS 39 inte ska tillämpas retroaktivt.

4. *Tror Ni att analytikerna kommer att granska företagens valutasäkringshantering mer ingående i och med den ökade informationen i upplysningar i noter och i balansräkningen?*

Rundfelt bedömer det som självklart att analytikerna kommer att granska företagens valutasäkringshantering mer ingående. Den information som idag uppmuntras tvingas fram i och med införandet av IAS 32 och 39 vilket medför att det blir lättare att utvärdera företagens valutapolicy.

Bäckström är av uppfattningen att det finns en risk för att analytikerna kommer att dra felaktiga slutsatser om företagens valutaexponering om företagen inte informerar ordentligt på sina kapitalmarknadsdagar och analytikerträffar om vad informationen innebär. Han tror dock inte att granskningen av företagens valutasäkringshantering kommer att öka. Heurlin anser inte heller att granskningen av företagens valutasäkringshantering kommer att öka men påtalar att analytiker kommer att ha möjligheten att utan fördjupad granskning få en bättre information om vad som skett och vad som är bolagets valutaexponering samt vilka säkringsåtgärder företaget vidtagit.

Lord tar inte ställning till frågan men hoppas att analytiker kommer att granska företagens valutasäkringshantering mer ingående, annars är ju informationen sammanställd i onödan. Syftet med den utökade informationen är att ge en mer rättvisande bild av företagets exponering och risk. Lord påpekar att upplysningar kring *risk management* och de känslighetsanalyser som presenteras måste analyseras av analytikerna för att de ska få en förståelse för företagets befintliga riskexponering och riskexponeringen i framtida kassaflöden; om inte ingående analys görs är det svårt att få ut något av informationen.

Lindén påtalar att kompetenta analytiker inriktar sig på de för det granskade företaget specifika problemområdena. Troligtvis kommer Sverige enligt Lindén i framtiden att gå med i EMU. Detta kommer att eliminera företagens valutaexponering mot EUR varför många företag i princip endast kommer att valutaexponeras mot USD. Om ett företag är valutaexponerat kommer analytiker att utnyttja tillgänglig information i årsredovisningen. För att ytterligare understryka sitt svar tillägger han att om valutaexponering är ett aktuellt problemområde för ett specifikt företag är det rimligt att anta att analytikerna kommer att utnyttja tillgänglig information i årsredovisningar.

5. *Man kan tänka sig att de svenska börsnoterade företagen kommer att förändra sin valutasäkringshantering som respons på införandet av IAS 32 och 39. Tror Ni att företagen kommer att förändra sin valutasäkringshantering för att visa upp en "snyggare" finansiell rapportering till analytikerna? Tror Ni att företagen kommer att använda sig av samma valutasäkringstekniker som nu?*

Rundfelt och Heurlin anser att effekterna av IAS 32 och 39 inte är så genomgripande att det är sannolikt att företagens valutasäkringspolicy kommer att förändras. Lord tror inte heller att företagen kommer att ändra sitt säkringsförfarande till följd av nya redovisningsregler för att få en ”snyggare” finansiell rapportering, i varje fall inte om företagens valutasäkringsstrategier syftar till att minimera negativa effekter till följd av valutafluktuationer. Lindén för liknande resonemang och menar att professionella företagsledningar torde agera rationellt utan att primärt tänka på en ”snygg” finansiell rapportering. Därför tror han inte att de ökade informationskraven i sig kommer att utgöra en grund för ändrad valutasäkringspolicy.

Bäckström tror inte att företagen kommer att förändra sitt sätt att valutasäkra. Av erfarenhet tror han däremot att företagen kommer att välja ut de transaktioner där de vill tillämpa säkringsredovisning och anpassa sig till IAS 39s formkrav beträffande dokumentation kring just dessa transaktioner så att de uppfyller kriterierna för säkringsredovisning. Att inte säkringsredovisa innebär stora resultatsvängningar vilket inte är önskvärt av styrelser av svenska företag. Eftersom dessa resultateffekter kan komma att uppgå till flera miljarder SEK kommer viljan att uppfylla kriterierna för säkringsredovisning att vara hög. Lindén är av samma åsikt och tillägger i sitt svar att i den mån nuvarande säkringsinstrument inte uppfyller kriterierna för säkringsredovisning finns anledning att förmoda att marknaden kommer att erbjuda andra säkringstekniker som bättre motsvarar användarnas krav.

Lord anser att kriterierna för säkringsredovisning kan komma att leda till att prognostiserade flöden inte kommer att säkras i samma omfattning som tidigare. Även Heurlin tror att säkringsförfarandet till viss del kommer att förändras eftersom kriterierna som uppställs av IAS 39 för att få säkringsredovisa kommer att ”döma ut” vissa beteenden som är vanliga enligt nuvarande praxis.

8.3 Deltagande analytiker

Personer som medverkade i enkäten:

Anders Bruzelius: Senioranalytiker på Danske Securities med fokus på verkstadsindustri och aktiestrategi.

Per Colleen: Portföljförvaltare på Tredje AP-fonden och är ansvarig för aktieplaceringar i cyklisk industri i Sverige och Europa.

Christer Engel: Förvaltare på Robur med fokus på amerikanska aktier och är ledamot i SFF.

Henrik Fröjd: Analytiker verksam på Alfred Berg och är ansvarig för Small Caps, bolag med en omsättning upp till 10 miljarder SEK.

- Nils Liliedahl: Chef för informationsövervakning för OM-gruppen och är ledamot i SFF.
- Rolf Lundberg: Finansanalytiker på Nordea Securities med fokus på verkstads- och skogsindustrierna.
- Mikael Sens: Sektorchef och finansanalytiker för nordisk verkstadsanalys på Danske Securities. Specialist på svenska och internationella verkstadsföretag.
- Johan Sivander: Analytiker på Nordea Securities

8.4 Enkät svar analytiker

1. *Anser Ni som analytiker att informationen som de svenska börsnoterade företagen ger avseende valutasäkringar idag är tillräcklig för att göra företagsbedömningar? I det fall Ni anser att informationen är otillräcklig, vad saknas?*

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Anders Bruzelius	5	Nils Liliedahl	3
Per Colleen	6	Rolf Lundberg	6
Christer Engel	6	Mikael Sens	6
Henrik Fröjd	3	Johan Sivander	5

1 innebär att informationen är mycket bristfällig, 7 att den är heltäckande och 4 varken eller.

Colleen ger kommentaren att de flesta företag är mycket frikostiga med information utöver det som skrivs i årsredovisningarna.

Fröjd och Liliedahl anser att informationen om hur valutaförändringar påverkat resultatet uppdelat på rörelse och räntenetto i vissa fall är mycket bra, men att informationen i de flesta fall är ganska undermålig. Liliedahl kritiserar även att det ofta saknas ”icke-information”, det vill säga information om att valutaförändringarna *inte* påverkat resultat och ställning i nämnvärd grad. Han saknar även att det inte ges någon information om vad säkringarna har kostat samt hur dessa har påverkat resultatet.

2. *Hur viktigt är det för Er vid bedömning av ett svenskt börsnoterat företag att se till dess valutarisker och valutariskhantering?*

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Anders Bruzelius	5	Nils Liliedahl	4
Per Colleen	6	Rolf Lundberg	6
Christer Engel	6	Mikael Sens	6
Henrik Fröjd	5	Johan Sivander	5

1 innebär att informationen inte har någon som helst betydelse, 7 att den har mycket stor betydelse och 4 varken eller.

Colleen och Bruzelius klargör att de finner information om valutarisker och valutariskhantering viktig när det gäller att kunna härleda vinstutvecklingen för företagen eftersom detta påverkar resultatet och kassaflödet. Colleen påpekar att informationen framförallt är viktig när det gäller analyser av mindre företag och de ”traditionella” svenska skogs- och stålföretagen, vilka är mycket beroende av valutautvecklingen. Även Liliedahl delar denna åsikt och kommenterar att vikten av att se till företagen valutarisker och valutariskhantering beror på bolagets verksamhet. I vissa fall är informationen mycket viktig men ofta är den inte av någon betydelse.

3. *I Sverige idag tillämpas försiktighetsprincipen i stor utsträckning vid värdering, varför derivat idag är off-balance. Införandet av LAS 39 kommer att innebära att alla derivat ska redovisas i balansräkningen och värderas till verkliga värden. Medför detta att Ni kommer att kunna göra bättre företagsbedömningar efter införandet av LAS 39 än idag?*

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Anders Bruzelius	6	Nils Liliedahl	4
Per Colleen	4	Rolf Lundberg	7
Christer Engel	4-5	Mikael Sens	5
Henrik Fröjd	5	Johan Sivander	6

1 innebär att företagsbedömningen kommer att bli betydligt sämre än idag, 7 att företagsbedömningen kommer att bli betydligt bättre än idag och 4 varken eller.

Bruzelius menar att införandet av derivat i balansräkningen innebär en mer korrekt bild av företagets ställning vilket medför att ”säkerheten” i beräkandet av företagets framtida värde ökar. Sens tror att företagsbedömningen förmodligen kommer att bli något bättre och är av åsikten att ju mer information desto bättre företagsbedömningar.

Colleen är av åsikten att mer information leder till bättre företagsbedömningar men menar att det är en fråga om väsentlighet. Om företaget i fråga har väldigt stora positioner är det klart relevant att ha kontroll på positionerna, medan Fröjd poängterar att svaret beror på om informationen kan användas för prognoser eller inte.

Liliedahl menar att det beror på om innehaven avses innehas längre perioder och att det i så fall inte spelar någon roll. När det gäller värderingarna kommer dessa att variera i kvalitet och en "riktig" värdering kan bara erhållas för marknadsnoterade instrument.

Engel anger i sitt svar att införandet av IAS 39 förmodligen inte kommer att innebära några större ändringar. Han anser att även om informationen inte finns i årsredovisningarna idag är muntlig information i samband med bokslut mycket utförlig. Han påpekar dock att en fördel med införandet av IAS 39 är att risken för missförstånd mellan bolagsledning och analytiker minskar.

4. *Balansomslutningen kommer att bli större till följd av införandet av LAS 39, bland annat på grund av att derivat ska tas upp i balansräkningen. Vilka konsekvenser kommer en större balansomslutning att få vid företagsbedömning?*

Bruzelius svarar att allt annat lika kommer avkastningen på olika kapitalmätt att försämrats vilket kan påverka investerarens syn på bolaget negativt.

Lundberg anger att konsekvenserna av en större balansomslutning i korthet innebär lägre soliditet eftersom balansräkningen blåses upp både på tillgångs- och skuldsidan vilket även uppmärksammas av Fröjd och Sivander. Fröjd anser att balansräkningen, sysselsatt kapital och nettovinsten inte kommer att påverkas under förutsättning att både tillgångssidan och skuldsidan klassas lika.

Liliedahl, Sens och Sivander anser att en större balansomslutning inte kommer att påverka deras företagsbedömning speciellt mycket. Sens menar att det viktiga är att man fortfarande med enkelhet kan räkna ut det sysselsatta kapitalet samt att det är viktigt att särredovisa alla poster. Colleen anger att om derivaten påverkar det sysselsatta kapitalet kan det så klart få effekter. I nuläget försöker man i möjligaste mån ta hänsyn till *off-balance-sheet-items*, typ operationell lease, då dessa påverkar nyckeltal. Han påpekade dock att om införandet av derivaten i balansräkningen saknar omfattning har de nya posterna i balansräkningen en liten roll vid företagsbedömningen.

Vidare svarar Lundberg att som analytiker tvingas man att anpassa sig till att bolag med kraftigt ökad balansomslutning relativt andra påverkas mer. Vid företagsbedömningen måste hänsyn tas till om den ökade balansomslutningen påverkar företaget positivt eller negativt då instrumenten användes tidigare men då inte kunde uppfattas.

Engel tycker att det är svårt att ge något entydigt svar.

5. Om ett företags säkringar av framtida kassaflöden inte uppfyller dokumentations- och effektivitetskraven som LAS 39 har ställt upp ska dessa säkringar inte säkringsredovisas. Detta innebär att förändringar i säkringens värde ska redovisas direkt i resultaträkningen och kommer därmed att medföra resultateffekter (förändringen ska alltså inte redovisas som en del av det egna kapitalet under mellantiden). Detta kan komma att leda till att åtgärder som företaget vidtagit i ekonomiskt säkrings syfte medför ett mera volatilt resultat på grund av redovisningsregler. Ser Ni något problem med detta fenomen vid företagsbedömning?

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Anders Bruzelius	5	Nils Liliedahl	6
Per Colleen	4	Rolf Lundberg	5
Christer Engel	3	Mikael Sens	7
Henrik Fröjd	4	Johan Sivander	2

1 innebär att Ni ser stora problem med fenomenet vid företagsbedömning, 7 att Ni inte ser några problem med fenomenet vid företagsbedömning och 4 varken eller.

Sivander är den ende av analytikerna som uppfattar att det öppnas en möjlighet och risk för asymmetrisk behandling av vinster och förluster, det vill säga att företagen kan komma att styra behandlingen av säkringsförfarandet för att få säkringarna att uppfylla säkringskraven.

Engel kommenterar sin gradering med att all information som skapar volatilitet i resultatet av "engångsart" genererar kortsiktigt oro på marknaden men tillägger att det är det långsiktiga värdet som ska identifieras vid företagsbedömningar.

Lundberg anser att detta i normala fall inte torde påverka den framtida vinstutvecklingen alltför mycket. I några specialfall slår volatiliteten kanske igenom i högre grad vilket kan bidra till att värderingen påverkas negativt, allt annat lika. Även Colleen och Bruzelius är av den meningen att en mer volatil resultatutveckling generellt sett är dålig. Colleen påpekar dock att kassaflödeseffekter är det viktigaste och inte resultaträkningen i sig, medan Bruzelius menar att en ökad volatilitet i intjäningen sannolikt medför att riskpremien för bolaget stiger vilket innebär att investerare sänker de multiplar de är villiga att betala för bolagen.

Liliedahl och Sens ser inga som helst problem med volatilitetsproblemet i resultatet så länge bolaget specificerar alla poster. Fröjd anser inte heller att fenomenet leder till några problem eftersom denna problematik redan förekommer i vissa fall idag. Han belyser att så länge bolaget redovisar detta under finansiella poster bör inte fenomenet påverka bedömningen negativt.

6. *I och med införandet av LAS 32 måste börsnoterade företag redogöra för sin valutasäkringspolicy vilket enligt nuvarande svenska regler endast är önskvärt. Kommer detta krav att leda till att Ni kan göra bättre företagsbedömningar?*

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Anders Bruzelius	6	Nils Liliedahl	5
Per Colleen	4	Rolf Lundberg	6
Christer Engel	4-5	Mikael Sens	5
Henrik Fröjd	4	Johan Sivander	5

1 innebär att företagsbedömningen kommer att bli betydligt sämre än idag, 7 att företagsbedömningen kommer att bli betydligt bättre än idag och 4 varken eller.

Lundberg tycker att all ny, korrekt information som gör att värderingsunderlaget blir bättre självklart är positiv. Även Bruzelius menar att mer information alltid är uppskattad. Den främsta förbättringen blir att man då vet var intäkter och kostnader kommer från.

Fröjd och Liliedahl anser att det i vissa fall möjliggör bättre företagsbedömningar men att förbättringen blir blygsam. Liliedahl anser även att det brukar bli väldigt luddigt när bolag tvingas skriva ned något som en policy. Johan Sivander menar att kravet på att redovisa sin valutasäkringspolicy främst tillför ytterligare information som kan förbättra företagsbedömningar i de bolag som idag har en relativt dålig redovisning.

Colleen, Engel och Sens anser att alla företag i princip är mycket generösa med information avseende valutasäkringspolicyer redan idag. Engel tillägger att även om denna information inte alltid finns i årsredovisningen så är informationen som ges muntligt i samband med bokslut mycket utförlig varför kravet på att redovisa sin valutasäkringspolicy inte kommer att medföra ett bättre underlag för företagsbedömningar i praktiken. Däremot kan det ökade informationskravet möjligtvis minska risken för missförstånd mellan bolagsledning och analytiker.

7. *Upplysningar ska enligt LAS 32 lämnas om säkeringsinstrumentens verkliga värden, även om dessa inte alls tas upp i balansräkningen, eller tas upp till andra värden i den, som för exempelvis vissa icke-derivat. Är denna information viktig för Er vid företagsbedömning?*

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Anders Bruzelius	5	Nils Liliedahl	4
Per Colleen	4	Rolf Lundberg	5
Christer Engel	4-5	Mikael Sens	6
Henrik Fröjd	6	Johan Sivander	6

1 innebär att informationen inte alls är viktig, 7 att den är mycket viktig och 4 varken eller.

Bruzelius svarar att det vid företagsbedömningar är viktigt att veta den korrekta balansomslutningen. Även Sivander anser att informationen är positiv eftersom den visar de under- och övervärden som ej syns i balansräkningen. Lundberg och Sens är av samma åsikt och menar att all ny, korrekt information som gör att värderingsunderlaget blir bättre, självklart är positiv. Även Fröjd delar denna mening och anger i sitt svar att latent vinst och förluster alltid är relevanta och att en tillgångs eller skulds ”verkliga värde” på balansdagen kraftigt kan avvika från ett reellt utfall. Liliedahl säger i sitt svar att det beror på betydelsen av vad som menas med ”verkligt värde”. ”Verkliga värden” har enligt honom en förmåga att ofta bli ganska så ”overkliga”.

Engel anser att informationen förmodligen inte kommer att innebära någon större skillnad. Även om denna information inte alltid finns i årsredovisningen idag är informationen som ges muntlig i samband med bokslut mycket utförlig. Han betonar dock att ett ökat informationskrav möjligtvis kan minska risken för missförstånd mellan bolagsledning och analytiker.

Colleen menar att någon form av väsentlighetsprincip gäller och påpekar därmed att informationens betydelse kan variera mellan olika företag.

8. *Införandet av LAS 32 kommer att medföra ytterligare upplysningar beträffande säkringar av framtida kassaflöden i förhållande till de redan omfattande upplysningskraven som finns idag. Dessa är några av de ytterligare upplysningar som ska lämnas:*

- tidpunkten för när den framtida transaktionen förväntas inträffa
- väsentliga villkor som kan komma att påverka storlek, tidpunkt och risker beträffande de framtida kassaflöden som säkringen avser

- en beskrivning för de framtida transaktioner där säkringsredovisning tidigare tillämpats men för vilken den framtida transaktionen inte längre förväntas inträffa

Hur kommer den tillkommande informationen att påverka Er företagsbedömning?

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Anders Bruzelius	6	Nils Liliedahl	4
Per Colleen	4	Rolf Lundberg	6
Christer Engel	4-5	Mikael Sens	5
Henrik Fröjd	5	Johan Sivander	5

1 innebär att företagsbedömningen kommer att bli betydligt sämre än idag, 7 att företagsbedömningen kommer att bli betydligt bättre än idag och 4 varken eller.

Bruzelius är positiv till de tillkommande upplysningarna eftersom dessa kommer att medföra att analytiker får bättre möjlighet att avgöra när saker och ting inträffar vilket får till följd att ”säkerheten” i prognoserna ökar, allt annat lika. Även Sivander påtalar att den nya informationen innebär en ökad tillförlitlighet vad gäller bedömningar av framtida utfall för säkringar. Lundberg och Sens är av åsikten att all ny, korrekt information som leder till bättre värderingsunderlag är positiv, medan Fröjd tycker att de kommande upplysningarna verkar relevanta, men vill gärna se ett konkret exempel för att kunna ge ett definitivt svar.

Colleen och Liliedahl är av annan åsikt och anser att informationen knappast förändrar deras syn på ett företags intjänning varför informationen inte kommer att tillföra något mervärde vid företagsbedömningar. Engel påtalar återigen att informationen inte kommer att innebära någon större förändring jämfört med idag eftersom även om information idag inte finns i redovisningen ges utförlig muntlig information i samband med bokslut.

9. *I likhet med nuvarande svenska regler ska upplysningar lämnas om hur säkringar av framtida kassaflöden påverkat resultatet uppdelat på vad som är realiserat och inte realiserat. Enligt LAS 39 ska information dessutom lämnas om:*

- periodens värdeändring i säkringsinstrumentet som redovisats i eget kapital
- andelen som förts från ackumulerad vinst eller förlust i eget kapital till anskaffningsvärdet för det säkrade objektet
- det belopp som förts från ackumulerad vinst eller förlust i eget kapital till nettovinst eller -förlust för perioden.

Hur kommer denna tillkommande information att påverka Er företagsbedömning?

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Anders Bruzelius	6	Nils Liliedahl	4
Per Colleen	4	Rolf Lundberg	7
Christer Engel	4-5	Mikael Sens	5
Henrik Fröjd	6	Johan Sivander	5

1 innebär att företagsbedömningen kommer att bli betydligt sämre än idag, 7 att företagsbedömningen kommer att bli betydligt bättre än idag och 4 varken eller.

Bruzelius svarar att den genom IAS 39 tillkommande information påverkar företagsbedömningen positivt då den innebär att analytiker får en ökad förståelse för vad som händer med det egna kapitalet. Även Fröjd, Lundberg, Sivander och Sens är positiva till införandet och menar att den nya informationen ger ett bättre värderingsunderlag. Fröjd anger i sitt svar att det informationskrav som IAS 39 ställer påminner en del om det sätt som banker redovisar idag. Informationen kommer att leda till att analytiker får en bättre grund för företagsbedömningen eftersom den ger analytiker en möjlighet att välja var ett visst resultat hamnar. Sivander tillägger att säkringsredovisning underlättar analys av företagets omräkningsdifferenser.

Liliedahl och Engel svarar att den tillkommande informationen inte kommer att betyda särskilt mycket för företagsbedömningen. Engel påpekar åter igen att han anser att informationen inte kommer att innebära någon större skillnad från den information som ges idag eftersom att den muntliga informationen som ges i samband med företagets bokslut är mycket utförlig.

10. Kommer Ni som analytiker att granska företagets valutasäkringshantering mer ingående i och med den ökade informationen i den finansiella rapporteringen?

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Anders Bruzelius	6	Nils Liliedahl	4
Per Colleen	6	Rolf Lundberg	7
Christer Engel	4-5	Mikael Sens	5
Henrik Fröjd	5	Johan Sivander	4

1 innebär att Ni kommer att granska valutasäkringshanteringen betydligt mindre än idag, 7 att Ni kommer att granska valutasäkringshanteringen betydligt mer än idag och 4 varken eller.

Bruzelius svarar att han kommer att granska företagens valutasäkringshantering mer ingående i och med att de nya redovisningsreglerna för valutasäkringar kommer att påverka resultat och kassaflöde. Colleen och Lundberg är av åsikten att företagens valutasäkringshantering kommer att granskas mer ingående då det gäller företag som man på förhand vet är mer känsliga för valutautveckling. För företag som inte är särskilt valutakänsliga kommer det inte att medföra några större skillnader från idag. Även Fröjd anför väsentlighetsbegreppet och menar att finansiella instrument väger lätt i förhållande till annan räkenskapsvärdering. Sens svarar kort att all tillgänglig information alltid analyseras.

Liliedahl är inte lika positiv till införandet och tror inte de nya reglerna kommer att ge en betydligt bättre redovisning av valutafrågorna – och därmed kommer inte företagens valutasäkringshantering att granskas mer ingående än idag. I vissa fall tror han att det till och med kommer att bli en mer rörig valutaredovisning. Även Sivander är skeptisk och svarar att mer information sannolikt kommer att leda till ökat marknadsfokus men att den å andra sidan minskar behovet av arbetsinsatsen då informationen blir mer lättillgänglig. Engel tror inte att företagens valutasäkringshantering kommer att granskas mer ingående än idag men att informationen kommer att minska missförstånden.

11. *Föredrar Ni information uppställd i balans- och resultaträkningarna framför information i upplysningar?*

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Anders Bruzelius	6	Nils Liliedahl	2
Per Colleen	4	Rolf Lundberg	4
Christer Engel	4	Mikael Sens	2
Henrik Fröjd	3	Johan Sivander	6

1 innebär att Ni starkt föredrar information i upplysningar, 7 att Ni starkt föredrar information i balans- och resultaträkningarna och 4 varken eller.

Bruzelius och Sivander föredrar att informationen är integrerad i balans- och resultaträkningarna. Sivander tillägger att information uppställd i balans- och resultaträkningarna mer påtagligt visar företagets exponering jämfört med att ”dölja” informationen i noter.

Fröjd föredrar en så enkelt uppställd balansräkning som möjligt, men som kompletteras med utförlig information i noter och upplysningar. Liliedahl menar att resultat- och balansräkningar är relativt standardiserade och att det endast kan bli fråga om någon enstaka rad för valutafrågorna. Han föredrar dock att informationen anges i noter.

Engel och Lundberg anger att det inte spelar någon roll om informationen ges i balans- och resultaträkningarna eller i not. Enligt Engel är det viktigaste att informationen är tillgänglig.

Colleen är av samma åsikt men efterfrågar främst att det råder kontinuitet i uppställningarna av balans- och resultaträkningarna och konsekvens i informationsmängden över tiden. Colleen anger att det värsta som finns är företag som löpande ändrar i redovisningsprinciperna.

8.5 Deltagande upprättarrepresentanter

Personer som medverkade i enkäten:

Torbjörn Boije	Manager Group Controller på Scania AB. Ansvarig för strategiska frågor bl.a. i samband med bolagets koncernredovisning och –rapportering.
Gunnar Båtelsson	Direktör på koncernnivå i Sandvik Holding AB. Ansvarig för placeringar, lån, valutor, finansiering.
Jonas Gårdmark	Head of Staff Group Treasury på AB Electrolux. Ansvarig för koncernrelaterade treasuryfrågor.
Lars Hallgren	Controller på SKF ABs Treasury Centre.
Kenneth Johansson	Controller på Scancem ABs ekonomiavdelning.
Sven Knutsson	Financial Controller på Alfa Laval Treasury International AB och ansvarig för redovisning av bl.a. koncernens valutaaffärer.

8.6 Enkät svar upprättarrepresentanter

1. *I Sverige idag behandlas derivat off-balance. Införandet av IAS 39 kommer att innebära att alla derivat ska redovisas i balansräkningen och värderas till verkliga värden.*

Räknar Ni med att Ni kommer att förändra Er valutasäkringshantering på grund av detta?

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Torbjörn Boije	-	Lars Hallgren	-
Gunnar Båtelsson	-	Kenneth Johansson	1
Jonas Gårdmark	2	Sven Knutsson	1

1 innebär att Ni inte kommer att förändra valutasäkringshanteringen alls, 7 att Ni kommer att förändra valutasäkringshanteringen i mycket hög grad

Enligt Gårdmark skulle ett införande av IAS 39 inte påverka Electrolux valutasäkringshantering. Företaget har redan idag anpassat sin administration för att uppfylla kraven för säkringsredovisning enligt FAS 133 (USAs motsvarighet till IAS 39). Få valutasäkringsåtgärder uppfyller inte dessa krav. Möjligtvis kommer administrationen att öka något i och med införandet av IAS 39. Scancem kommer enligt Johansson inte att förändra sin valutasäkringshantering till följd av införandet. Företaget har ett tyskt moderbolag varför koncernredovisning redan upprättas enligt IAS 39.

Boije menar att Scantias valutasäkringsfilosofi inte påverkas av ett införande, dock kommer ökad administration att krävas för att få säkringsredovisa enligt IAS 39. Alfa Laval kommer

inte att ta hänsyn till de hårdare kraven för säkringsredovisning vid valutasäkringshanteringen enligt Knutsson. Anledningen är att Alfa Laval inte ser sig ha någon möjlighet att kunna dokumentera varje enskild valutasäkring och kommer därför att låta dessa påverka resultatet fullt ut.

Sandvik kommer enligt Båtelsson att med stor sannolikhet ändra sitt agerande och sina rutiner ifråga om valutasäkringshantering vid ett införande av IAS 39. Han kunde inte vid svarstillfället svara på i vilken omfattning detta kommer att ske. Båtelsson menar att den praxis som kommer att utvecklas vad avser kopplingen mellan affärshändelse och säkringsåtgärd kommer att vara av stor betydelse för företagets administrativa respektive systemförändringar. Hallgren anger att frågan är under utredning i SKF.

2. *Balansomslutningen kommer att bli större till följd av införandet av IAS 39, bland annat på grund av att derivat ska tas upp i balansräkningen.*

Kommer en större balansomslutning att påverka Er valutasäkringshantering?

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Torbjörn Boije	-	Lars Hallgren	-
Gunnar Båtelsson	-	Kenneth Johansson	1
Jonas Gårdmark	2	Sven Knutsson	1

1 innebär att Ni inte kommer att förändra valutasäkringshanteringen alls till följd av en större balansomslutning, 2 att Ni kommer att förändra valutasäkringshanteringen i mycket hög grad.

Gårdmark menar att storleken på balansomslutningen i Electrolux idag inte är restriktion för önskad valutasäkringshantering. Boije anser att en större balansomslutning kan vara ett visst problem för Scania, men att det är överkomligt. Johansson menar att en större balansomslutning inte kommer att påverka Scancems valutasäkringshantering.

Båtelsson ställer sig kritisk till att aktiverade derivat ska ingå i avkastningsberäkningarna vilket enligt honom sannolikt kommer att påverka beräkningen av vissa nyckeltal för Sandvik. Enligt Knutsson kommer inte Alfa Laval att förändra sin valutasäkringshantering för att få en mindre balansomslutning. Hallgren kommenterade frågan.

3. *Enligt IAS 39 p. 142 måste en valutasäkringsåtgärd uppfylla följande kriterier för att få säkringsredovisas:*

- *vid upptagande av en säkring ska det finnas en intern, formell dokumentation av företagets målsättning och strategi vad gäller riskhantering. Dokumentationen ska innefatta en identifikation av säkringsinstrumentet, den bakomliggande transaktionen eller objektet som*

säkras samt vilken typ av risk som säkras. Vidare ska dokumentationen innefatta hur företaget avgör om säkringen är effektiv vad gäller att reducera exponeringen för förändringar i det säkrade objektets verkliga värde eller den säkrade transaktionens kassaflöde;

- säkringen är förväntad att vara mycket effektiv i att uppnå motvikt gällande förändringar i verkligt värde eller kassaflöde i säkringsobjektet och ska vara konsekvent med den ursprungliga dokumenterade riskbanteringen för just detta säkringsförhållande;
- för kassaflödessäkringar måste den prognostiserade transaktionen, som är objektet för säkringen, vara mycket trolig, och företaget måste visa hur variationer i kassaflödet som mest skulle påverka nettoresultatet;
- säkringens effektivitet kan värderas tillförlitligt, det vill säga att både det verkliga värdet, eller kassaflödet, av det säkrade objektet och det verkliga värdet av säkringsinstrumentet kan värderas tillförlitligt;
- säkringen ska värderas regelbundet, och det ska kunna fastställas att säkringen faktiskt har varit mycket effektiv under den finansiella rapporteringsperioden.

a) Hur stor andel av Era totala valutasäkringar uppfyller uppskattningsvis dessa kriterier idag?

Hallgren anger att inga av SKFs valutasäkringar idag uppfyller kriterierna för valutasäkringsredovisning och enligt Knutsson är situationen densamma för Alfa Laval. Boije anger att endast en liten del av Scantias valutasäkringar uppfyller kriterierna.

Eftersom Electrolux idag redovisar enligt FAS 133 som ställer höga krav för att få tillämpa valutasäkringsredovisning uppfyller minst 90 procent av Electroluxs valutasäkringar idag kriterierna som ställs av IAS 39. 60 – 75 procent av Sandviks totala valutasäkringar uppfyller redan idag kriterierna enligt Båtelsson. Enligt Johansson uppfyller ca 75 procent av det svenska finansbolagets valutasäkringar kriterierna. Koncernen som helhet uppfyller dock kriterierna till 100 procent då moderbolaget är tyskt och redan redovisar enligt IAS 39 då.

b) Kommer stora förändringar att krävas för att uppfylla kriterierna för säkringsredovisning? Om ja, vilka förändringar måste vidtas?

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Torbjörn Boije	-	Lars Hallgren	-
Gunnar Båtelsson	-	Kenneth Johansson	4
Jonas Gårdmark	2	Sven Knutsson	7

b₁ innebär att inte några förändringar alls krävs för att uppnå kriterierna och 7
c. att mycket stora förändringar kommer att krävas för att uppnå kriterierna.

Hallgren förutser mycket stora förändringar. Han kommenterar att SKF idag har centraliserat all riskhantering till koncernens internbank genom ett nettningsssystem och därmed säkras koncernens nettopositioner. Vid införandet av IAS 39 måste valutasäkringar redovisas i varje enskilt dotterbolag och därmed försvinner idén med att minska koncernens risker genom en central hantering. Det största problemet enligt Hallgren återfinns på systemsidan där SKFs treasurysystem måste kunna matcha transaktioner, mäta effektivitet etc. Då valutasäkringsredovisning dessutom ska upprättas av dotterbolagen, innebär detta att dotterbolagen måste ha tillgång till treasurysystemet vilket ställer krav på dotterbolagens kunskap i redovisning av valutasäkringar.

Gårdmark anger att Electrolux måste komplettera sitt system med viss information avseende transaktionsflöden. Detta arbete är redan påbörjat. Vidare anger Gårdmark att anpassningarna redan är gjorda för säkringsredovisning av nettoinvesteringar.

Enligt Johansson behöver Scancem i huvudsak endast uppdatera dokumentationen för att uppfylla kriterierna.

Båtelsson svarar att man ännu inte studerat vilka förändringar som krävs men att praxis kommer att vara av stor betydelse. Han påpekar dock att problematik som måste studeras bl.a. är hur leveransförseningar ska hanteras. Båtelsson är dock av den uppfattningen att ett införande av IAS 39 inte kommer att påverka företagets löpande rutinmässiga hantering av affärsflöden.

Boije kommenterar att förändringar kommer att krävas för att uppfylla kriterierna för säkringsredovisning. Det är främst detaljkopplingen mellan enskilda framtida flöden och motsvarande säkringar som måste föras fram.

Alfa Laval anser enligt Knutsson att vinsten av att säkringsredovisa enligt IAS 39 inte uppväger de nackdelar som kriterieuppfyllanden för med sig. Kravet på att särredovisa varje kontrakt och sammanställningen av den tillhörande dokumentationen som krävs enligt IAS 39 kommer att vara allt för betungande.

c) Vilka kriterier tror Ni kommer att bli svårast att uppfylla?

Gårdmark och Johansson anser att dokumentationskravet kommer att bli svårast att uppfylla. Hur svårt detta krav blir att uppfylla beror enligt Gårdmark på hur revisorerna tolkar IAS 39 och hur kritiska dessa kommer att vara i sin tolkning. Boije påtalar att det är detaljkopplingen till den bakomliggande transaktionen som kommer att bli svårast att uppfylla. Enligt Båtelsson kommer troligen effekter av förändringar i kassaflödet av olika anledningar som t ex. vid leverans- och betalningsförseningar att innebära svårigheter när det gäller att uppfylla kriterierna för säkringsredovisning enligt IAS 39. Hallgren anger att samtliga kriterier antagligen kommer att vara svåra att uppfylla och anser sig inte kunna göra

någon inbördes prioritering. Knutsson är av den uppfattningen att sammankopplingen mellan varje enskild kurssäkring mot varje säkrat objekt kommer att vara svårast att uppfylla.

d) *Räknar Ni med att Er valutasäkringshantering kommer att förändras till följd av kriterierna för säkringsredovisning?*

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Torbjörn Boije	-	Lars Hallgren	-
Gunnar Båtelsson	-	Kenneth Johansson	1
Jonas Gårdmark	2	Sven Knutsson	1

d.

1 innebär att Ni inte kommer att förändra valutasäkringshanteringen alls, 7 att Ni kommer att förändra valutasäkringshanteringen i mycket hög grad.

Boije anger att de kommer att vara tvungna att anpassa sin administration för att uppfylla kriterierna men anser inte att Scantias valutasäkringspolicy kommer att påverkas. Gårdmark menar att Electrolux hanteringen av valutasäkringar inte kommer att förändras. Det som kommer att påverkas är dokumentationen för hanteringen. Enligt Knutsson kommer Scancem inte att förändra sin valutasäkringspolicy då koncernen redan idag redovisar enligt IAS 39 då moderbolaget är tyskt. Alfa Laval kommer enligt Knutsson inte att förändra sin valutasäkringshantering då man anser att det kostar mer än det smakar att redovisa i enlighet med IAS 39. Båtelsson är av den uppfattningen att den interna valutasäkringshanteringen kommer att fördyras på grund av kraven på ytterliggare information men att omfattningen av valutasäkring av kvalificerade transaktioner i grunden inte kommer att påverkas. Hallgren anger att frågan i SKF är under utredning och utelämnar därmed svar.

4. *Om ett företags säkringar av framtida kassaflöden i utländsk valuta inte uppfyller dokumentations- och effektivitetskraven som IAS 39 har ställt upp ska dessa säkringar inte säkringsredovisas. Detta innebär att förändringar i säkringens värde ska redovisas direkt i resultaträkningen och kommer därmed att medföra resultateffekter. (Förändringen ska alltså inte redovisas som en del av det egna kapitalet under mellantiden.) Detta kan komma att leda till att åtgärder som företaget vidtagit i ekonomiskt säkrings syfte medför ett mer volatilt resultat på grund av redovisningsregler.*

Räknar Ni med att minska valutasäkringar av framtida kassaflöden för att undkomma de redovisningsmässiga resultateffekterna i det fall valutasäkringar inte uppfyller kriterierna för säkringsredovisning, eller kommer Ni att ignorera resultateffekterna för att prioritera det ekonomiska syftet med valutasäkringarna?

Alfa Laval och Scancem kommer enligt Knutsson och Johansson att ignorera resultateffekterna för att prioritera det ekonomiska syftet med valutasäkringarna. Alfa Laval har stora intäkter i en rad olika valutor som kurssäkras för att uppnå säkerhet och förutsägbarhet. Inte heller Electrolux kommer enligt Gårdmark att förändra sin

valutasäkringshantering till följd av eventuell volatilitet i resultatet. Vidare anger Gårdmark att Electrolux endast säkrar flöden för vilka man upprättat ”vettiga” prognoser. Även Boije anger att resultateffekterna på grund av redovisningsregler kommer att ignoreras. Genom att förklara orsaken till volatiliteten för externa intressenter minskas problemet. Vidare anger Boije att resultatvolatilitet redan finns hos företag idag, nämligen hos dem som inte säkrar flöden. På så sätt är resultatvolatilitet inte något nytt problem.

Sandvik kommer enligt Båtelsson troligen att minska sina valutasäkringar samt att upphöra med att säkra ”långa” kassaflöden. Hallgren anger även här att frågan utreds på SKF.

5. *Anser Ni att informationen avseende valutasäkringar som Ni idag lämnar i årsredovisningen är tillräcklig för att externa intressenter ska kunna bedöma Era valutarisker? I det fall Ni anser att informationen är otillräcklig, vad saknas?*

Namn	Gradering	Namn	Gradering
Torbjörn Boije	-	Lars Hallgren	-
Gunnar Båtelsson	-	Kenneth Johansson	4
Jonas Gårdmark	2	Sven Knutsson	7

e. 1 innebär att informationen är mycket bristfällig, 7 att den är heltäckande och 4
f. varken eller.

g.

Boije tycker att relevant information lämnas om respektive företags valutarisker och valutasäkringshantering. Båtelsson är också av åsikten att informationen avseende valutasäkringar i årsredovisningarna är tillräcklig.

Gårdmark anser att mycket av komplexiteten faller bort i årsredovisningen men anger även att detta kan vara en fördel vad gäller att se helhetsbilden.

Knutsson anser att det är svårt att fånga all exponering i en stor multinationell koncern som Alfa Laval med både produktion och försäljning i en rad olika länder. Alfa Laval redovisar dock den exponering som fångas upp samt sina valutasäkringar.

Johansson hänvisar vid otillräcklighet till det tyska moderbolagets koncernredovisning. Hallgren har inte besvarat frågan.

6. *Vad är Er allmänna inställning till införandet av LAS 32 och 39? Ytterligare kommentarer?*

Hallgren menar att standarderna är projekt för redovisningsekonomer och inte ett förslag som gagnar koncerner som vill effektivisera och minimera riskhanteringen genom centralisering till treasury centers.

Gårdmark har inga riktiga synpunkter på IAS 32 eftersom man inom Electrolux inte har diskuterat denna standard särskilt ingående. Han anser att IAS 39 inte direkt är till någon hjälp även om han förstår poängen med vissa bitar av standarderna. Gårdmark är av uppfattningen att dokumentationskraven i teorin är betungande varför det blir intressant att se hur belastande kriterierna blir i praktiken. Gårdmark är positivt inställd till vidare förändringar i enlighet med FAS 133.

Båtelsson är av den uppfattningen att ett införande av IAS 32 och 39 endast för med sig ökade kostnader för företaget då redovisningen blir mer komplicerad samt är till mycket liten nytta för externa intressenter.

Boije anser att viss tilläggsinformation som IAS 32 och 39 kräver är väl katedral och obegriplig för gemene man. Det är framför allt informationskravet om kopplingen mellan säkringarna och de underliggande flödena som är för detaljerade vilket förorsakar mer arbete och kostnader till ingen nytta.

Johansson anser att IAS 32 och 39 i dagsläget känns mycket odefinierade.

Knutsson är i sitt svar kritisk till ett införande av IAS 32 och 39 och menar att framför allt IAS 39 motverkar sitt eget syfte genom att tvinga Alfa Laval att visa svängningar i resultatet som inte har något med verkligheten att göra. Alfa Laval använder enligt Knutsson säkringar för att motverka svängningar i resultatet, de nya reglerna kommer att innebära att de får motsatt verkan då Alfa Laval inte ser det som praktiskt omöjligt att uppfylla alla de kriterier som ställs av främst IAS 39.